

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 2

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху:
сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квіт-
ня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса :
Фенікс, 2026. – Т. 2. – 684 с.
ISBN 978-617-8763-16-9

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практич-
них напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних
в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнто-
ваних досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права,
функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації
суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністра-
тивного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а
також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, кри-
міналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності
прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права
і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського,
земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисци-
плінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світо-
вих соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємни-
цтва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження
у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного
моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, пере-
кладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та прак-
тиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних тех-
нологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-16-9

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Зміст

ПРИВІТАННЯ ПРЕЗИДЕНТА НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ», АКАДЕМІКА СЕРГІЯ КІВАЛОВА	16
--	----

СЕКЦІЯ 12. ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ТА ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПЕРІОД ВОЄННИХ ТА ПОСТВОЄННИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В УКРАЇНІ

<i>Цехан Дмитро Миколайович</i> КАДРОВА СТІЙКІСТЬ ОРГАНІЗОВАНИХ ЗЛОЧИННИХ УГРУПОВАНЬ	18
<i>Самойленко Олена Анатоліївна</i> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ СЛІДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	21
<i>Албул Сергій Володимирович</i> КРИМІНАЛЬНО-РОЗВІДУВАЛЬНІ ЗАХОДИ: ПОНЯТТЯ ТА СИСТЕМА	24
<i>Кубаєнко Андрій Володимирович</i> СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	28
<i>Шершенькова Вікторія Анатоліївна</i> КЛАСИФІКАЦІЯ ВІЙСЬКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ТА КРИМІНАЛІСТИЧНА	33
<i>Яцкевич Руслан В'ячеславович</i> СУЧАСНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ОЦІНКИ ЗАГРОЗ ТА РИЗИКІВ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ	35
<i>Бершавська Анастасія Сергіївна</i> СТРУКТУРА КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ПОСОБНИЦТВОМ ДЕРЖАВІ-АГРЕСОРУ	38
<i>Біцюк Андрій Володимирович</i> КЛАСИФІКАЦІЯ ДЖЕРЕЛ ПОХОДЖЕННЯ НЕОБҐРУНТОВАНИХ АКТИВІВ	41
<i>Кірюхін Ігор Анатолійович, Костєв Степан Володимирович</i> ТАКТИКА ДІЙ ПІДРОЗДІЛІВ ПОЛІЦІЇ ОСОБЛИВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ПІД ЧАС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ	44
<i>Мурашко Анастасія Сергіївна</i> ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	47
<i>Пишненко Ірина Юрївна</i> ПРОГНОСТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ПОСТКРИМІНАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ДЛЯ ВСТАНОВЛЕННЯ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ	50
<i>Сон Людмила Анатоліївна</i> СИСТЕМА ОБСТАВИН, ЯКІ ПІДЛЯГАЮТЬ ВСТАНОВЛЕННЮ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ВИКРАДЕННЯМ ДІТЕЙ	53

СЕКЦІЯ 13. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРИВАТНОГО ПРАВА

<i>Харитонов Євген Олегович</i> ПРИВАТНЕ ПРАВО ЯК АНТРОПОЛОГІЧНА ОСНОВА ПРАВОВОГО ПОРЯДКУ В УМОВАХ ВІЙНИ	56
---	----

Давидова Ірина Віталівна, Зубар Володимир Михайлович СМАРТ-КОНТРАКТИ В КОРПОРАТИВНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ	60
Сафончик Оксана Іванівна ДО ПИТАННЯ ПРИПИНЕННЯ СПІЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ПОДРУЖЖЯ НА НЕРУХОМО МАЙНО ТА ОБ'ЄКТИ НЕЗАВЕРШЕНОГО БУДІВНИЦТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	63
Токарева Віра Олександрівна ДО ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО БІОМЕТРИЧНОГО ВІДЕОСПОСТЕРЕЖЕННЯ	68
Chanysheva Alina Rashydivna SECURITY INTERESTS UNDER ENGLISH LAW, CIVIL CODE OF UKRAINE AND DRAFT CIVIL CODE OF UKRAINE	72
Адамова Олена Семенівна ПРИВАТНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	75
Бабич Ірина Григорівна МАКСИМИ СІМЕЙНОГО ПРАВА У РИМСЬКОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ	78
Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна ОКРЕМІ ОСОБЛИВОСТІ СПАДКОВОГО ТА ШЛЮБНОГО ДОГОВОРІВ	82
Глиняна Катерина Михайлівна РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ПІДТРИМЦІ ТА ЗАХИСТІ ТВОРЧИХ ПРАВ ДІТЕЙ ...	84
Завальнюк Сергій Володимирович ПОНЯТТЯ ПРОГАЛИН У ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ ТА ЇХ СПІВВІДНОШЕННЯ ІЗ СУМІЖНИМИ ПРАВОВИМИ КАТЕГОРІЯМИ.	87
Калітенко Оксана Михайлівна ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ КАТЕГОРІЇ ВРАЗЛИВОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ТА ЗАРУБІЖНОМУ ПРАВІ: ДО ФОРМУВАННЯ ЦИВІЛІСТИЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ	90
Кривенко Юлія Василівна ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА: ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ТА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ	93
Матійко Микола Володимирович ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРИНЦИПІВ СІМЕЙНОГО ПРАВА	96
Мельник Олександр Володимирович ПРАВОВИЙ СТАТУС ДІТЕЙ У МІЖНАРОДНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ ПРАВІ: ГАРАНТІЇ ЗАХИСТУ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ	100
Омельчук Олександр Сергійович ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ КОПІЙ ОСОБИ ТА АВАТАРІВ	103
Орзіх Юрій Геннадійович НОТАРІАЛЬНІ МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ МАЙНОВИХ ТА СПАДКОВИХ ПРАВ ПРИВАТНОЇ ОСОБИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	105
Оскілко Олексій Олегович АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИКОНАННЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ЦИВІЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ	109
Павлова Вікторія Георгіївна ПРИНЦИП ОХОРОНИ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ СТОРІН СПАДКОВОГО ДОГОВОРУ	112
Фасій Богдан Володимирович ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕТОДУ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІД ВПЛИВОМ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ	114

Шамота Олександр Володимирович

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОДНОСТАТЕВИХ ПАРТНЕРСТВ В УКРАЇНІ:
ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ. 118

Боярчук Михайло Вікторович

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИКОНАННЯ ДОГОВОРУ ПРО СУРОГАТНЕ МАТЕРИНСТВО В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ. 121

Вовчок Руслан Володимирович

ЗАХИСТ ПРАВ ЗАМОВНИКА ТА ВИКОНАВЦЯ У ДОГОВОРАХ ПРО НАДАННЯ
ІТ-ПОСЛУГ. 126

Гнатенко Сергій Сергійович

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ
ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПАСАЖИРІВ. 129

Гнатюк Дмитро Володимирович

ДОГОВІР ДАРУВАННЯ ЦИФРОВИХ АКТИВІВ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ. 134

Коваленко Сергій Олегович

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ СПАДКОВОГО ДОГОВОРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ. 138

Новиченко Михайло Юрійович

ЦИФРОВІ ОБ'ЄКТИ ЯК КАТЕГОРІЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА: ОНТОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ. 143

Романовський Денис Сергійович

ВПЛИВ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ НА МАЙНОВІ ПРАВА ЛЮДЕЙ
ПОХИЛОГО ВІКУ. 145

Стрілець Михайло Ігорович

СПОСОБИ ТА МЕХАНІЗМИ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ СТОРІН В УМОВАХ ІНТЕРНЕТ-
СЕРЕДОВИЩА: ПРИВАТНО-ПРАВОВИЙ ВИМІР. 148

Тітова Аліна Олексіївна

КОНЦЕПЦІЯ БАГАТОРІВНЕВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА МАНІПУЛЯЦІЮ ІНФОРМАЦІЄЮ В
ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ. 150

Шитков Єгор Олексійович

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ. 154

Якушев Станіслав Ігорович

КОМПЕНСАЦІЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА (НА
ПРАКТИЦІ СУДУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ). 156

СЕКЦІЯ 14. ЦИВІЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО У СВІТЛІ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ

Голубева Неллі Юрїївна

РОЗПОДІЛ СУДОВИХ ВИТРАТ МІЖ СТОРОНАМИ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ США. 160

Андронов Ігор Володимирович

ФОРМУЛЮВАННЯ ПОЗОВНИХ ВИМОГ ТА ЇХ ОЦІНКА СУДОМ. 163

Волкова Наталія Василівна

ОСОБЛИВОСТІ УЧАСТІ ЗАКОННИХ ПРЕДСТАВНИКІВ У ЗАХИСТІ ПРАВ МАЛОЛІТНІХ ТА
НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ. 165

Бут Ілля Олександрович

ЩОДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ НАЛЕЖНОГО ВІДПОВІДАЧА У СПРАВАХ ПРО ЗАХИСТ
ЧЕСТІ, ГІДНОСТІ ТА ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ. 169

Дрогозюк Крістіна Борисівна

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ. 173

Ліпопол Інна Михайлівна

АПЕЛЯЦІЙНИЙ ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ У СВІТЛІ
СТАНДАРТІВ СПРАВЕДЛИВОГО СУДУ. 177

Московчук Дмитро Олександрович ДОКТРИНАЛЬНІ ПІДХОДИ ЩОДО ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ КРАЇН ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ	179
Павлова Юлія Сергіївна ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО ПРАВОСУДДЯ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ В УМОВАХ СУДОВОЇ РЕФОРМИ	182
Полуніна Ольга Олександрівна ЦИФРОВІ ДОКАЗИ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ: ПРОБЛЕМИ ДОПУСТИМОСТІ, ДОСТОВІРНОСТІ ТА ОЦІНКИ	185
Полюк Юлія Іванівна ПИСЬМОВА КОНЦЕНТРАЦІЯ МАТЕРІАЛУ СПРАВИ ТА CASE MANAGEMENT ЯК НАПРЯМКИ АДАПТАЦІЇ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ У ПЕРІОД ВОЄННИХ ТА ПОСТВОЄННИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	187
Притуляк Валерій Миколайович ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЗДІЙСНЕННЯ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОНАННЯМ СУДОВИХ РІШЕНЬ У ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ	191
Цал-Цалко Юлія Юліївна СУТНІСТЬ ОКРЕМОГО ПРОВАДЖЕННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ	193
Яницька Інна Анатоліївна ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО СУДОЧИНСТВА	197
Боярчук Віталій Вікторович ЩОДО УЧАСТІ ДЕРЖАВИ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ	199
Волков Максим Сергійович МІЖНАРОДНІ АКТИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ІНСТИТУТ ОБМЕЖУВАЛЬНОГО ПРИПИСУ У СПРАВАХ ПРО ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: ОКРЕМІ АСПЕКТИ	201
Кисельов Вадим Костянтинович СТАНДАРТИ ДОКАЗУВАННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ: ОСОБЛИВОСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ ФАКТУ ПОШКОДЖЕННЯ МАЙНА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	205
Пересипко Дмитро Володимирович УЧАСНИКИ СУДОВОГО ПРОЦЕСУ ТА УЧАСНИКИ СПРАВИ: ПРОБЛЕМИ РОЗМЕЖУВАННЯ	209
Сатановська Олена Валентинівна КЛАСИФІКАЦІЯ ПОЗОВІВ ПРО ЗАХИСТ ЖИТЛОВИХ ПРАВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ	213
Снітко Андрій Сергійович ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ ЮРИДИЧНОЮ АРГУМЕНТАЦІЄЮ ТА СУПЕРЕЧЛИВОЮ ПРОЦЕСУАЛЬНОЮ ПОВЕДІНКОЮ	215

СЕКЦІЯ 15. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПАТЕНТНОЇ ЮСТИЦІЇ

Харитонова Олена Іванівна ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ» І ПРОБЛЕМИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТНИХ ВІДНОСИН	219
Ульянова Галина Олексіївна ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗА ЗАКОНОМ УКРАЇНИ «ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ»	222
Бааджи Наталія Пилипівна АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В ОСВІТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	225
Галупова Лариса Ігорівна ТЕХНОЛОГІЇ ПОДВІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ТА ОБМЕЖЕННЯ ОБОРОНОЗДАТНОСТІ	228

Ennan Ruslan LEGAL REGULATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE: INTERNATIONAL EXPERIENCE	232
Кирилюк Алла Володимирівна ВІЗУАЛЬНА САМОПРЕЗЕНТАЦІЯ ТА ВІРТУАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ У ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ.	235
Мартинюк Іван Вікторович ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИВАТНИХ І ПУБЛІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ У ПАТЕНТНОМУ ПРАВІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	238
Hrytsenyuk Vladyslav Oleksandrovych THE CONCEPT OF LEGAL PROTECTION OF MULTIMEDIA WORKS IN THE SYSTEM OF COMPLEX OBJECTS OF COPYRIGHT	243
Здирко Єлизавета Михайлівна ДО ПИТАННЯ ПРАВОМІРНОСТІ ВИДАЛЕННЯ МЕТАДАНИХ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ТА ДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	246
Ларіонов Владислав Сергійович ПРАВО НА ЦИФРОВИЙ ОБРАЗ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ.	249

СЕКЦІЯ 16. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА І ПРОЦЕСУ

Подцерковний Олег Петрович ЩОДО РИЗИКІВ НАДМІРНОЇ ЛЕГІТИМАЦІЇ LEX CRYPTOGRAPHICA ТА СУБ'ЄКТІВ ОПЕРАЦІЙ ІЗ ВІРТУАЛЬНИМИ АКТИВАМИ	254
Войнарівський Микола Миколайович ЩОДО ПОТРЕБ ПОДОЛАННЯ ДЕФІЦИТУ АНТРОПОЦЕНТРИЧНОГО ПІДХОДУ В ПУБЛІЧНО- ПРАВОВИХ СПОРАХ ЗА УЧАСТЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	257
Гофман Олександр Рудольфович ЩОДО СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	261
Добровольська Володимира Володимирівна ЩОДО ГОСПОДАРСЬКО-ДОГОВІРНОГО КОНТРОЛЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	263
Зама Антоніна Олександрівна РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ У ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ: ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ ПОЗОВУ ПРО ВИЗНАННЯ	266
Квасніцька Ольга Олексіївна КРИЗА ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В МІСТОБУДУВАННІ: ЯК БЕЗДІЯЛЬНІСТЬ ІНСТИТУЦІЙ ЛЕГАЛІЗУЄ ЗНИЩЕННЯ ІСТОРИЧНИХ АРЕАЛІВ МІСТ	269
Артюмов Дмитро Володимирович ЩОДО НАКАЗНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ.	272
Будзар Павло Степанович ЩОДО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.	274
Зарічанський Григорій Віталійович ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ СМАРТ-КОНТРАКТУ	277
Неділько Сергій Миколайович ЩОДО ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВЗАЄМНИМ СТРАХУВАННЯМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.	279
Попович Павло Олександрович ЩОДО ЗАСТАВИ МАЙБУТЬОГО ВРОЖАЮ (ПЕРЕДЕКСПОРТНОГО ФІНАНСУВАННЯ) ЯК МАЙНОВОГО НЕПОІМЕНОВАНОГО ЗАСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	282

СЕКЦІЯ 17. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗЕМЕЛЬНОГО, ЕКОЛОГІЧНОГО ТА ЕНЕРГЕТИЧНОГО ПРАВА

Харитонова Тетяна Євгенівна

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПОГЛЯД НА ПРАВО КОРИСТУВАННЯ ЧУЖОЮ ЗЕМЕЛЬНОЮ ДІЛЯНКОЮ
ДЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПОТРЕБ 285

Григор'єва Христина Антонівна

ЗОНИ ПРИСКОРЕНОГО РОЗВИТКУ ВДЕ В УКРАЇНІ: ПРАВОВІ ПЕРСПЕКТИВИ 287

Заверюха Марина Михайлівна

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЛІСОВИХ ВІДНОСИН: Е-ЛІСОРУБНИЙ КВИТОК ЯК
ІНСТРУМЕНТ ПРОЗОРОСТІ ТА КОНТРОЛЮ 289

Канівець Людмила Анатоліївна

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗАПОВІДНИХ ТЕРИТОРІЙ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ
ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ 292

Karyna Karakhanian

NATIONAL AND INTERNATIONAL ASPECTS OF SUPPORT FOR UKRAINE'S ENERGY SECTOR IN
THE CONTEXT OF WAR 296

Платонова Євгенія Олегівна

ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ ЕНЕРГЕТИКИ 298

Чумаченко Інна Євгенівна

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЕКОСИСТЕМНОГО ВИМІРУ ЛІСОВИХ ПРАВОВІДНОСИН 301

Березін Сергій Людвигович

ДРУГИЙ ЕТАП ГІДРОМЕЛІОРАТИВНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ: ОКРЕМІ ПРАВОВІ
НОВЕЛИ 304

Лабунський Микола Володимирович

ОСОБЛИВОСТІ ВПОРЯДКУВАННЯ ЕМФІТЕВЗИСУ В УМОВАХ ВІЙНИ 307

Поліщук Єгор Сергійович

ЗАСТОСУВАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ПРОЦЕДУР У МЕХАНІЗМІ ЗАХИСТУ ПРАВ НА ЗЕМЛЮ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 311

СЕКЦІЯ 18. ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

Шамша Ігор Володимирович

ЩО ТАКЕ ДУША? 314

Єременко Олександр Михайлович

ДОБРОЧЕСНІСТЬ В АНТИЧНОМУ ТА НОВОЄВРОПЕЙСЬКОМУ РОЗУМІННІ: VIRTUS, ARETĒ
І МОРАЛЬНА ЧЕСНОТА 317

Смазнова Ірина Сергіївна

АЛГОРИТМІЧНИЙ ІНТЕРПРЕТАНТ І ТРАНСФОРМАЦІЯ КОМУНІКАТИВНИХ ОСНОВ ПРАВА
В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ 319

Капустіна Надія Борисівна

ЦИФРОВА ДЕРЖАВА ЯК ФОРМА СОЦІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА 323

Крижановська Тетяна Олександрівна

ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «СУСПІЛЬНА СТІЙКІСТЬ»: СОЦІАЛЬНО-
АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ВИМІР 325

Токар Людмила Вікторівна

ПАРАДОКС АБДУКЦІЇ 328

Польовий Святослав Сергійович

ЕТИЧНИЙ ВИМІР НАРАТИВУ 331

Скриннік Руслан Алізамінович

ФАТАЛІЗМ ТА ВОЛОНТАРИЗМ В ІСТОРИЧНОМУ ПРОЦЕСІ 333

СЕКЦІЯ 19. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СВІТОВИХ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Кормич Людмила Іванівна, Краснопольська Тетяна Миколаївна

OSINT ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ДИПЛОМАТІЇ 337

Вітман Костянтин Миколайович, Капсамун Олег Георгійович

ПРОКСІ-ВІЙНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ГІБРИДНИХ СТРАТЕГІЙ У ГЕОПОЛІТИЧНОМУ ПРОСТИСТОЯННІ. 339

Мамонтова Елла Вікторівна, Касяненко Ігор Сергійович

OSINT ЯК ІНСТРУМЕНТАРІЙ СУЧАСНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ. 342

Завгородня Юлія Володимирівна, Сушко Анатолій Іванович

ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КУЛЬТУРИ ЯК ЧИННИК СТІЙКОСТІ СУСПІЛЬСТВА ДО ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ 345

Дзюбенко Юлія Михайлівна

ГРОМАДСЬКА УЧАСТЬ ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОГО ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ. 347

Горбатюк Артем Олегович

ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ УЧАСТІ ГРОМАДЯН У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ. 349

Железков Андрій Іванович

МЕХАНІЗМИ ЦИРКУЛЯЦІЇ ПОЛІТИЧНИХ ЕЛІТ У КОНТЕКСТІ ДЕМОКРАТИЧНОГО ТРАНЗИТУ ТА СУЧАСНИХ АВТОКРАТИЧНИХ ВИКЛИКІВ 353

ІНСТИТУЦІЙНІ ТА СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ СТРАТЕГІЙ ПОЛІТИЧНИХ ЕЛІТ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ. 357

Немченко Станіслав Олегович

АЛГОРИТМІЧНИЙ ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ЯК ІНСТРУМЕНТ СУЧАСНОЇ ПРОПАГАНДИ: ДОСВІД ЄС ТА УКРАЇНИ. 361

СЕКЦІЯ 20. СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Яковлев Денис Вікторович

АДЕПТИ «СУСПІЛЬНОГО БЛАГА»: ПАРЛАМЕНТСЬКІ ФУНКЦІЇ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ 365

Ярова Ліліана Вікторівна

ЦИФРОВЕ СУСПІЛЬСТВО І ТЕХНОЛОГІЇ: ЕВОЛЮЦІЯ ВІД МАСОВОЇ АУДИТОРІЇ ДО ГРУП ІНТЕРЕСІВ. 368

Калашнікова Людмила Володимирівна

МІСІЯ УКРАЇНСЬКОЇ СОЦІОЛОГІЇ СЬОГОДНІ: ВИКЛИКИ ВОЄННОГО ЧАСУ ТА ДОСВІД СОЦІАЛЬНОЇ РЕФЛЕКСІЇ 372

Яковлева Лілія Іванівна

ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ЯК ЧИННИК ІНСТИТУЦІЙНОЇ ДОВІРИ 375

Яценко Микола Анатолійович

ІШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У СОЦІОЛОГІЧНІЙ ОСВІТІ: ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ТА ЕТИЧНІ ДИЛЕМИ. 377

Каретна Ольга Олександрівна

СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА КОМУНІКАТИВНОГО ПРОЦЕСУ 380

Прохоренко Євгенія Яківна

ГЕНДЕР У КОНТЕКСТІ ВІЙНИ ТА ПОСТВОЄННОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА: СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ. 383

Білий Веніамін Сергійович

СОЦІОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОЛІТИЧНИХ ДЕБАТІВ. 386

СЕКЦІЯ 21. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН ОСОБИСТОСТІ ТА СОЦІУМУ В КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ

Цільмак Олена Миколаївна САМООЦІНКА ТА САМОЦІННІСТЬ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ	391
Бакурідзе Ніна Григорівна, Ульянов Вадим Олексійович ОСОБЛИВОСТІ НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНУ ПАЦІЄНТІВ З ЛЕГКОЮ ЧЕРЕПНО-МОЗКОВОЮ ТРАВМОЮ ТА СУПУТНЬОЮ ТРАВМОЮ ОКА.	393
Афонін Дмитро Сергійович ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ КІБЕРАДДИКЦІЙ У СТРУКТУРІ ВІКТИМНОЇ ПОВЕДІНКИ ЖЕРТВ ЗЛОЧИНІВ У ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРІ	396
Будяченко Ольга Миколаївна ПРОТИПРАВНА ПОВЕДІНКА ПІДЛІТКІВ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ ЯК ПРОЯВ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДЕЗАДАПТАЦІЇ В УМОВАХ КРИЗОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ.	399
Геращенко Олександр Сергійович СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	401
Гурін Руслан Сергійович З ДОСВІДУ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО НАПРЯМКУ	403
Джежик Ольга Володимирівна ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ В УМОВАХ ВІЙНИ: РОЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПСИХОЛОГА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПСИХІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ОСОБИСТОСТІ	406
Корнута Людмила Михайлівна ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ КОМАНДНОЇ ВЗАЄМОДІЇ НА ДЕРЖАВНИЙ СЛУЖБІ В УМОВАХ ВІЙНИ	409
Кравченко Тетяна Юрійвна ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНА ВІДПОВІДЬ НА СОЦІАЛЬНУ НЕСТАБІЛЬНІСТЬ: МЕХАНІЗМИ АДАПТАЦІЇ ТА КЛІНІЧНІ НАСЛІДКИ	411
Лісовенко Анна Федорівна СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ОСОБИСТОСТІ В СИТУАЦІЇ КРИЗИ ЖИТТЄВОГО ВИБОРУ	414
Павзюк Анатолій Анатолійович ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ СТІЙКОСТІ ЛІДЕРА В УМОВАХ СУСПІЛЬНОЇ КРИЗИ	417
Репнова Тетяна Петрівна ІНДИВІДУАЛЬНІ ТА СОЦІАЛЬНІ ЦІННОСТІ ОСОБИСТОСТІ У КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ ...	420
Самара Ольга Євгенівна ГІПНОТЕРАПІЯ В РОБОТІ З АДИКТИВНОЮ ПОВЕДІНКОЮ: КЛІНІЧНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ОБМЕЖЕННЯ.	423
Сугацька Наталія Василівна, Дудукіна Альона Олегівна ПСИХОПРОФІЛАКТИКА У КРИЗОВИХ ТА ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ	427
Сугацька Наталія Василівна, Каліцева Олена Вікторівна СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ НАПРЯМ РОБОТИ З МОЛОДДЮ: СУЧАСНЕ РОЗУМІННЯ	430
Татяничков Андрій Олександрович, Третьякова Тетяна Миколаївна ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА.	433
Ташматов Вячеслав Абдуллайович, Базилевич Марія Олексіївна ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛІДЕРА ДЕСТРУКТИВНОГО КУЛЬТУ	437
Шмаленко Юлія Іванівна ФОРМУВАННЯ ПОВЕДІНКОВИХ СКРИПТІВ МЕДІАТОРА ЗАСОБАМИ РОЛЬОВИХ ІГОР І СИМУЛЯЦІЙ.	439

СЕКЦІЯ 22. ЕКОНОМІКА ТА ПІДПРИЄМНИЦТВО В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ, ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННА ВІДБУДОВА УКРАЇНИ

<i>Кібік Ольга Миколаївна</i> ІНВЕСТИЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ	442
<i>Слободянюк Ольга Василівна</i> ГРАНТИ, КРЕДИТИ ТА РЕПАРАЦІЇ У ФІНАНСОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ	445
<i>Котлубай Вячеслав Олексійович</i> ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК БІЗНЕСУ ЯК ЧИННИК ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ	448
<i>Редіна Євгенія Валентинівна</i> МАРКЕТИНГОВЕ УПРАВЛІННЯ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОЇ ЕКОНОМІКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗБЕРЕЖЕННЯ РИНКОВИХ ПОЗИЦІЙ	451
<i>Примаченко Іван Федорович</i> ВІДНОВЛЕННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ В ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД	454
<i>Корнілова Олеся Володимирівна</i> АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМ КАПІТАЛОМ У ПЕРІОД ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ	457
<i>Візіренко Світлана Вікторівна</i> ІНТЕГРОВАНА ESG-ЗВІТНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ У КОНТЕКСТІ МСФЗ	460
<i>Kapustian Iryna Volodymyrivna, Kuznetsova Liudmyla Valentynivna</i> DIGITALIZATION OF CRIMINAL PROCEEDINGS AS A MEANS TO PROTECT THE ECONOMIC INTERESTS OF BUSINESS	464
<i>Сіячко Павло Віталійович</i> ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ІНСТРУМЕНТІВ ВІДПОВІДАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ	466
<i>Крейтор Сергій Юрійович</i> УПРАВЛІНСЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТА ПОТРЕБИ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ У ВПРОВАДЖЕННІ ІННОВАЦІЙНИХ РІШЕНЬ	469
<i>Кірович Андрій Федорович</i> ОЦІНКА ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЛОГІСТИКИ АГРОПРОДУКЦІЇ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ЛАНЦЮГІВ ПОСТАЧАННЯ	471

СЕКЦІЯ 23. ПРОГРАМНА ІНЖЕНЕРІЯ ТА СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

<i>Логінова Наталія Іванівна</i> СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПОБУДОВИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ СИСТЕМ	475
<i>Лобода Юлія Геннадіївна</i> АРХІТЕКТУРНІ РИЗИКИ СИСТЕМ МАШИННОГО НАВЧАННЯ В АНАЛІТИЧНИХ ЗАСТОСУВАННЯХ	478
<i>Манаков Сергій Юрійович</i> РОЗРОБКА МЕТОДИКИ ВИБОРУ АРХІТЕКТУРНИХ РІШЕНЬ ПРИ ПРОЄКТУВАННІ СИСТЕМ РЕАЛЬНОГО ЧАСУ	481
<i>Трофименко Олена Григорівна</i> GAN ГЕНЕРАТИВНІ МОДЕЛІ ШІ В РОЗРОБЦІ ІГОР	485
<i>Чанишев Рашид Ібрагімович</i> ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК РОБОТИ З ІНФОРМАЦІЄЮ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ	487

Чикунів Павло Олександрович

КЛІЄНТСЬКА ЧАСТИНА ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ВЕБСКРАПІНГУ ТА АНАЛІЗУ

ВІДГУКІВ 490

Щербина Юрій Володимирович

ПРОБЛЕМИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ БАЗ ДАНИХ NEWSQL 494

Дика Анастасія Іванівна

ПОВЕДІНКОВЕ МОДЕЛЮВАННЯ ДЛЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО АНАЛІЗУ ВЕБОРІЄНТОВАНИХ

ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ. 497

СЕКЦІЯ 24. КІБЕРБЕЗПЕКА ОСОБИ, СУСПІЛЬСТВА ТА ДЕРЖАВИ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНИЙ ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБОРОНОЗДАТНОСТІ УКРАЇНИ

Соколов Артем Вікторович, Евдокимов Денис Віталійович

ВПЛИВ РОЗМІРУ БЛОКУ НА СТІЙКІСТЬ ДО АТАК ТА НАДІЙНІСТЬ СПРИЙНЯТТЯ У

СТЕГANOГРАФІЧНИХ МЕТОДАХ НА ОСНОВІ СИНГУЛЯРНОГО РОЗКЛАДУ 500

Ахматметьєва Ганна Валеріївна

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МЕТОДІВ СТЕГANOАНАЛІЗУ НА ОСНОВІ НЕЙРОННИХ МЕРЕЖ

ТА СПЕЦИФІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ВЛАСТИВОСТЕЙ ЦИФРОВИХ ЗОБРАЖЕНЬ 503

Бойко Віктор Дмитрович

МОДЕЛЮВАННЯ ЗАГРОЗ ДЛЯ КОРПОРАТИВНИХ WI-FI МЕРЕЖ: ВИЯВЛЕННЯ ROGUE

ACCESS POINTS ЧЕРЕЗ АНАЛІЗ ТРАФІКУ 507

Кухаренко Сергій Вікторович

РЕГУЛЯТОРНА АРХІТЕКТУРА КІБЕРБЕЗПЕКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ТРАНСФОРМАЦІЯ

НОРМАТИВНОЇ БАЗИ ТА ВИКЛИКИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ 510

Сєрпурна Олена

ANALYTICAL MODELS OF DECISION-MAKING IN STATE CYBERSECURITY SYSTEMS UNDER

CONDITIONS OF UNCERTAINTY 515

Слатєїнська Валерія Миколаївна

МЕТОД НЕДВІЙКОВОГО КОДУВАННЯ РІДА-СОЛОМОНА НАД GF(256) ДЛЯ ЗАХИСТУ

КРИТИЧНИХ SCADA-СИСТЕМ ВІД BURST-ПОМИЛОК 518

СЕКЦІЯ 25. ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ І МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННИХ ТА БЕЗПЕКОВИХ ВИКЛИКІВ

Horbachenko Stanislav, Cherpurna Olena

MATHEMATICAL MODELING OF BUSINESS PROCESS OPTIMIZATION IN THE CONTEXT OF

DIGITAL TRANSFORMATION 522

Баландіна Наталія Миколаївна

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ В РОЗРОБЦІ СИСТЕМ ШТУЧНОГО

ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ. 525

Гура Володимир Ігорович

ЗАСТОСУВАННЯ НЕЙРОНИХ МЕРЕЖ ДЛЯ АНАЛІЗУ МЕРЕЖЕВОГО ТРАФІКУ СИСТЕМ

КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ. 529

Задерейко Олександр Владиславович, Єлєнич Світлана Ізґрафівна

ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ СУБ'ЄКТІВ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

СУСПІЛЬСТВА. 533

Куклінова Тетяна Вікторівна

РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТІЙКОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ

ЕНЕРГЕТИЧНИХ СИСТЕМ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ 537

Овчинников Микола Юрійович

ВБУДОВУВАННЯ ЦИФРОВОГО ВОДЯНОГО ЗНАКА У ВІДЛІКИ АУДІОСИГНАЛУ В

ІНФОРМАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ ЗАХИСТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ. 539

Разінкін Нікіта Сергійович

ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ РОЗПОДІЛУ ЕНЕРГІЇ
В ЕКОСИСТЕМІ ЕЛЕКТРОТРАНСПОРТУ ПІД ЧАС КРИТИЧНИХ НАВАНТАЖЕНЬ ТА
БЛЕКАУТІВ 543

Скідан Владислав Сергійович

ГЕЙМІФІКАЦІЯ ВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ НА БАЗІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ:
МАТЕМАТИЧНІ МОДЕЛІ СИМУЛЯТОРІВ БОЙОВИХ ДІЙ..... 545

Толокнов Анатолій Арнольдович

ЦИФРОВІ 3D-МОДЕЛІ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЯК ЕЛЕМЕНТ НАЦІОНАЛЬНОЇ
БЕЗПЕКИ 549

Черевко Євген Володимирович

УЗАГАЛЬНЕНІ АЛЬФА-ГЕОДЕЗИЧНІ ТА КУБІЧНІ ДЕФОРМАЦІЇ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ
ГЕОМЕТРІЇ..... 552

СЕКЦІЯ 26. КОГНІТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДИСКУРСУ, ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ В АСПЕКТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Томчаковська Юлія Олегівна

ЛЕКСИЧНІ ІННОВАЦІЇ В АНГЛОМОВНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ 555

Строченко Леся Василівна

ІНТЕГРАЦІЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВИКЛАДАННЯ ФІЛОЛОГІЧНИХ
ДИСЦИПЛІН..... 557

Варешкіна Наталія Володимирівна

ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОГО ЮРИДИЧНОГО ТЕКСТУ..... 559

Svitlana Yeromenko

CONSECUTIVE INTERPRETING PECULIARITIES 561

Козак Тетяна Борисівна

ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ПЕРЕКЛАДУ: ЕКВІВАЛЕНТНІСТЬ ТА АДЕКВАТНІСТЬ 564

Marchuk Iryna Petrivna

SELF-MANAGEMENT IN THE PROCESS OF ONLINE EDUCATION 567

Пеліван Оксана Костянтинівна

ТАКТ ЯК КОМПОНЕНТ КУЛЬТУРИ ТА ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЯ В МОВІ ТА МОВЛЕННІ..... 569

Potenko Liudmyla

CYBERBULLYING: LINGUISTIC AND LEGAL CHALLENGES IN THE DIGITAL AGE 572

Телецька Тетяна Володимирівна

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
ЮРИСТІВ ЗАСОБАМИ ЛАТИНСЬКОЇ ЮРИДИЧНОЇ ФРАЗЕОЛОГІЇ..... 574

Тупікова Тетяна Валеріївна

ПРОБЛЕМИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ НІМЕЦЬКОЮ
МОВОЮ 576

Швелідзе Лідія Дмитрівна

КОРПУСНА ЛІНГВІСТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИВЧЕННЯ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ 579

Шевченко-Бітенська Олена Валентинівна

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПРАВА 581

Лесневська Катерина Вікторівна

ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНОЇ
МОВНОЇ ОСВІТИ 584

Kseniia Kovalova

ENGLISH TERMINOLOGY IN THE FIELD OF INFORMATION TECHNOLOGIES AND ITS
ADAPTATION IN THE UKRAINIAN LANGUAGE 586

Ясніцька Ганна В'ячеславівна

ОСОБЛИВОСТІ СУДОВОГО ДИСКУРСУ У РІШЕННЯХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ 588

Сташук Тетяна Ігорівна

КАТЕГОРІЯ ПРОСПЕКЦІЇ ЯК ЗАСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ АНГЛОМОВНОГО ДИСКУРСУ 591

СЕКЦІЯ 27. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ, ЛІНГВІСТИКИ ПРАВА ТА ЗМІ

Мамич Мирослава Володимирівна

СЛОВОТВІР ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ 593

Кісельова Анастасія Андріївна

ФЕНОМЕН «ПРОФЕСІЙНОЇ КРЕОЛІЗАЦІЇ» У МОВЛЕННІ УКРАЇНОМОВНИХ ІТ-ФАХІВЦІВ: ТИПОЛОГІЯ ЗАПОЗИЧЕНЬ ТА МАРКЕРИ ІНТЕГРАЦІЇ 596

Назаренко Оксана Миколаївна

ІНСТИТУЦІЙНІ МОДЕЛІ ПУБЛІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В СУЧАСНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ ... 598

Томчаковський Олександр Георгійович

ДО ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ПОЛІКОДОВИХ ТЕКСТІВ..... 600

СЕКЦІЯ 28. ВИКЛИКИ СУЧАСНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ

Колкутіна Вікторія Вікторівна

ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАСОБІВ ПОЕТИКИ В КОНТЕКСТІ ПУБЛІЦИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ 603

Маляренко Тетяна Анатоліївна

СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНИМИ ПРОЄКТАМИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ 606

Скалацька Олена Віталіївна

КОМУНІКАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ МЕДІА У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ 608

Літвінчук Ірина Сергіївна

ІШ-ГЕНЕРОВАНИЙ КОНТЕНТ І КРИЗА ДОВІРИ ДО МЕДІА 610

Грушевська Юлія Андріївна

ТЕОРІЯ ГЕЙТКІПІНГУ ЯК КОНТРОЛЮ ДОСТУПУ ДО ІНФОРМАЦІЇ У МАСОВІЙ КОМУНІКАЦІЇ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА..... 613

Чубук Олег Леонтійович

ПОЯСНОВАЛЬНА ЖУРНАЛІСТИКА В ОДЕСЬКИХ МЕДІА В ПЕРІОД ШИРОКОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ..... 616

СЕКЦІЯ 29. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Барсукова Тетяна Олександрівна, Форостян Ольга Іванівна

СУЧАСНІ ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ: ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ 619

Антіпова Жанна Ігорівна, Кучеренко Геннадій Васильович

ВАЖЛИВІСТЬ ЛЕГКОЇ АТЛЕТИКИ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ФІЗИЧНОГО ТА РОЗУМОВОГО ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ 623

Гозолева Олена Миколаївна, Халайджі Світлана Владиславівна

РОЛЬ МОТИВАЦІЇ У ДОСЯГНЕННІ СПОРТИВНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ У ЛЕГКОАТЛЕТІВ 627

Чертков Іван Іванович, Салик Вадим Володимирович, Бойченко Наталія Вікторівна

СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ З САМОЗАХИСТУ У ПРОЦЕСІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ 630

<i>Заверзаєв Валерій Володимирович, Кучеренко Геннадій Васильович</i> ЗАГАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА ПРАВООХОРОНЦІВ У СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ	634
---	-----

СЕКЦІЯ 30. ДІЯЛЬНІСТЬ СУЧАСНИХ БІБЛІОТЕК У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

<i>Іванійчук Таїсія Юрійівна</i> РОЗШИРЕННЯ ФОРМАЛІЗАЦІЇ МЕТАДАНИХ У ЦИФРОВИХ БІБЛІОТЕЧНО- ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМАХ: СУЧАСНІ ПРАКТИКИ ТА АНАЛІТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ.	637
<i>Дремлюга Ольга Олексіївна</i> МОНІТОРИНГОВИЙ АНАЛІЗ ПУБЛІКАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ВЧЕНИХ УНІВЕРСИТЕТУ В ВИДАННЯХ, ЩО ІНДЕКСУЮТЬСЯ У СВІТОВИХ НАУКОМЕТРИЧНИХ БАЗАХ	642
<i>Стефанчишена Тетяна Михайлівна, Морозова Тетяна Володимирівна</i> ІНСТИТУАЛІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО БІБЛІОТЕЧНОГО РУХУ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ ...	645
<i>Нерубацька Лариса Миколаївна</i> <i>Богун Катерина Павлівна</i> КОМПЛЕКТУВАННЯ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ НУ «ОЮА» ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ В УКРАЇНУ.	648
<i>Опольська Тамара Іванівна</i> ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРАКТИК В РОБОТУ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ НУ «ОЮА»	651
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ	655

тичні кластери стають такими ж пріоритетними критеріями розвитку екосистеми, як і екологічна та економічна ефективність. Подальше поглиблення досліджень у сфері нейромережевого прогнозування та оптимізації мобільних енергетичних активів створить надійне фундаментальне підґрунтя для повоєнної відбудови стійких, розумних та захищених енергетичних систем.

Список використаних джерел:

1. Zheng C., et al. A Resilience Entropy-Based Framework for V2G Charging Station Siting and Resilient Reconfiguration of Power Distribution Networks Under Disasters. *World Electric Vehicle Journal*. 2025. № 16 (9). P. 532-553. DOI: <https://doi.org/10.3390/wevj16090532>.
2. Benmoulai A., Kamel S., Jurado F. Adaptive Polar Lights Optimizer for Smart Electric Vehicle Charging Under Price Uncertainty and Battery Degradation. *Machines*. 2026. № 14 (2). P. 199-239. DOI: <https://doi.org/10.3390/machines14020199>.
3. Binyamin S. S., Ben Slama S. Multi-Agent Systems for Resource Allocation and Scheduling in a Smart Grid. *Sensors*. 2022. № 22 (21). P. 8099-8139. DOI: <https://doi.org/10.3390/s22218099>.
4. Minchala-Ávila C., Arévalo P., Ochoa-Correa D. A Systematic Review of Model Predictive Control for Robust and Efficient Energy Management in Electric Vehicle Integration and V2G Applications. *Modelling*. 2025. № 6 (1). P. 20-55. DOI: <https://doi.org/10.3390/modelling6010020>.

Ключові слова: штучний інтелект, екосистема, Vehicle-to-Grid, блекаут, електротранспорт.

Key words: artificial intelligence, ecosystem, Vehicle-to-Grid, blackout, electric vehicles.

Скідан Владислав Сергійович

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри штучного інтелекту та математичного моделювання

ГЕЙМІФІКАЦІЯ ВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ НА БАЗІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: МАТЕМАТИЧНІ МОДЕЛІ СИМУЛЯТОРІВ БОЙОВИХ ДІЙ

Традиційні методи тренувань обмежені ресурсами, часом та безпекою, тоді як симулятори бойових дій, побудовані на математичних моделях стають інноваційним інструментом підвищення бойової готовності у сучасних умовах. Такі системи дозволяють відтворювати динамічні, непередбачувані ситуації, де бійці вчаться приймати рішення в умовах неповної інформації, подібно до реальних операцій. Зокрема, дослідження показують, що інтеграція великих мовних моделей, генеративних агентів та ШІ у тактичні симулятори значно підвищує адаптивність і реалістичність тренувань, зменшуючи навантаження на інструкторів та сприяючи децентралізованим операціям [1].

Історичний розвиток військових симуляторів сягає у прості настільні ігри та математичні моделі, які еволюціонували до складних цифрових платформ. Сьогодні гейміфікація перетворює навчання на конкурентний процес з елементами винагород, лідербордів та адаптивних сценаріїв, що мотивує військовослужбовців до глибшого занурення. Наприклад, у системах на кшталт симулятора віртуальної реальності «Віртуальний бойовий простір» або MASA SWORD, які використовуються в фінських силах оборони, штучний інтелект інтегрується для генерації курсів дій, автоматизованої післядії та червоного командного моделювання, що робить симуляції не лише реалістичними, але й персоналізованими під рівень підготовки користувача [1]. Такі підходи дозволяють уникнути статичних сценаріїв, характерних для традиційних тренувань, і створюють середовище, де AI діє як інтелектуальний опонент або союзник, постійно вдосконалюючи поведінку на основі зворотного зв'язку.

Математичні моделі, що лежать в основі симуляторів бойових дій, забезпечують фундамент для точного прогнозування результатів взаємодій сил. Класичні рівняння Ланчестера, які описують динаміку бою через диференціальні рівняння, залишаються актуальними, але доповнюються сучасними підходами. Зокрема, для моделювання прямих зіткнень застосовується система:

$$\frac{dA}{dt} = -bB, \quad \frac{dB}{dt} = -aA, \quad (1)$$

де A та B – чисельність сил синьої та червоної сторін відповідно, а a і b – коефіцієнти ефективності. У гейміфікованих симуляторах на базі ШІ ці моделі розширюються стохастичними елементами та агент-орієнтованим моделюванням, що враховує неповну інформацію та адаптивну поведінку. Дослідження демонструють, що інтеграція таких моделей з алгоритмами навчання з підкріпленням дозволяє AI-агентам навчатися на досвіді, перевершуючи людські базеліни в сценаріях типу TigerClaw, де винагородна функція реалізує втрати та винагороджує досягнення цілей, наприклад, +10 за перетин території та -10 за втрати [2].

У контексті гейміфікації математичні моделі стають частиною ігрового циклу, де кожен крок симуляції генерує дані для оновлення політики агента. Наприклад, у моделях на основі Марковського процесу прийняття рішень стан середовища s_t , дія a_t та винагорода r_t формують оптимальну стратегію через максимізацію очікуваної кумулятивної винагороди:

$$V^*(s) = \max_a E[r + \gamma V^*(s') / s, a], \quad (2)$$

де γ – фактор дисконтування. Такі моделі реалізуються в симуляторах на кшталт OrSim, де RL-алгоритми типу Алгоритм актор-критик (A2C) з LSTM-пам'яттю дозволяють AI мінімізувати втрати синьої сторони в реальному часі, адаптуючись до динаміки бою. Гейміфікація посилює цей процес, вводячи елементи змагання та візуальної винагороди, що підвищує мотивацію бійців і точність моделювання [2].

Одним із ключових аспектів розвитку є використання ігор як платформ для тренування AI в умовах військового командування та контролю. Платформи на зразок StarCraft II Learning Environment (SC2LE) адаптуються під військові сценарії з використанням MIL-STD-2525C символіки, дозволяючи RL-агентам опановувати багаторівневі операції в умовах туману війни. У таких системах швидкість симуляції досягає 30-кратної реальної, що дає змогу провести мільйони ітерацій для навчання, значно перевершуючи традиційні методи [2]. Гейміфікація тут проявляється через кастомні карти, об'єктивні бали та ігрові інтерфейси, які роблять тренування не лише ефективним, але й захопливим, сприяючи кращому засвоєнню тактичних навичок.

Дослідження в галузі симуляторів підкреслюють роль штучного інтелекту в створенні адаптивних середовищ, де моделі поведінки опонентів генеруються динамічно. Зокрема, застосування ієрархічного навчання з підкріпленням у wargaming дозволяє AI-агентам опановувати складні бойові маневри, подібно до пілотів винищувачів, де марковські ігри моделюють багатогравцеві взаємодії. Це не лише підвищує реалістичність, але й інтегрується з гейміфікацією для створення систем, де бійці змагаються з AI, отримуючи миттєвий фідбек і бали за ефективність рішень. Такі підходи вже застосовуються в експериментах DARPA та армійських центрах, де симулятори зменшують витрати на живі тренування [3].

В таблиці 1 складено порівняння основних математичних моделей у військових симуляторах надає огляд їхньої застосовності в гейміфікованих системах.

Таблиця 1

Порівняння основних математичних моделей у військових симуляторах

Модель	Опис	Переваги в гейміфікації	Обмеження
Рівняння Ланчестера	Диференціальні рівняння для масової динаміки бою	Простота інтеграції в ігрові цикли	Не враховує неповну інформацію
Навчання з підкріпленням	Марковські процеси з винагородними функціями	Адаптивність до дій користувача	Високі обчислювальні вимоги
Агентне моделювання	Багатагентні симуляції з локальними правилами	Реалістичні взаємодії в гейміфікованих сценаріях	Складність масштабування
Ієрархічне навчання з підкріпленням	Багаторівневе навчання для складних операцій	Персоналізовані рівні складності	Потреба в кастомних винагородах

Джерело: складено за даними [2, 3]

Подальший розвиток гейміфікації передбачає інтеграцію змішаної реальності та AI для створення LVC-середовищ (Live, Virtual, Constructive), де симулятори поєднують реальне обладнання з віртуальними елементами. У таких системах AI не лише моделює опонентів, але й аналізує поведінку бійця в реальному часі, коригуючи складність для підтримання оптимального рівня залучення – ключового елемента гейміфікації. Дослідження в США та НАТО підтверджують, що такі симулятори підвищують когнітивну готовність, зменшуючи час на освоєння тактики.

Гейміфікація військової підготовки представляє собою трансформаційний підхід, що поєднує наукову суворість з практичною ефективністю. Подальші розробки в цій сфері, включаючи міжнародне співробітництво в рамках НАТО, забезпечать Збройним Силам інструменти для домінування в цифровому просторі майбутніх війн, де інтелект і адаптивність стають вирішальними факторами перемоги. Цей напрямок відкриває можливості для вдосконалення, роблячи кожен тренувальний цикл унікальним і цінним внеском у національну безпеку.

Список використаних джерел:

1. Saastamoinen K., Nuutinen J. Next-generation readiness: applying AI to military simulators and wargaming in Finland. *Procedia Computer Science*. 2025. № 270. P. 3479-3487. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.procs.2025.09.473>.
2. Goecks V. G., Waytowich N., Asher D. E. та ін. On games and simulators as a platform for development of artificial intelligence for command and control. *The Journal of Defense Modeling and Simulation*. 2023. № 20 (4). P. 495-508. DOI: <https://doi.org/10.1177/15485129221083278>.
3. Military Training Simulation Software: Artificial Intelligence for Armed Servicemembers. *Sentient Digital, Inc.* URL: <https://sdi.ai/blog/military-training-simulation-software-ai/> (дата звернення: 27.03.2026).
4. AI in the loop: Transforming military training and system design through smarter simulation. *Breaking Media*. URL: <https://breakingdefense.com/2025/10/ai-in-the-loop-transforming-military-training-and-system-design-through-smarter-simulation/> (дата звернення: 28.03.2026).

Ключові слова: гейміфікація, штучний інтелект, математичні моделі симуляторів, військова підготовка, навчання з підкріпленням, агентне моделювання, ієрархічне навчання з підкріпленням, LVC-середовища, адаптивні симуляції.

Key words: gamification, artificial intelligence, mathematical simulation models, military training, reinforcement learning, agent-based modeling, hierarchical reinforcement learning, LVC environments, adaptive simulations.

ЦИФРОВІ 3D-МОДЕЛІ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЯК ЕЛЕМЕНТ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Сучасний стан глобальної безпеки характеризується зростанням кількості та різноманітності загроз критичній інфраструктурі держав. Особливо гостро ця проблема постала в Україні з початком повномасштабного збройного вторгнення у 2022 році, коли систематичні удари по об'єктах енергетики, транспорту та водопостачання набули стратегічного і цілеспрямованого характеру. У цих умовах захист критичної інфраструктури вийшов за межі суто технічних завдань і набув статусу стратегічного пріоритету в системі національної безпеки держави [1]. Наявні виклики вимагають принципово нових підходів до моніторингу стану об'єктів, оцінки ризиків і прийняття управлінських рішень у кризових ситуаціях.

Відповідно до чинного законодавства України, критична інфраструктура – це об'єкти, системи та мережі, порушення функціонування яких може мати серйозні наслідки для безпеки держави і добробуту населення [1]. До таких об'єктів відносять енергетичні станції, водопровідні мережі, транспортні вузли, телекомунікаційні системи та об'єкти оборонно-промислового комплексу. Масштаб і складність цих систем роблять традиційні паперові та двовимірні підходи до документування і захисту інфраструктури недостатніми, що зумовлює необхідність широкого впровадження новітніх цифрових технологій просторового моделювання.

Одним із найперспективніших напрямів є застосування тривимірного (3D) моделювання та цифрових двійників. Цифровий двійник – це динамічна віртуальна копія фізичного об'єкта, яка відображає його стан у реальному часі завдяки інтеграції з мережею сенсорів та IoT-пристроїв [2]. На відміну від статичних тривимірних моделей, цифровий двійник безперервно оновлюється разом зі своїм фізичним аналогом. У сфері критичної інфраструктури ця технологія дозволяє не лише здійснювати постійний моніторинг об'єктів, а й прогнозувати потенційні збої, імітувати сценарії загроз та розробляти плани реагування без ризику для реальних систем [3].

Важливу роль відіграє технологія BIM (Building Information Modeling) – інформаційне моделювання будівель. BIM-модель містить не лише геометричні параметри споруди, але й комплексні дані про інженерні системи, матеріали та строки технічного обслуговування [4]. Це робить BIM потужним інструментом для розробки планів евакуації, оцінки вразливостей та прогнозування наслідків ударів по об'єктах. Аналіз можливостей BIM у контексті повоєнної відбудови України свідчить про значний потенціал цієї технології як для відновлення зруйнованих споруд, так і для підвищення їхньої стійкості до майбутніх загроз [4].

Поряд із ВІМ розвивається технологія 3D-лазерного сканування, що дозволяє з високою точністю фіксувати поточний стан об'єктів у вигляді «хмар точок». Дослідження в межах проекту з відновлення об'єктів водопостачання після руйнування Каховської ГЕС показали: сканери Leica BLK360 забезпечують точність цифрових моделей із геометричними відхиленнями до 10 мм, а подальша обробка в середовищах Leica Cyclone та CloudCompare дозволяє виявляти приховані деформації конструкцій [5]. Така точність критично важлива не лише для контролю якості будівельних робіт, а й для юридично значущого документування пошкоджень в умовах воєнного часу.

Питання захисту самих цифрових моделей не менш важливе для безпеки держави. 3D-моделі об'єктів критичної інфраструктури містять чутливу інформацію про розташування ключових вузлів, параметри захисних систем та слабкі місця конструкцій, яка в разі витоку може бути використана для планування кінетичних або кібератак [3]. Традиційні централізовані механізми управління доступом виявляються недостатніми для захисту розподілених систем цифрових двійників, тому дослідники пропонують більш досконалі архітектурні рішення – зокрема, на основі технологій блокчейн та смарт-контрактів [6].

Геоінформаційні системи (ГІС) суттєво доповнюють можливості 3D-моделювання, прив'язуючи тривимірні об'єкти до реальної місцевості та аналізуючи просторові взаємозв'язки між ними. Платформа ArcGIS надає інструменти для комплексного аналізу безпекових загроз, планування операцій реагування та координації дій між відомствами [7]. ГІС-технології дозволяють досліджувати небезпечні зони без безпосереднього ризику для фахівців і вибудовувати обґрунтовану пріоритетність відновлювальних робіт [8]. Таким чином, поєднання 3D-моделювання та ГІС формує єдиний інформаційний простір для підтримки прийняття рішень.

Практичну цінність 3D-технологій в умовах воєнного конфлікту підтверджує проект «War in 3D – Ukraine» команди AERO3D, що документує наслідки агресії шляхом сканування та фотограмметрії зруйнованих міст, будівель і об'єктів інфраструктури [9]. Отримані моделі служать плановою основою для відбудови та доказовою базою у справах про воєнні злочини перед міжнародними інстанціями. У рамках ініціативи 3D-4CH через платформу Europeana оприлюднено перші 3D-моделі пам'яток з Одеси, Херсонщини, Харківщини та Сумщини, виготовлені методом екстреної фотограмметрії [10]. Цей досвід показує, що 3D-технології ефективно поєднують завдання безпекового документування, планування відновлення та збереження культурної спадщини.

Провідні армії світу активно впроваджують технологію цифрових двійників для планування операцій, управління ресурсами та підготовки особового складу. Зокрема, Міністерство оборони США використовує цифрових двійників для моделювання мережевого середовища, безпечного тестування конфігурацій систем кібербезпеки, включно з міжмережевими екранами та правилами контролю доступу в архітектурах Zero Trust, а також для прогнозування вразливостей

без ризику для реальної інфраструктури. Реальні успіхи вже зафіксовані: ВПС США за допомогою цифрових двійників досягли покращення стійкості мереж на 100-275 % і підвищення продуктивності на 100-400 % [11]. Паралельно цифрові двійники дозволяють моделювати маневри, логістику, артилерійські операції та реакцію супротивника із застосуванням агентного моделювання і теорії ігор, що дає командирам змогу обирати оптимальну стратегію ще до початку бою [12].

Комплексне впровадження 3D-моделювання, надійного кіберзахисту та законодавчого врегулювання статусу цифрових моделей як об'єктів критичної інфраструктури є нагальним стратегічним завданням для України в умовах тривалого воєнного конфлікту.

Список використаних джерел:

1. Про критичну інфраструктуру : Закон України від 16.11.2021 № 1882-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1882-20> (дата звернення: 25.03.2026).
2. Цифровий двійник: контроль, ефективність, безпека. *SmartEAM*. URL: <https://smart-eam.com/ua/news/cifrovoy-dvojnik-kontrol-jeffektivnost-bezopasnost/> (дата звернення: 25.03.2026).
3. Malatji M., Marnewick A. Beyond the Mirror: Digital Twin Cybersecurity for National Resilience. *Konbin*. 2025. Vol. 55. DOI: 10.2478/kbo-2025-0010.
4. Використання інформаційного моделювання будівель (BIM) у повоєнній відбудові України. *AIN. UA*. URL: <https://ain.ua/2023/06/15/vykorystannya-informacijnogo-modelyuvannya-budivel-bim-u-povoyennij-vidbudovi-ukrayiny/> (дата звернення: 25.03.2026).
5. 3D-сканування як інструмент контролю якості будівництва об'єктів критичної інфраструктури. *Сучасні технології в будівництві*. 2025. № 113. DOI: 10.33042/2311-7257.2025.113.1.17. URL: <https://svc.kname.edu.ua/index.php/svc/uk/article/view/1927> (дата звернення: 25.03.2026).
6. Смарт-контракти як механізми забезпечення приватності в розподілених системах цифрових двійників критичної інфраструктури. *Кібербезпека: освіта, наука, техніка*. 2025. URL: <https://www.csecurity.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/867> (дата звернення: 25.03.2026).
7. ArcGIS для оборони та безпеки. *Ecomm Co*. URL: <https://ecomm.in.ua/uk/arcgis-dlya-oborony-ta-bezpeky> (дата звернення: 25.03.2026).
8. Геопросторові технології для оцінки наслідків війни. *NECU*. URL: <https://necu.org.ua/geoprostorovi-tehnologiyi-dlya-ocinky-naslidkiv-vijny/> (дата звернення: 25.03.2026).
9. War in 3D – Ukraine. *AERO3D*. URL: <https://aero3d.ua/en/save-ukraine-in-3d/war-in-3d> (дата звернення: 25.03.2026).
10. First Ukrainian 3D Models published on Europeana through 3D-4CH project. *European Commission*. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/first-ukrainian-3d-models-published-europeana-through-3d-4ch-project> (дата звернення: 25.03.2026).

11. Zhou Y. Digital twins: fostering efficient network modernization. *Military Embedded Systems*. 2025. URL: <https://militaryembedded.com/comms/communications/digital-twins-fostering-efficient-network-modernization> (дата звернення: 26.03.2026).

12. Next-generation combat planning: expert explains the role of digital twins in modern. *Армія Inform*. URL: <https://armyinform.com.ua/en/2025/12/10/next-generation-combat-planning-expert-explains-the-role-of-digital-twins-in-modern-armies/> (дата звернення: 26.03.2026).

Ключові слова: критична інфраструктура, 3D-моделювання, цифровий двійник, BIM-технології, лазерне сканування, кібербезпека, геоінформаційні системи, національна безпека, воєнні загрози, цифрова трансформація.

Key words: critical infrastructure, 3D modeling, digital twin, BIM technologies, laser scanning, cybersecurity, geoinformation systems, national security, military threats, digital transformation.

Черевко Євген Володимирович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри штучного інтелекту та математичного моделювання,
кандидат фізико-математичних наук, доцент*

УЗАГАЛЬНЕНІ АЛЬФА-ГЕОДЕЗИЧНІ ТА КУБІЧНІ ДЕФОРМАЦІЇ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ГЕОМЕТРІЇ

Інформаційна геометрія – це міждисциплінарна галузь, що поєднує диференціальну геометрію, теорію ймовірностей і статистику, розглядаючи простір імовірнісних розподілів як гладкий многовид із додатковою геометричною структурою. Ключова ідея полягає в тому, що параметризовані сімейства розподілів можна наділити метрикою та зв'язностями, які відображають статистичні властивості моделей. Зокрема, фундаментальну роль відіграє метрика Фішера – природна ріманова метрика, що вимірює «інформативність» параметрів і визначає локальну геометрію статистичного многовиду.

Одним із центральних об'єктів інформаційної геометрії є дивергенція Брегмана, яка узагальнює поняття відстані між розподілами, хоча і не є симетричною. Вона породжує подвійність координат: «прямі» (параметричні) координати та «дуальні» координати, пов'язані через градієнт опуклого потенціалу. Ця подвійність лежить в основі багатьох алгоритмів аналізу даних, зокрема методів оптимізації (наприклад, дзеркального спуску), а також статистичного оцінювання та машинного навчання.

Важливим внеском інформаційної геометрії в аналіз даних є можливість трактувати задачі статистичного висновку як геометричні задачі на многовидах розподілів. Наприклад, пошук найкращої апроксимації даних моделлю можна розглядати як задачу про проєкцію на підмноговид у сенсі певної дивергенції.

Це дозволяє узагальнити класичні методи найменших квадратів і максимальної правдоподібності, а також отримати нові алгоритми, які враховують нелінійну структуру простору моделей.

У цьому контексті особливу роль відіграють так звані α -зв'язності та відповідні їм α -геодезичні – узагальнення геодезичних ліній, що залежать від параметра α . У рамках інформаційна геометрія існує ціле сімейство афінних зв'язностей, які взаємно дуальні відносно метрики Фішера. Значення $\alpha=1$ відповідає e -зв'язності (експоненціальній), а $\alpha=-1$ – m -зв'язності (мішувальній). Відповідні геодезичні мають просту інтерпретацію: e -геодезичні є лінійними у параметрах експоненційного сімейства, тоді як m -геодезичні – лінійними у змішаних (ймовірнісних) координатах.

Альфа-геодезичні відіграють фундаментальну роль у задачах інтерполяції, екстраполяції та оптимізації на просторах розподілів. Вони визначають «найприродніші» шляхи між статистичними моделями залежно від обраної геометрії. Наприклад, у задачах машинного навчання вибір типу геодезичних може відповідати різним способам усереднення моделей або побудови траєкторій навчання. Крім того, α -геодезичні безпосередньо пов'язані з асиметрією дивергенцій і дозволяють гнучко контролювати баланс між прямими та дуальними представленнями даних.

Таким чином, інформаційна геометрія надає потужний апарат для аналізу складних статистичних моделей, дозволяючи враховувати їхню нелінійну структуру та внутрішню симетрію. Альфа-геодезичні, як один із її ключових інструментів, відкривають нові можливості для побудови ефективних алгоритмів обробки даних, оптимізації та статистичного навчання, поєднуючи геометричну інтуїцію з практичними застосуваннями.

Природним кроком є вихід за межі класичних α -геодезичних і розгляд ширшого класу траєкторій, що враховують нелінійність геометричної структури статистичного многовиду. Зокрема, доцільно розглядати екстремалі лагранжіана

$$L = \frac{1}{2} g_{ij} \dot{\theta}^i \dot{\theta}^j + \frac{3-\alpha}{12} C_{ijk} \dot{\theta}^i \dot{\theta}^j \dot{\theta}^k$$

де g_{ij} – метрика Фішера, а $C_{ijk} = \partial_i \partial_j \partial_k \psi(\theta)$ – третя частинна похідна потенціалу, що відображає відхилення від ріманової (квадратичної) структури.

Включення кубічного члена має природне обґрунтування: він виникає як наступний порядок у локальному описі дивергенції і, таким чином, враховує асиметрію та «кривизну» інформаційної геометрії, які ігноруються при використанні лише квадратичної апроксимації. У задачах аналізу даних це означає, що такі траєкторії здатні точніше описувати перехід між моделями, особливо в режимах, де лінійні (або афінні) наближення є недостатніми. Рівняння екстремалей цього лагранжіана можна знайти як рівняння Ейлера-Лагранжа:

$$\left(g_{ij} + \frac{3-\alpha}{2}C_{ijk}\dot{\theta}^k\right)\ddot{\theta}^j + \frac{1}{2}C_{ijk}\dot{\theta}^j\dot{\theta}^k + \frac{3-\alpha}{6}D_{ijkl}\dot{\theta}^j\dot{\theta}^k\dot{\theta}^l = 0.$$

Тут $D_{ijkl} = \partial_i \partial_j \partial_k \partial_l \psi(\theta)$ – четверта частинна похідна потенціалу.

Ці екстремалі можна інтерпретувати як узагальнені геодезичні, що поєднують властивості ріманових геодезичних (визначених метрикою Фішера) та α -геодезичних, пов'язаних із дуальною афінною структурою інформаційна геометрія. Зокрема, у границі, коли внесок кубічного члена стає малим, ці траєкторії наближаються до α -геодезичних відповідної зв'язності $\nabla^{(\alpha)}$. У протилежному випадку вони враховують вищі порядки зміни потенціалу і, тим самим, описують більш складну, «фінслероподібну» геометрію простору розподілів.

Таким чином, екстремалі розглянутого лагранжіана можна трактувати як природне узагальнення α -геодезичних, яке зберігає їхню інтерпретацію у термінах інформаційної геометрії, але водночас розширює клас допустимих траєкторій, забезпечуючи більш точний і гнучкий інструмент для аналізу складних статистичних моделей і алгоритмів обробки даних.

Список використаних джерел:

1. Cherevko Y., Chepurna O., Kuleshova Y. On information geometry methods for data analysis. Geometry, integrability and quantization, 11--22, Geom. Integrability Quantization, 29, Bulgar. Acad. Sci., Inst. Nucl. Res. and Nucl. Energy, Sofia, 2024. URL: <https://doi.org/10.7546/giq-29-2024-11-22>
2. Cherevko Y., Chepurna O., Kuleshova Y. Information Geometry and Some Diffeomorphisms. Geometry, integrability and quantization, 41--56, Geom. Integrability Quantization, 33, Bulgar. Acad. Sci., Inst. Nucl. Res. and Nucl. Energy, Sofia, 2026. URL: <https://doi.org/10.7546/giq-33-2026-41-56>
3. Amari S. Methods of information geometry. Providence, RI : American Mathematical Society, 2000. 206 p.

Ключові слова: інформаційна геометрія, альфа-геодезичні, метрика Фішера, дивергенція, лагранжіан, екстремаль.

Key words: information geometry, alpha-geodesic, Fisher metric, divergence, Lagrangian, extremal.

СЕКЦІЯ 26.

КОГНІТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДИСКУРСУ, ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ В АСПЕКТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Керівник секції: завідувач кафедри іноземних мов, доктор філологічних наук,
доцент Томчаковська Юлія Олегівна

Секретар секції: доцент кафедри іноземних мов, кандидат філологічних наук
Швелідзе Лідія Дмитрівна

Томчаковська Юлія Олегівна

Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри іноземних мов, доктор філологічних наук, доцент

ЛЕКСИЧНІ ІННОВАЦІЇ В АНГЛОМОВНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ

Сучасний англomовний медіадискурс постає як один із найбільш динамічних і відкритих до змін різновидів дискурсу, у межах якого активно формуються, поширюються та закріплюються лексичні інновації. Мас-медіа не лише відображають мовні процеси, а й безпосередньо впливають на їх інтенсивність і напрям, виступаючи своєрідним каталізатором мовної еволюції [2]. Під лексичними інноваціями розуміють нові слова, нові значення вже існуючих одиниць або нові способи їх уживання, які виникають у відповідь на зміни в суспільстві, науці, технологіях і комунікації [1]. У медіадискурсі ці процеси набувають особливої інтенсивності, оскільки журналісти прагнуть оперативного відображати нові явища, водночас роблячи повідомлення яскравими, доступними та впливовими.

Зі структурного погляду, лексичні інновації в англomовному медіадискурсі демонструють різноманіття словотворчих моделей. Одним із найпродуктивніших способів є словоскладання, що дозволяє створювати компактні та семантично насичені одиниці, наприклад: *fake news*, *climate crisis*, *data breach*. Поширеним є також словоскладання з елементами експресії та оцінності: *doomscrolling* (безперервне перегортання негативних новин), *clickbait* (контент із провокаційними заголовками), *cancel culture* (культура суспільного бойкоту).

Важливу роль відіграє телескопія (*blending*), яка поєднує частини кількох слів: *infotainment* (*information* + *entertainment*), *edutainment* (*education* + *entertainment*), *netizen* (*internet* + *citizen*), *staycation* (*stay* + *vacation*). Такі інновації характеризуються високою економією мовних засобів і водночас здатністю передавати складні поняття в стислій формі [1].

Афіксація також залишається продуктивним механізмом творення нових слів. Наприклад, за допомогою префіксів і суфіксів формуються такі одиниці,

як *misinformation, overhype, globalization, digitization*. Окрему увагу привертають неологізми з префіксом *post-* (*post-truth, post-pandemic*), які відображають нові етапи суспільного розвитку.

Конверсія як спосіб словотворення забезпечує перехід слів із однієї частини мови в іншу, що часто спостерігається у медіатекстах: *to google, to friend, to message*, що свідчить про гнучкість англійської мови та її здатність швидко адаптуватися до нових комунікативних потреб.

Абревіація та акронімія також є характерними для медіадискурсу, особливо в контексті цифрової комунікації: *AI* (artificial intelligence), *NFT* (non-fungible token), *WFH* (working from home), *FOMO* (fear of missing out). Такі одиниці сприяють економії мовлення та швидкості передачі інформації.

Значну групу становлять семантичні інновації – випадки, коли вже існуючі слова набувають нових значень. Наприклад, слово *virus* отримало додаткове значення в ІТ-сфері, *cloud* – у значенні «хмарні технології», *platform* як «онлайн-сервіс або середовище для комунікації». У медіадискурсі такі зміни часто пов'язані з метафоризацією та переосмисленням реальності.

З лінгвопрагматичного погляду лексичні інновації виконують низку важливих функцій. По-перше, вони привертають увагу аудиторії та підвищують привабливість тексту. Наприклад, використання слова *doomscrolling* одразу викликає емоційний відгук і формує негативну оцінку явища. По-друге, інновації сприяють формуванню певної картини світу, нав'язуючи інтерпретацію подій (*fake news, information warfare*). По-третє, вони виконують маніпулятивну функцію, впливаючи на сприйняття інформації реципієнтом [3].

Варто також зазначити, що лексичні інновації відображають ключові тематичні домінанти сучасного медіадискурсу. Зокрема, значна кількість новотворів пов'язана з цифровими технологіями (*metaverse, cryptocurrency, deepfake*), пандемією (*social distancing, self-isolation, lockdown*), екологією (*eco-anxiety, carbon footprint*), а також соціальними процесами (*woke, gaslighting, influencer*), що безумовно свідчить про тісний зв'язок мовних змін із суспільними трансформаціями.

Медіадискурс також відіграє важливу роль у поширенні інноваційної лексики за межі професійного середовища, сприяючи її входженню до загальнозживаної мови. Завдяки широкій аудиторії медіа нові слова швидко стають зрозумілими та прийнятними для різних соціальних груп, що забезпечує їхню подальшу кодифікацію та фіксацію в словниках [2].

Отже, лексичні інновації є невід'ємною складовою англomовного медіадискурсу, яка відображає його динамічний, адаптивний і впливовий характер. Їх структурне різноманіття та прагматична насиченість свідчать про складність сучасних мовних процесів і необхідність їх подальшого комплексного дослідження. Аналіз таких інновацій дозволяє не лише описати мовні зміни, а й зрозуміти глибинні механізми формування сучасної комунікації.

Список використаних джерел:

1. Чумак Л. М. Лексичні інновації в англомовному медійному дискурсі початку XXI століття: структурний і лінгвопрагматичний аспекти : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2018. 237 с.
2. Шевченко Л. І. Медіалінгвістика в сучасній Україні: аналіз ситуації. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2013. Вип. 26. С. 3–12.
3. Matheson D. Media discourses: analysing media texts. London : Open University Press, 2005. 206 p.

Ключові слова: медіалінгвістика, медіатекст, лексична інновація.

Key words: media linguistics, media text, lexical innovations.

Строченко Леся Василівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри іноземних мов, доктор філологічних наук, доцент*

ІНТЕГРАЦІЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВИКЛАДАННЯ ФІЛОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Сучасна філологічна освіта функціонує в умовах переходу до дослідницько-орієнтованої моделі навчання, у якій пріоритет надається не лише засвоєнню знань, а й формуванню здатності до їх критичного осмислення та продукування нових наукових результатів. У цьому контексті інтеграція дослідницької діяльності у викладання філологічних дисциплін постає як системоутворювальний принцип організації освітнього процесу, що забезпечує його відповідність сучасним науковим і освітнім стандартам [1].

Інтеграція дослідницької діяльності передбачає не епізодичне залучення студентів до наукової роботи, а системне включення елементів дослідження у всі компоненти навчального процесу: зміст, методи, форми та засоби навчання. Кожна дисципліна може розглядатися як простір для формування дослідницьких умінь – від постановки проблеми та формулювання гіпотези до аналізу мовного матеріалу та інтерпретації результатів. Зазначений підхід сприяє переходу від репродуктивної моделі навчання до продуктивної, у межах якої студент виступає активним суб'єктом пізнавальної діяльності.

Особливого значення набуває впровадження у навчальний процес результатів сучасних філологічних досліджень. Актуалізація новітніх теоретичних і методологічних підходів (дискурс-аналіз, корпусна лінгвістика, когнітивна лінгвістика, мультимодальний аналіз) дозволяє не лише оновити зміст навчання, а й сформувати у студентів уявлення про сучасний стан мовознавчої науки. Як показують дослідження, інтеграція результатів дисертаційних робіт у освітні програми сприяє підвищенню їхньої наукової насиченості та практичної релевантності [2].

На рівні методики викладання інтеграція дослідницької діяльності реалізується через використання проблемно-орієнтованого та дослідницько-орієнтованого навчання (problem-based learning, research-based learning). Зокрема, студентам пропонуються завдання, що передбачають самостійний пошук інформації, аналіз мовних даних, інтерпретацію текстів різних жанрів і типів дискурсу. Наприклад, у курсах з лексикології або стилістики студенти можуть формувати власні міні-корпуси текстів, досліджувати колокації, аналізувати мовні інновації або виявляти прагматичні стратегії в медіадискурсі.

Інтеграція дослідницької діяльності також передбачає розвиток академічної культури студентів. Вона включає формування навичок роботи з науковими джерелами, дотримання принципів академічної доброчесності, уміння оформлювати результати дослідження відповідно до наукових стандартів, а також презентувати їх у письмовій та усній формах. Участь у наукових конференціях, підготовка публікацій, виконання курсових і кваліфікаційних робіт стають важливими етапами професійного становлення майбутнього філолога.

Важливим аспектом є міждисциплінарний характер дослідницької діяльності. Сучасні філологічні дослідження часто перетинаються з такими галузями, як соціологія, психологія, медіазнавство, інформаційні технології. Інтеграція таких підходів у навчальний процес розширює аналітичні можливості студентів і сприяє формуванню комплексного бачення мовних явищ.

Окремої уваги заслуговує використання цифрових інструментів у дослідницькій діяльності. Сучасні корпуси, електронні бази даних, програми для аналізу текстів (конкордансери, частотні словники, інструменти для аналізу колокацій) відкривають нові можливості для роботи з мовним матеріалом. Включення таких ресурсів у навчальний процес не лише підвищує його ефективність, а й формує цифрову компетентність студентів.

Разом із тим, ефективна інтеграція дослідницької діяльності потребує належного методичного та організаційного забезпечення. Важливими є розробка чітких критеріїв оцінювання дослідницьких завдань, забезпечення доступу до наукових ресурсів, а також створення умов для індивідуальної та групової роботи студентів. Не менш важливою є підготовка викладачів, здатних виступати науковими керівниками та фасилітаторами дослідницької діяльності.

Серед викликів варто відзначити неоднорідний рівень підготовки студентів, обмеженість навчального часу та необхідність поєднання дослідницької діяльності з вимогами освітніх стандартів. Водночас ці труднощі можуть бути подолані шляхом поетапного впровадження дослідницьких елементів, диференціації завдань і використання змішаних форм навчання.

Отже, інтеграція дослідницької діяльності у викладання філологічних дисциплін є важливим напрямом розвитку сучасної освіти, що забезпечує формування дослідницької культури, критичного мислення та професійної компетентності майбутніх філологів. Вона сприяє поєднанню теоретичних знань із практикою

наукового аналізу, підвищує якість освітнього процесу та відповідає вимогам сучасного науково-освітнього простору.

Список використаних джерел:

1. Баган М. П. Методи та організація сучасних філологічних досліджень: навчально-методичний посібник для практичних занять та самостійної роботи студентів. Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2023. 65 с.
2. Строченко Л. В. Впровадження результатів дисертаційних досліджень в освітні програми з філологічних спеціальностей. *Particularities of modernizing the system of philological education: Internship proceedings*, January 30 – March 12, 2023. Wloclawek, 2023. P. 91-94.

Ключові слова: дослідницька діяльність, філологічна освіта, методи дослідження.

Key words: research activity, philological education, research methods.

Варешикіна Наталія Володимирівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри іноземних мов, кандидат педагогічних наук, доцент*

ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОГО ЮРИДИЧНОГО ТЕКСТУ

Відомий англійський професор, лінгвіст та викладач перекладу Пітер Ньюмарк писав про переклад: це, по-перше, наука; по-друге, вміння; по-третє, мистецтво. Врешті, справа смаку [5].

Найбільш розповсюдженою робочою мовою усіх міжнародних корпорацій, організацій, арбітражів, судів, трибуналів є англійська мова. Відповідним чином, документи цих інституцій містять багаточисельні юридичні терміни, що вимагають перекладу українською мовою.

Головною проблемою юридичного перекладу, а саме термінологічною, є відмінність правових систем, писав французький мовознавець Ж. Жемар [4, с. 44].

Отже, фахова лексика, терміни займають виняткове місце в практиці перекладу. На наш погляд, найбільш влучною дефініцією є така, що визначає термін як лексичну одиницю (слово, фразу або словосполучення), що використовують для назви певного професійного поняття.

Професія правника багатогримна і охоплює різні сфери: правові науки, правова освіта, законодавство, юстиція, нотаріат, державне управління та інше. Тому юридична мова – це багатofункціональна, складна та багаторівнева підсистема мови, зі своїми підвидами, (з чисельним арсеналом мовленнєвих засобів).

Якщо стисло характеризувати юридичний переклад, це переклад фахових текстів (усних та письмових), що належать до правової сфери.

Задля здійснення точного перекладу перекладач повинен глибоко розуміти сутність матеріалу, бо один термін може застосовуватися в різних галузях знань. Тому, під час перекладу англomовних юридичних термінів необхідно зважати на відносини сенсів між лексичними одиницями: а) смисли термінів в мовах можуть бути тотожні, співпадати; б) сенси термінів можуть не мати прямих відповідників, їх переклад вимагає контексту вживання.

Фаховий дискурс – це сукупність усіх мовленнєвих засобів, котрі застосовуються у комунікативній сфері що обмежена професією, щоб убезпечити порозуміння між людьми, які працюють в одній галузі [6, с. 265). Переклад юридичних текстів є зовсім непростим, бо розуміння предмету тексту є обов'язковим так само, як і знання обох мов. Труднощі під час перекладу полягають не лише в синтаксичних проблемах і різних структурах сенсів у мовах оригіналу та перекладу. Працівники міжнародних організацій повсякчасно стикаються із багатозначністю лексичних одиниць, що також створює труднощі. З огляду на відсутність повністю сформованих терміносистем, дослідження спеціальних мов за фахом за умов глобалізації є невідминним.

Стисло зупинимось на труднощах опанування мови контрактів що є важливою гілкою юридичної англійської мови.

Під англійською мовою контрактів зазвичай мають на увазі англійську мову, яка використовується у комерційних, цивільних контрактах у країнах, де англійська є офіційною мовою. В англійській мові договорів і контрактів вживаються специфічні лексичні одиниці, терміни, які мають певні унікальні риси що непросто перекласти іншою мовою.

Якщо ми говоримо про договірне та корпоративне право, потрібно завжди брати до уваги два елементи: мова та відповідний зміст. Досвідчений юрисконсульт міжнародної корпорації приділить більше уваги юридичному змісту, але його колега з малим досвідом буде мати сумніви щодо правильного вживання юридичних термінів, які мають кілька значень.

Правники що спеціалізуються на англomовному корпоративному або договорному праві, мають усвідомлювати наступні аспекти у подоланні труднощів його опанування:

- 1) Рівень володіння англійською мовою обов'язково має бути високим (C1+);
- 2) Вільне володіння термінологічною лексикою щодо різних сфер права;
- 3) Обізнаність з формальним, діловим стилем англійської мови (звертаючи увагу на лексичні одиниці та терміни, а також граматичні структури, що йому притаманні);
- 4) Знання мовного інструментарію, необхідного для розуміння договорів та споріднених правничих текстів;
- 5) Здобуття знань про корпоративне та договірне право в англосаксонській правовій системі, адже далеко не всі терміни і поняття легко перекладаються.

На відміну від юрисконсульта компанії, перекладачеві не обов'язково мати вичерпні знання англосаксонської й англо-американської правової системи,

але належить принаймні пильно прочитати інформацію, наприклад, загальний вступ до вищезгаданих правових систем, до того як почати перекладати договори чи контракти, будь які інші тексти в сфері договірної та корпоративного права.

Список використаних джерел:

1. Савчук Г. В. Жанрова специфіка юридичного перекладу. *Лінгвістична теорія і практика: історична спадщина, актуальні проблеми та перспективи розвитку*: матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції. 14 грудня 2018 р., МГУ. Одеса: МГУ, 2018. 286 с.
2. Chartrand, Millar and Wiltshire. English for Contract and Company Law. Third Edition. London: Sweet & Maxwell Limited. 2009. 243 p.
3. Dictionary of Law. Edited by Julian Webb. Oxford University Press. 2012. 624 p.
4. G  mar J. C. La traduction juridique et son enseignement: aspects theoretiques et pratique. *Meta: Journal de Traducteurs*. 1979. Vol. 24. № 1. P. 35–53.
5. Newmark P. A Textbook of Translation. Second Edition. Harlow: Longman. 2003. 292 p.
6. Varieshkina N. V. Teaching professional discourse in a foreign language through lexical communicator formation. *Communicative-pragmatic, normative and functional parameters of the professional discourse*: collective monograph / ed. M. Mamych. Lviv-Torun: Liha-Pres, 2021. P. 259–281.
7. Waytt R. Check your English Vocabulary for Law. 3d edition. Bloomsbury, 2022. 80 p.

Ключові слова: труднощі перекладу, юридичний текст, фахова лексика.

Key words: translation difficulties, legal text, professional vocabulary.

Svitlana Yeromenko

*National University «Odesa Law Academy»,
associate professor of The Department of Foreign Languages,
candidate of philological sciences, associate professor*

CONSECUTIVE INTERPRETING PECULIARITIES

Consecutive translation (or consecutive interpreting) is a mode of oral translation in which the interpreter listens to a segment of speech in the source language and then reproduces it in the target language after the speaker pauses. This method is widely used in diplomatic negotiations, legal proceedings, press conferences, and business meetings. Its effectiveness depends on a unique combination of cognitive, linguistic, and communicative skills, which distinguish it from other forms of interpreting, particularly simultaneous interpreting.

One of the most prominent peculiarities of consecutive translation is its reliance on advanced memory skills. Interpreters must retain substantial portions of speech, sometimes lasting several minutes, before reproducing them. This involves not only short-term memory but also elements of long-term memory, as interpreters rely on accumulated knowledge, terminology, and contextual understanding. Memory in consecutive interpreting is not mechanical but semantic as interpreters focus on meaning rather than exact wording, which allows for more natural and coherent output.

Closely related to memory is the interpreter's use of a specialized note-taking system. Unlike conventional writing, note-taking in consecutive translation is highly selective and symbolic. Interpreters record key ideas, logical relationships, numbers, and proper names using abbreviations, symbols, and visual structures such as arrows and vertical arrangements. These notes are not intended to be read verbatim; instead, they function as cues that trigger the reconstruction of the message. Effective note-taking requires training and personalization, as each interpreter develops their own system suited to their cognitive style [1].

Another important feature is the analytical nature of the process. During the listening phase, the interpreter must actively process the incoming information, namely, identifying the main ideas, distinguishing between essential and secondary details, and understanding the speaker's intent. This involves rapid analysis of discourse structure, argumentation, and rhetorical devices. The interpreter must then reorganize this information logically in the target language, often improving clarity and coherence compared to the original speech.

Accuracy and completeness are critical in consecutive translation. Because the interpreter speaks after the original message has been delivered, there is greater opportunity to produce a well-structured and polished rendition. However, this also increases responsibility as any omission, distortion, or misinterpretation are more noticeable. The interpreter must faithfully convey not only the content but also the tone, register, and pragmatic meaning of the original message.

Cultural and pragmatic adaptation represents another peculiarity. Interpreters frequently encounter idiomatic expressions, humor, or culturally bound references that cannot be translated literally. In such cases, they must find equivalent expressions or provide implicit explanations to ensure that the target audience fully understands the message. This requires a high level of intercultural competence and sensitivity.

The temporal aspect of consecutive translation is also significant. Since each segment of speech is delivered twice – first by the speaker and then by the interpreter – the overall duration of communication is extended. This can be seen as a disadvantage in terms of efficiency. However, it also allows for greater precision and clarity, as both the speaker and the interpreter have time to structure their messages more carefully.

Another peculiarity is the strong interaction between the interpreter and the speaker. In consecutive interpreting, the interpreter may influence the pacing of the speech by signaling when to pause or continue. This creates a more collaborative

communicative environment compared to simultaneous interpreting, where the interpreter works independently in real time.

Finally, consecutive translation places significant cognitive demands on the interpreter. It involves simultaneous listening, analysis, note-taking, memory retention, and speech production. This complex multitasking requires high levels of concentration, mental flexibility, and stress management. As a result, professional training programs for interpreters emphasize not only linguistic competence but also cognitive and psychological preparation.

Teaching consecutive translation presents its own methodological challenges and requires a structured, progressive approach. Unlike general language learning, interpreter training focuses on developing specific cognitive and communicative skills rather than merely improving linguistic competence. Students must be trained to listen actively, analyze discourse, and reproduce meaning accurately under time constraints.

At the initial stage, training typically emphasizes listening comprehension and memory exercises. Students practice summarizing short speeches, retelling narratives, and identifying key ideas without taking notes. This helps develop semantic memory and the ability to focus on meaning rather than form. Gradually, note-taking is introduced as a support technique rather than a primary tool [3].

The teaching of note-taking is a central component of consecutive interpreting pedagogy. Instructors often introduce students to basic principles such as economy, clarity, and logical structuring, while encouraging them to develop personalized systems of symbols and abbreviations. Exercises may include guided note-taking, comparison of different systems, and analysis of effective strategies.

Another essential aspect is the development of analytical skills. Students are trained to recognize discourse structures, argumentation patterns, and rhetorical devices. This is often achieved through exercises such as text analysis, paraphrasing, and reformulation. By learning to identify the underlying structure of a speech, students become better equipped to reproduce it coherently in the target language.

Practical interpreting exercises form the core of training. These include simulated conferences, role-playing, and recorded speeches of increasing length and complexity. Feedback plays a crucial role in this process as instructors and peers evaluate accuracy, completeness, delivery, and language use. Self-assessment and reflection are also encouraged, helping students become aware of their strengths and areas for improvement.

An important pedagogical principle is the gradual increase in difficulty. Training typically progresses from short, simple speeches to longer and more complex ones, incorporating specialized terminology and diverse subject areas. This staged approach helps students build confidence and competence over time.

Finally, psychological preparation is an integral part of teaching consecutive translation. Students must learn to manage stress, maintain concentration, and develop self-confidence in public speaking. Techniques such as relaxation exercises, controlled

breathing, and repeated practice in realistic conditions can help reduce anxiety and improve performance.

In conclusion, consecutive translation is characterized by its reliance on semantic memory, individualized note-taking systems, analytical processing, and careful delivery. Its peculiarities, ranging from cognitive demands to cultural adaptation, highlight its complexity and importance in professional communication. Despite the rise of simultaneous interpreting technologies, consecutive translation remains indispensable in contexts where accuracy, nuance, and interaction are essential.

References:

1. Gillies A. Note-taking for Consecutive Interpreting: A Short Course. Manchester: St. Jerome Publishing, 2005.
2. Jones R. Conference Interpreting Explained. Manchester: St. Jerome Publishing, 2002.
3. Gile D. Basic Concepts and Models for Interpreter and Translator Training. Amsterdam: John Benjamins Publishing, 2009.
4. Pöchhacker F. Introducing Interpreting Studies. London: Routledge, 2016.

Key words: interpreting, consecutive interpreting, translation, note-taking, memory training, listening comprehension, teaching consecutive translation.

Ключові слова: усний переклад, послідовний переклад, переклад, нотування, тренування пам'яті, аудіювання, навчання послідовному перекладу.

Козак Тетяна Борисівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри іноземних мов, кандидат філологічних наук, доцент*

ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ПЕРЕКЛАДУ: ЕКВІВАЛЕНТНІСТЬ ТА АДЕКВАТНІСТЬ

Переклад як вид міжмовної та міжкультурної комунікації є складним інтелектуальним процесом, що передбачає не механічну заміну мовних одиниць однієї мови відповідниками іншої, а відтворення змісту, функції та стилістичних характеристик оригінального тексту. Сучасні умови глобалізації, інтенсивного міжнародного співробітництва та розвитку міжкультурної комунікації зумовлюють зростання вимог до якості перекладу різножанрових текстів. У зв'язку з цим особливого значення набувають категорії еквівалентності та адекватності перекладу, а також проблема буквалізму як одного з основних джерел перекладацьких помилок.

Проблема полягає у тому, що прагнення до формальної точності часто призводить до дослівного перекладу, який порушує норми мови перекладу, створює стилістичну неприродність і спотворює зміст. Водночас адекватний переклад пе-

редбачає відтворення не лише змісту, але й функції, стилю та комунікативного впливу тексту оригіналу [2].

Метою дослідження є аналіз понять еквівалентності та адекватності перекладу, визначення причин виникнення буквалізму та характеристика основних перекладацьких прийомів, що забезпечують адекватну передачу змісту і стилістики тексту.

Для досягнення мети передбачено виконання таких завдань: розмежувати поняття еквівалентного та адекватного перекладу; визначити особливості буквального перекладу та явища буквалізму; дослідити мовні причини виникнення перекладацьких помилок; охарактеризувати способи досягнення адекватності перекладу; описати основні перекладацькі трансформації.

У перекладознавстві розрізняють поняття еквівалентності та адекватності перекладу [1]. Еквівалентність розглядається як відповідність окремих компонентів тексту оригіналу та перекладу. Вона може реалізовуватися на різних рівнях – лексичному, граматичному, синтаксичному або стилістичному. Еквівалентний переклад передбачає використання мовних засобів, які максимально відповідають одиницям оригіналу.

Адекватність перекладу є ширшим поняттям і передбачає відтворення змісту, стилю та функції тексту в межах норм мови перекладу. Адекватний переклад орієнтується не на формальну відповідність, а на досягнення однакового комунікативного ефекту. Таким чином, еквівалентність виступає засобом досягнення адекватності, але не гарантує її.

Через відмінності між мовами адекватний переклад шляхом дослівного відтворення можливий лише у поодиноких випадках. Наприклад, німецьке питання *Wie geht es Ihnen?* залежно від ситуації може перекладатися як «Як Ваші справи?», «Як Ви себе почуваєте?», «Як поживаєте?». Вибір варіанта залежить від комунікативного контексту.

Буквалізм виникає у випадках, коли перекладач механічно переносить лексичні значення, граматичні форми або синтаксичні конструкції з мови оригіналу до мови перекладу. Такий підхід призводить до порушення норм мови перекладу, стилістичної неприродності та смислових викривлень.

Буквальний переклад навіть за наявності словникових відповідників не забезпечує адекватності. Наприклад, німецький вислів *Ich telefoniere gleich mit Gingo* при буквальному перекладі означав би «Я зараз же зателефоную разом з Гінгольдом», тоді як правильний переклад – «Я зараз же зателефоную Гінгольду» [3].

Подібні помилки виникають через різницю у граматичній структурі мов. Аналогічно, розбіжності у мовній картині світу можуть спричиняти перекладацькі труднощі. Наприклад, *der erste Stock* у німецькій мові відповідає другому поверху в українській, тоді як *das Erdgeschoss* означає перший поверх.

Таким чином, буквальный переклад не може розглядатися як універсальний спосіб передачі змісту.

Адекватність перекладу досягається не шляхом механічного відтворення структури оригіналу, а через використання мовних засобів, які відповідають

нормам мови перекладу. У процесі перекладу допускається зміна структури речення, порядку слів, граматичних форм та синтаксичних конструкцій.

Перекладач може: змінювати порядок слів; перебудовувати структуру речення; переносити слова між реченнями; об'єднувати кілька речень; розбивати складні конструкції; змінювати частини мови.

Наприклад, німецьке речення *Der Schmerz raubte ihm das Bewusstsein* доцільно перекладати як «Від болю він зомлів». У цьому випадку змінюється синтаксична структура, але зберігається зміст.

Подібні трансформації зумовлені відмінностями граматичних систем мов і необхідністю забезпечення природності перекладу.

Адекватний переклад передбачає сприйняття тексту як цілісної структури. Перекладач повинен враховувати не лише окремі речення, але й логічні зв'язки між ними. Для цього застосовуються такі прийоми: зміна порядку речень; об'єднання речень; розбивка довгих конструкцій; перенесення окремих елементів; синтаксична перебудова.

Наприклад, зміна порядку речень дозволяє правильно передати послідовність подій. Німецьке речення з формою плюсквамперфекту може вимагати перестановки речень у перекладі для збереження логіки викладу.

Розбивка довгих речень також сприяє досягненню ясності. Німецькі тексти часто містять складні синтаксичні конструкції, які при дослівному перекладі виглядають перевантаженими. У таких випадках перекладач може поділити речення на кілька коротших. Водночас об'єднання речень використовується для передачі логічних зв'язків між подіями.

Для забезпечення адекватності перекладу застосовуються спеціальні перекладацькі прийоми:

Конкретизація – заміна слова з широким значенням більш конкретним. Генералізація – заміна вузького значення ширшим.

Логічний розвиток поняття – передача значення через пов'язані поняття.

Компенсація – відтворення втраченої інформації в іншому місці тексту.

Антонімічний переклад – заміна поняття протилежним із відповідною трансформацією.

Введення слів – додавання елементів для уточнення змісту.

Опущення слів – усунення надлишкових компонентів.

Заміна частин мови – зміна граматичної форми.

Наприклад, німецький ідіоматичний вираз *mir fällt ein Stein vom Herzen* перекладається як «у мене відлягло від серця», а не дослівно [3].

Антонімічний переклад використовується у випадку, коли дослівний переклад суперечить нормам мови перекладу. Наприклад: *die Freiheit geht nie unter* перекладається як «свобода переможе».

Еквівалентність і адекватність є ключовими категоріями перекладознавства. Еквівалентність передбачає відповідність окремих мовних одиниць, тоді як адекватність орієнтується на відтворення змісту, функції та стилю тексту.

Буквалізм виникає внаслідок механічного перенесення мовних засобів і призводить до перекладацьких помилок. Досягнення адекватності можливе лише за умови творчого підходу перекладача, врахування норм мови перекладу та використання перекладацьких трансформацій. Робота з текстом як цілісною структурою дозволяє забезпечити правильну передачу змісту та комунікативного ефекту.

Таким чином, адекватний переклад є результатом комплексного аналізу мовних, стилістичних і прагматичних характеристик оригіналу, що забезпечує повноцінне відтворення змісту та функції тексту в іншій мові.

Список використаних джерел:

1. Овчаренко І. С. Теоретичні засади перекладу: еквівалентність і адекватність. *Філологічні студії*. 2017. № 2. С. 45–52. 210 с.
2. Koller W. Einführung in die Übersetzungswissenschaft. Heidelberg: Quelle & Meyer, 2011. 343 s.
3. Šarčević S. New Approach to Legal Translation. The Hague: Kluwer Law International, 2000. 308 p.

Ключові слова: перекладознавство, еквівалентність, адекватність, буквалізм, перекладацькі прийоми, міжмовна комунікація, міжкультурна комунікація

Key words: translation studies, equivalence, adequacy, literalness, translation techniques, interlingual communication, intercultural communication.

Marchuk Iryna Petrivna

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри іноземних мов, кандидат педагогічних наук, доцент*

SELF-MANAGEMENT IN THE PROCESS OF ONLINE EDUCATION

The subject of the research – the issues of self-management in the educational process in cyberspace. The purpose of the paper is the theoretical analysis of vital space of education and practical approach to its use. This study examines the phenomenon of self-management within the context of online education. The objective is to provide a theoretical exploration of the educational environment in cyberspace and to outline practical approaches to its application. The relevance of this research is underscored by Ukraine's active integration into the global information space through personal computers and digital networks.

The process of socialization in cyberspace entails the development of communication technologies, social navigation skills, and adherence to ethical standards in online interactions. It also involves the assimilation of social norms, values, and role expectations both within specific virtual communities and across the broader digital society. Socialization unfolds in two distinct phases:

- Instrumental phase – acquisition of digital literacy and navigational competencies.
- Social phase – internalization of norms, values, and role expectations characteristic of online communities and cyberspace at large.

Socialization may occur through participation in communities aligned with one's interests and objectives, or through opposition to others, such as engaging in provocative discourse that elicits responses from fellow users. Within this framework, self-management—often referred to as self-control or self-regulation—emerges as a critical skill. It enables individuals to effectively regulate emotions, thoughts, and behaviors, manage stress, sustain motivation, and pursue academic and personal goals. Prior communicative experiences significantly influence the quality of online interaction and learning. Consequently, alongside processes of socialization and education, **resocialization** also occurs, as individuals adapt to new values, skills, and roles within diverse digital environments.

Thus, the socialization of students and educators in virtual space represents the intersection of two approaches: the application of self-management skills and the adaptation to both real-world norms and those specific to cyberspace. Self-management facilitates learners' ability to complete assignments, prepare for examinations, and maintain concentration. The initial stage of online socialization involves adherence to norms acquired in primary social reality, while the subsequent stage requires mastery of values and behavioral patterns unique to cyberspace. This latter stage may be conceptualized as **tertiary socialization**, whereby every internet user re-enters the real world shaped by three distinct forms of socialization. These dynamics underscore the necessity of a nuanced understanding of personal self-management in the context of online education.

References:

1. Zimmerman B. J. Becoming a self-regulated learner: An overview. *Theory into Practice*. 2002. Vol. 41. № 2. P. 64–70.
2. Bandura A. Self-efficacy: The exercise of control. New York: W. H. Freeman, 1997. 604 p.
3. Siemens G. Connectivism: A learning theory for the digital age. *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning*. 2005. Vol. 2. № 1.
4. Miao J., Ma L. L. Students' online interaction, self-regulation, and learning engagement in higher education: The importance of social presence to online learning. *Frontiers in Psychology*. 2022. Vol. 13. Article 815220.
5. Rheingold H. The Virtual Community: Homesteading on the Electronic Frontier. Reading, MA: Addison-Wesley, 1993.

Ключові слова: самоменеджмент, освіта, онлайн-взаємодія здобувачів освіти, саморегуляція, навчальна залученість у закладах вищої освіти.

Key words: self-management, education, students' online interaction, self-regulation, learning engagement in higher education.

Пеліван Оксана Костянтинівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри іноземних мов, кандидат філологічних наук, доцент*

ТАКТ ЯК КОМПОНЕНТ КУЛЬТУРИ ТА ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЯ В МОВІ ТА МОВЛЕННІ

Серед компонентів культури особливе, провідне місце посідає мова. Вона є не лише засобом пізнання, за допомогою якого людина осмислює світ і культуру, а й важливим інструментом її формування: визначає поведінку людини, спосіб життя, світогляд, менталітет, національний характер та ідеологію.

Що ж включають у себе поняття «культура» і «комунікація»?

Поняття культури має різні визначення. Зокрема, у словниках воно трактується як спосіб життя певної групи людей у конкретний історичний період, що охоплює їхні звичаї, вірування, мистецтво та досягнення. У більшості визначень ключовим компонентом виступають звичаї та традиції, які формують поведінкові норми в суспільстві. До таких норм належать як манери поведінки, так і усталені правила спілкування, що регулюють вибір тем, формулювань і мовних засобів. Саме в цьому контексті проявляється тактовність (коректність) у комунікації.

У філософії виділяють низку функцій культури: акумулятивну, гносеологічну, інформаційну, комунікативну, регулятивну, сигніфікативну, функцію психологічної розрядки та гуманістичну. Провідною серед них є гуманістична функція, що полягає у формуванні людини як творчої, ціннісної та гідної особистості.

Термін «комунікація» походить від латинського *communicatio* – «поєднання», «спілкування». У сучасному розумінні це не лише передавання інформації, а й процес встановлення взаєморозуміння, формування міжособистісних зв'язків і підтримання соціальних відносин. Отже, комунікація передбачає не тільки обмін інформацією, а й емоційний та етичний вимір взаємодії.

Таким чином, важливою складовою ефективного спілкування є тактовність. Вона полягає у вмінні уникати висловлювань і дій, які можуть завдати співрозмовнику психологічного дискомфорту, образи чи болю. Тактовність передбачає повагу до внутрішнього світу людини, здатність розуміти її емоції та враховувати можливу реакцію на висловлене.

Крім того, тактовність – це почуття міри у спілкуванні, уміння відчувати межу допустимого. Тактовна людина враховує обставини комунікації: вік співрозмовника, його соціальний статус, гендерні особливості, ситуацію спілкування та наявність сторонніх осіб. Вона не допускає нав'язливості, недоречних жартів або висловлювань, що можуть викликати негативні емоції.

Отже, саме у вияві тактовності найповніше реалізується гуманістична функція культури.

Говорячи про тактовність у мовленні, варто також звернути увагу на сучасне явище, відоме як політична коректність. Воно виникло у XX столітті в США в

контексті боротьби проти дискримінації, зокрема расової та гендерної. Політична коректність передбачає уникнення мовних одиниць, які можуть принижувати або ображати людину, та заміну їх нейтральними або позитивно забарвленими відповідниками.

Водночас це явище викликає суперечливі оцінки серед науковців. Зокрема, Jordan Peterson вважає, що політична коректність, особливо в освітньому середовищі, може становити загрозу свободі слова та академічній свободі, обмежуючи відкриту дискусію [3]. Подібні застереження висловлює і Oscar Pérez de la Fuente, який зазначає, що політична коректність може мати як позитивні, так і негативні наслідки, зокрема впливати на свободу вираження поглядів і методологію наукових досліджень [5].

Були спроби запропонувати більш адекватні терміни для позначення цього явища, зокрема «мовна коректність» або «мовний такт». Однак вони не набули поширення, оскільки сам рух швидко вийшов на глобальний рівень, а термін політична коректність став звичним, усталеним і був запозичений багатьма мовами світу.

Політична коректність у комунікації проявляється у прагненні знаходити нові способи мовного вираження замість тих, що можуть зачіпати почуття та гідність людини, порушувати її права через мовну бестактність або надмірну прямолінійність щодо расової чи гендерної належності, віку, стану здоров'я, соціального статусу, зовнішності тощо. Таким чином, можна стверджувати, що поширення політичної коректності спричинило певні зміни у мовному коді.

Нагадаємо, що поняття мовного коду було введено американськими соціолінгвістами у 1962 році.

Зокрема, А. Белл зазначав, що існують норми поведінки, яких індивід має дотримуватися в суспільстві, і частина з них є нормами мовної поведінки, тобто кодами відповідної мови [2, с. 137]. Отже, явище політичної коректності безпосередньо пов'язане зі зміною норм мовної поведінки в сучасній англійській мові.

Політично коректні ідеї часто реалізуються через уживання пом'якшених висловів. Саме тому одним із найефективніших засобів формування політично коректної лексики є евфемія.

Водночас ми не ставили за мету оцінювати явище політичної коректності, проте окремі його крайні прояви (наприклад, пропозиції замінити *history* на *herstory* або *Manhattan* на *Personhattan*) викликають критичну реакцію. Це пояснюється тим, що внаслідок подібних мовних трансформацій ефект «коректності» може знижуватися, а інколи навіть призводити до протилежного результату. У зв'язку з цим політична коректність нерідко викликає негативне, а подекуди й відверто вороже ставлення.

Найяскравіше у художній формі критика політичної коректності, доведеної до абсурду, представлена в творчості James Finn Garner, який створив сатиричну збірку *Politically Correct Bedtime Stories*. У ній автор переосмислює відомі казки, замінюючи «некоректні» слова та вислови політично нейтральними або пом'якшеними варіантами.

Так, у казці «Джек і бобове дерево» замість звичного very poor («дуже бідний») використовується розгорнуте формулювання very excluded from the normal circles of economic activity («виключені зі сфер звичайної економічної активності»). В інших випадках застосовується варіант very economically disadvantaged («економічно обмежений»). Некрасиві сестри Попелюшки описуються як differently visaged («із нестандартною зовнішністю»), а Білосніжка – через прийом заниження оцінки (understatement): not at all unpleasant to look at («зовсім не неприємна на вигляд»).

Узагальнюючи критичні підходи до політичної коректності, можна зробити висновок, що її прихильники іноді втрачають відчуття міри – той самий такт і коректність, які вони прагнули утвердити.

Отже, усе вищезазначене дає підстави стверджувати, що тактовність (коректність) є невід’ємним компонентом культури загалом і мовної комунікації зокрема. Подальше дослідження проявів такту в сучасному мовленні є не лише актуальним, а й необхідним, оскільки уявлення про мовну норму, доречність і правила мовної поведінки зазнають істотних змін у різних поколіннях.

Список використаних джерел:

1. Тарасова В. В. Політична коректність в англійському та українському медіадискурсі. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Філологічні науки*. 2018. 281 с.
2. Bell A. Language style as audience design. *Language in Society*. 1980. Vol. 13(2). P. 145–204.
3. Farrell T. Jordan Peterson’s critiques of political-correctness zealotry and Walter J. Ong’s thought. Minneapolis : University of Minnesota, 2019. URL: <https://hdl.handle.net/11299/208669>
4. Garner J. F. Politically Correct Bedtime Stories: Modern Tales for Our Life and Times. New York: Macmillan Publishing Company, 1994. 79 p.
5. Pérez de la Fuente O. On Political Correctness. *Social Sciences*. 2019. Vol. 8(10). 277 p. URL: <https://doi.org/10.3390/socsci8100277>

Ключові слова: тактовність, мовна культура, комунікація, мовна поведінка, політична коректність, мовний код, евфемізм.

Key words: tact, language culture, communication, language behavior, political correctness, linguistic code, euphemism.

Potenko Liudmyla

*Associate Professor of the Department of Foreign Languages of the National University
«Odesa Law Academy», PhD in Philology, Associate Professor*

CYBERBULLYING: LINGUISTIC AND LEGAL CHALLENGES IN THE DIGITAL AGE

The emergence of new forms of communication (social media, blogs) raises issues regarding the legal regulation of language use on the internet. Cyberbullying is an example of the new challenges facing the information society, where language serves as both a weapon and evidence in legal contexts. The issue of cyberbullying plays a significant role in the educational process, manifesting itself in a wide variety of forms.

Cyberbullying represents a pervasive form of digital violence characterised by repeated, deliberate acts intended for causing psychological, physical, financial or sexual harm via electronic means of communication. It is becoming increasingly prevalent across all sections of society and can take various forms, including the spreading of rumours, the posting of offensive comments or images, or the creation of fake profiles to harass individuals. Cyberbullying in Ukraine during the war is a complex hybrid phenomenon, in which linguistic aggression serves both to inflict personal harm and to further the aggressor's broader information and psychological operations.

Cyberbullying, as a form of bullying, refers to the use of digital technologies (social media, messaging apps, text messages, online forums, chat rooms, games, etc.) with the aim of mocking, harassing, discrediting or intimidating others, or causing them harm. Linguistic challenges include recognising hidden aggression, slang and emojis, whilst legal challenges include the complexity of the evidence base, the anonymity of perpetrators and the cross-border nature of incidents.

The concept of cyberbullying was introduced into Ukrainian law by the Law of Ukraine «On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Concerning the Prevention of Bullying» of 18 December 2018 [3]. In the Ukrainian context, it is most commonly addressed within the broader framework of bullying, particularly in educational settings. In accordance with Article 173-4 of the Code of Ukraine on Administrative Offences, the state must respond to bullying and other actions committed against a minor or by a minor against other participants in the educational process, as a result of which harm to the mental or physical health of the victim could have been or was caused.

Although the problem of cyberbullying in Ukraine is widely recognised, current legislation contains no clear provisions regarding adults that would provide for a state response to cyberbullying, nor does it offer any direct mechanisms to combat systematic harassment in the digital sphere among adults. As judicial practice shows, although administrative and civil law sanctions are possible, cases of public defamation remain unresolved even after court rulings have been handed down [2]. However, this does not mean that Ukrainian legislation contains no provisions that could be used to protect against cyberbullying [1].

From a linguistic perspective, cyberbullying manifests through specific discursive features that legal linguistics (or forensic linguistics) can systematically examine. Forensic linguistics explores how language functions in a legal context: analysing texts to establish authorship, intent, meaning, threat or harm. The field of forensic linguistics could be defined from a bottom-up perspective as the set of linguistic studies which either examine legal data or examine data for explicitly legal purposes. [4, p. 610]. From the perspective of legal linguistics, cyberbullying presents rich material for expert analysis. Most evidence consists of digital texts – messages, posts, comments, or anonymous publications in social networks and messengers such as Telegram, Instagram, and TikTok.

In Ukraine, legal linguistics is still developing, but it can be applied in cases involving bullying, defamation or hate speech online. In Ukrainian judicial practice, linguistic expertise could significantly strengthen cases by distinguishing protected expression from actionable harassment, denigration, or incitement to hatred. However, the application of forensic linguistics in Ukraine remains underdeveloped compared to Western countries, creating additional challenges in proving the elements of the offense in cyberspace, where anonymity and rapid content deletion are common.

In the context of the ongoing war in Ukraine, cyberbullying as a form of digital aggression significantly complicates the administration of justice due to anonymity and the quick deletion of digital content. Here, forensic linguistics functions as a vital link between linguistics and the law, providing expert opinions on the semantic content and attribution of harmful online messages.

In the academic sphere of legal education, particularly at the National University «Odesa Law Academy», integrating forensic linguistics into the study of digital law, cybersecurity, and media law during wartime offers valuable interdisciplinary opportunities. Training future specialists in the analysis of online aggression in the context of war could help to counter hybrid threats and develop more effective national policies. Key priorities include enhancing digital literacy, improving mechanisms for rapid response to cyberbullying, and fostering cooperation between law enforcement, educational institutions, psychologists, and digital platforms.

In conclusion, the development of digital communications is giving rise to new challenges regarding the legal regulation of online speech. To effectively prevent cyberbullying and protect individuals in the Ukrainian digital space, it is necessary to strengthen forensic linguistic expertise, introduce specific legislation on cyberbullying, and enhance cooperation among all stakeholders. As Ukraine continues its path of European integration and digital resilience amid ongoing armed aggression, addressing these challenges through interdisciplinary research and practical measures becomes a matter of both individual security and national defense.

References:

1. Кібербулінг – правові механізми реагування. *Громадський Простір*. URL: <https://www.prostir.ua/?news=kiberbulinh-pravovi-mehanizmy-reahuvannya>

2. Кібербулінг та цькування в Україні: законодавчі прогалини та притягнення до відповідальності. *Центр дослідження законодавства України*. 2023. URL: <https://ualaw.org/kiberbuling-ta-czkuvannya-v-ukrayini-zakonodavchi-progalyny-ta-prytyagnennya-do-vidpovidalnosti/>

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню): Закон України від 18 грудня 2018 р. № 2657VIII. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19#Text>

4. Griffin, D. What We Talk About When We Talk About Forensic Linguistics. *International Journal for the Semiotics of Law*. 2026. Vol. 39. P. 597-616. URL: <https://doi.org/10.1007/s11196-025-10372-y>

Ключові слова: булінг, кібербулінг, юридична лінгвістика, цифрова сфера, судово-лінгвістична експертиза.

Key words: bullying, cyberbullying, legal linguistics, digital sphere, forensic linguistic expertise.

Телецька Тетяна Володимирівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри іноземних мов, кандидат філологічних наук, доцент*

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ ЗАСОБАМИ ЛАТИНСЬКОЇ ЮРИДИЧНОЇ ФРАЗЕОЛОГІЇ

Розвиток сучасного правового простору, активізація міжнародної співпраці та інтеграційні процеси в європейському середовищі зумовлюють підвищення вимог до професійної підготовки правників. Динаміка глобалізаційних змін вимагає від фахівця не лише ґрунтового знання національного й міжнародного законодавства, а й високого рівня сформованості професійно-комунікативних умінь, зокрема в іншомовному середовищі. У цьому контексті професійно-комунікативна компетентність постає як одна з визначальних умов ефективної діяльності майбутнього правника [1].

У сучасних наукових дослідженнях ця компетентність трактується як інтегративна характеристика особистості, що поєднує мовні знання, комунікативні навички, соціокультурну обізнаність і здатність до стратегічної взаємодії. Йдеться, зокрема, про вміння використовувати мову як інструмент професійної діяльності: здійснювати аналіз правових текстів, аргументовано відстоювати власну позицію, брати участь у фахових дискусіях і забезпечувати ефективну міжкультурну комунікацію [2].

Вагомим складником формування зазначеної компетентності є опанування термінологічної системи міжнародного та європейського права, а також уста-

лених мовних формул, що відображають історичну спадкоємність і правову культуру. У цьому контексті особливого значення набувають латинські правничі формули, які зберігають актуальність у сучасному юридичному дискурсі та виконують функцію універсального коду професійної комунікації.

Суттєву роль у цьому процесі відіграють інтердисциплінарні зв'язки між такими навчальними дисциплінами, як латинська мова, іноземна мова за професійним спрямуванням та фахові юридичні курси. Посередницьку функцію виконує латинська мова, зокрема латинська юридична фразеологія, яка виступає спільною основою для засвоєння термінології, осмислення правових концептів і встановлення міжмовних та міжгалузевих відповідностей. Такий підхід забезпечує цілісність підготовки, сприяє інтеграції мовних і професійних знань, а також формує здатність до застосування набутих умінь у різних сферах юридичної діяльності.

Латинські юридичні вислови репрезентують фундаментальні принципи права та акумулюють багатовіковий досвід правової думки. Використання латинських максим забезпечує точність, лаконічність і змістову насиченість формулювань правових положень, а також сприяє їх глибшому осмисленню [3].

Оскільки професійно-комунікативна компетентність правника є багаторівневим утворенням, що охоплює лінгвістичну, дискурсивну, соціокультурну та стратегічну складові, її сформованість передбачає здатність адекватно добирати мовні засоби у процесі професійної взаємодії, інтерпретувати юридичні тексти та враховувати культурно-правові особливості міжнародного середовища.

З огляду на це, латинська юридична фразеологія посідає особливе місце у структурі професійної підготовки, оскільки поєднує мовну форму з глибоким правовим змістом і відображає універсальні принципи юридичного мислення. Латинські правничі максими функціонують як усталені елементи міжнародного правового дискурсу та виконують не лише номінативну, а й аргументативну функцію [3]. Вони широко застосовуються у міжнародних договорах, судовій практиці, науково-доктринальних джерелах і професійному мовленні правників.

Використання латинської юридичної фразеології у процесі вивчення іноземних мов за професійним спрямуванням може слугувати ефективним дидактичним засобом розвитку лексико-семантичної компетентності. Значна частина юридичної лексики сучасних європейських мов має латинське походження, що полегшує засвоєння нових термінів і сприяє усвідомленню міжмовних зв'язків. Такий підхід формує системне бачення права як історично зумовленого феномена, підвищує рівень фахового мовлення та розвиває навички роботи з автентичними правовими текстами.

Методично виправданим є використання латинських висловів у перекладацьких вправах, аналізі правових документів і зіставленні мовних одиниць різних мов. Залучення таких завдань до моделювання професійних комунікативних ситуацій сприяє розвитку дискурсивної компетентності майбутніх правників.

Отже, латинська юридична фразеологія постає ефективним засобом формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх правників. Її використання забезпечує інтеграцію мовної та правничої підготовки, сприяє розвитку термінологічної культури, правового мислення та міжкультурної комунікативної взаємодії. Перспективи подальших досліджень убачаємо в розробленні системи вправ і методичних підходів до поетапного опанування латинської юридичної фразеології в межах курсів латинської мови та іноземної мови за професійним спрямуванням.

Список використаних джерел:

1. Горлова Л. Л. Ключові позиції і підходи до формування іншомовних компетентностей здобувачів юридичної освіти. *Витоки педагогічної майстерності*. 2020. Вип. 25. С. 63-67.
2. Горлова Л. Л. Формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх юристів у процесі фахової підготовки. *Витоки педагогічної майстерності*. 2021. Вип. 28. С. 32-36.
3. Лучканин С. М. Латинська юридична термінологія і фразеологія: навч. посіб. Київ: Вид. дім Дмитра Бурого, 2014. 148 с.

Ключові слова: професійно-комунікативна компетентність, латинська юридична фразеологія, міжнародно-правовий дискурс, термінологічна система.

Key words: professional communicative competence, Latin legal phraseology, international legal discourse, terminological system.

Тупікова Тетяна Валеріївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри іноземних мов, кандидат філологічних наук, доцент*

ПРОБЛЕМИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ

Переклад юридичних текстів є однією з найбільш складних сфер перекладацької діяльності, оскільки будь-яка неточність у відтворенні змісту може призвести до суттєвих правових наслідків. На відміну від художнього перекладу, юридичний переклад не допускає значної варіативності, адже він повинен забезпечувати однозначність тлумачення та відповідність правовим нормам. Особливу складність становить переклад юридичних термінів між українською та німецькою мовами через відмінності правових систем, структур правових інститутів та термінологічних традицій [1].

Юридична термінологія німецької мови характеризується високим рівнем формалізації, чіткістю та усталеністю. Водночас багато термінів німецького права не мають прямих відповідників в українській мові, що зумовлює необхідність

використання різних перекладацьких стратегій. У сучасних умовах європейської інтеграції та розвитку міжнародного правового співробітництва точність перекладу юридичних термінів набуває особливого значення.

Метою дослідження є визначення особливостей перекладу юридичної термінології німецькою мовою та аналіз основних труднощів, що виникають у процесі перекладу.

Для досягнення поставленої мети передбачено вирішення таких завдань: визначити особливості юридичної термінології німецької мови; проаналізувати відмінності правових систем України та Німеччини; дослідити проблему термінологічної еквівалентності; визначити основні стратегії перекладу юридичних термінів; охарактеризувати культурні та стилістичні особливості юридичних текстів; встановити типові помилки перекладу юридичної термінології.

Об'єктом дослідження є юридичні тексти українською та німецькою мовами.

Предметом дослідження виступають особливості перекладу юридичних термінів у межах порівняння правових систем України та Німеччини.

Юридична термінологія німецької мови має ряд специфічних характеристик. Насамперед вона відзначається високим ступенем стандартизації та стабільності. Більшість термінів закріплені законодавчо та використовуються у визначеному значенні без варіативності. Крім того, для німецької юридичної мови характерні складні термінологічні конструкції, утворені шляхом словоскладання, наприклад: *Strafgesetzbuch*, *Verwaltungsgericht*, *Rechtsverhältnis*.

Ще однією особливістю є значна кількість абстрактних іменників та номіналізацій, які забезпечують точність юридичного формулювання. У юридичних текстах часто використовуються складні синтаксичні конструкції з багатьма підрядними частинами, що ускладнює процес перекладу.

Правові системи України та Німеччини належать до континентальної правової сім'ї, однак між ними існують суттєві відмінності. Вони проявляються у структурі правових інститутів, класифікації галузей права та змісті окремих юридичних термінів.

Наприклад, українське поняття «цивільне право» охоплює ширший спектр правовідносин, ніж німецький термін *Zivilrecht*. Аналогічно, термін «заставне право» в українській правовій системі має ширше значення, ніж німецьке *Pfandrecht*, яке має чітко визначену сферу застосування [2].

Такі відмінності зумовлюють необхідність функціонального аналізу термінів перед їх перекладом. Перекладач повинен враховувати не лише словникове значення, але й правовий зміст поняття.

Однією з ключових проблем перекладу юридичних текстів є проблема термінологічної еквівалентності. У перекладознавстві виділяють три основні типи еквівалентності:

Повна еквівалентність виникає тоді, коли термін має прямий відповідник у цільовій мові. Наприклад, договір – *Vertrag*.

Часткова еквівалентність спостерігається у випадках, коли терміни мають подібне значення, але відрізняються сферою застосування або функцією. Наприклад, цивільне право – Zivilrecht.

Відсутність еквівалента має місце тоді, коли в іншій правовій системі відсутній аналог поняття. У таких випадках застосовується описовий переклад або функціональний відповідник. Наприклад, «особливо небезпечний рецидив» перекладається як *besonders gefährlicher Rückfall* [2].

У процесі перекладу юридичної термінології застосовуються різні стратегії. Однією з них є буквальний переклад, який використовується за наявності повного відповідника. Наприклад: Grundgesetz – Основний закон; Strafgesetzbuch – Кримінальний кодекс.

Іншою стратегією є використання функціонального еквівалента. У цьому випадку перекладач передає не буквальне значення слова, а його правову функцію. Наприклад, Beschluss перекладається як «постанова суду», а не «рішення».

У випадку відсутності еквівалента застосовується описовий переклад. Наприклад, Gegenleistung перекладається як «зустрічне задоволення сторін договору» [3].

Юридичні терміни відображають національні правові традиції, що ускладнює їх переклад. Деякі поняття не мають прямих відповідників через відмінності державного устрою або правової системи.

Наприклад, Grundgesetz є основним законом Німеччини, однак його правовий статус відрізняється від Конституції України. Аналогічно, терміни Landtag та Bundesrat позначають органи влади, які не мають повних українських аналогів.

У таких випадках перекладач повинен використовувати коментар або пояснення для забезпечення адекватності перекладу.

Німецькі юридичні тексти характеризуються складною синтаксичною структурою. Для них типовими є довгі речення з багатьма підрядними частинами, що деталізують правову норму. Крім того, широко використовується номіналізація, що підвищує формалізованість тексту.

Під час перекладу перекладач може або зберігати структуру оригіналу, або частково адаптувати її для забезпечення зрозумілості, не втрачаючи юридичної точності.

Однією з найпоширеніших помилок є калькування, коли перекладач відтворює термін буквально без урахування його правового змісту. Наприклад, equity не слід перекладати як «справедливість» у фінансовому контексті.

Іншою помилкою є неправильний вибір еквівалента, коли переклад здійснюється лише на основі словника без урахування функції терміна. Також поширеним є ігнорування культурно-правових відмінностей між системами.

Переклад юридичних термінів німецькою мовою є складним міждисциплінарним процесом, що потребує поєднання лінгвістичних та правових знань. Основні труднощі перекладу пов'язані з відмінностями правових систем, відсут-

ністю повних термінологічних відповідників та специфікою німецької юридичної мови. Для забезпечення точності перекладу необхідно використовувати різні стратегії, зокрема буквальний переклад, функціональний еквівалент та описовий переклад. Важливим також є врахування культурно-правових особливостей та стилістичних характеристик юридичних текстів.

Таким чином, перекладач юридичних текстів виступає посередником між правовими системами, за забезпечуючи точність, однозначність та адекватність перекладу юридичної термінології.

Список використаних джерел:

1. Кійко, І. Особливості перекладу правничих текстів. *Науковий вісник ХДУ. Серія: Лінгвістика*. 2019. № 39. С. 88–94.
2. Шевчук, Л. Переклад юридичної термінології в умовах європейської інтеграції. *Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. Філологія*. 2021. № 2(12). С. 112–119.
3. Creifelds C. *Rechtswörterbuch*. 23. Auflage. München: C. H. Beck, 2019. 1800 s.

Ключові слова: юридичний переклад, термінологічна еквівалентність, німецька мова, правові системи, перекладацькі стратегії.

Key words: legal translation, terminological equivalence, German language, legal systems, translation strategies.

Швелідзе Лідія Дмитрівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри іноземних мов, кандидат філологічних наук, доцент*

КОРПУСНА ЛІНГВІСТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИВЧЕННЯ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ

У сучасній парадигмі мовознавчих досліджень корпусна лінгвістика утвердилася як один із ключових методологічних напрямів, що забезпечує емпіричну верифікацію лінгвістичних гіпотез та дозволяє перейти від інтуїтивних спостережень до аналізу репрезентативних масивів мовних даних. У цьому контексті її застосування у вивченні мовної картини світу набуває особливої значущості, оскільки відкриває можливості для об'єктивного виявлення способів концептуалізації дійсності, закріплених у мовній практиці носіїв мови [1].

Мовна картина світу постає як складна, багаторівнева система, що відображає взаємодію когнітивних, культурних і соціальних чинників у процесі осмислення реальності. Вона репрезентується через мовні одиниці різних рівнів від лексем і фразеологізмів до синтаксичних конструкцій і дискурсивних моделей. Традиційні підходи до її аналізу здебільшого спиралися на інтерпретацію окремих прикладів або текстів, що обмежувало можливість узагальнення. Натомість корпусна лінгвістика дозволяє досліджувати мовну картину світу на основі ве-

ликих, збалансованих і анотованих корпусів текстів, що забезпечує статистичну достовірність результатів [3].

Одним із ключових інструментів корпусного аналізу є дослідження частотності та колокаційних зв'язків, які відображають типові асоціативні зв'язки між мовними одиницями. Саме через колокації виявляються стійкі патерни концептуалізації. Наприклад, аналіз корпусних даних показує, що концепт *risk* у медійному дискурсі часто поєднується з лексемами *serious*, *growing*, *potential*, що вказує на його переважно негативну оцінну інтерпретацію. Водночас концепт *innovation* асоціюється з *technological*, *digital*, *breakthrough*, що свідчить про його позитивну аксіологічну маркованість [2].

Корпусна лінгвістика також дозволяє виявляти концептуальні метафори, які є базовим механізмом когнітивної організації знання. На матеріалі корпусів простежуються регулярні метафоричні моделі, наприклад: *ECONOMY IS A LIVING ORGANISM* (*the economy is recovering, growing, slowing down*), *TIME IS MONEY* (*spend time, waste time, invest time*), *INFORMATION IS A RESOURCE* (*access information, process data*). Такі моделі є не лише мовними, а й когнітивними структурами, що формують відповідні фрагменти мовної картини світу.

Особливо перспективним є використання корпусних методів для аналізу дискурсивної варіативності. Різні типи дискурсу (медійний, науковий, політичний, повсякденний) репрезентують різні моделі концептуалізації. Наприклад, у політичному дискурсі домінують метафори боротьби (*fight corruption, political battle, campaign strategy*), тоді як у науковому – метафори дослідження та відкриття (*explore a theory, uncover evidence*) [3]. Корпусний аналіз дозволяє не лише фіксувати ці відмінності, а й кількісно їх обґрунтовувати.

Крім того, корпусна лінгвістика відкриває можливості для діяхронного аналізу мовної картини світу. Порівняння корпусів різних історичних періодів дозволяє простежити еволюцію концептів і зміну їхніх оцінних характеристик. Наприклад, трансформація вживання слова *network* від технічного терміна до ключового елемента цифрової культури відображає глибинні зміни у способах осмислення соціальної взаємодії.

Не менш важливим є аналіз ключових слів та їхньої дистрибуції в корпусі, що дозволяє виокремити концептуальні доміанти певного дискурсу. Так, у сучасному англомовному медіапросторі до таких домінант належать *security*, *sustainability*, *innovation*, *crisis*, які формують ядро актуальної мовної картини світу.

Водночас корпусна лінгвістика тісно корелює з когнітивним підходом, оскільки забезпечує емпіричну базу для інтерпретації ментальних структур. Корпусні дані дозволяють перевіряти гіпотези щодо концептуальної організації знання, уточнювати межі концептів і виявляти їхні прототипові ознаки. Таким чином, корпусно-когнітивний підхід постає як один із найбільш продуктивних напрямів сучасного мовознавства.

Разом із тим, слід враховувати й обмеження корпусного підходу. Зокрема, корпуси не завжди є повністю репрезентативними щодо всіх типів дискурсу або

соціальних груп, а кількісні показники потребують якісної інтерпретації. Крім того, корпусний аналіз не може повністю замінити когнітивну інтерпретацію, а лише доповнює її.

Отже, корпусна лінгвістика виступає потужним інструментом вивчення мовної картини світу, що дозволяє поєднати кількісний аналіз із когнітивною інтерпретацією мовних даних. Її застосування сприяє більш глибокому розумінню механізмів концептуалізації, виявленню закономірностей мовного вжитку та реконструкції культурно зумовлених моделей осмислення реальності. Вищезазначене визначає перспективність подальших досліджень у межах корпусно-когнітивної парадигми та її значення для розвитку сучасного мовознавства.

Список використаних джерел:

1. Лінгвістично-інформаційні студії : праці Українського мовно-інформаційного фонду НАН України : у 5 т. / В. А. Широков та ін. Т. 4 : *Корпусна та когнітивна лінгвістика*. Київ, 2018. 246 с.
2. Baker P. Corpus methods in linguistics. Research methods in linguistics / ed. L. Litosseliti. London, New York, 2010. P. 93–113.
3. Biber D. Corpus-based and corpus-driven analyses of language variation and use. *The Oxford Handbook of Linguistic Analysis* / eds. B. Heine, H. Narrog. Oxford, 2010. P. 159–191.

Ключові слова: корпусна лінгвістика, мовна картина світу, концептуалізація, мовна варіативність.

Key words: corpus linguistics, linguistic worldview, conceptualization, language variation.

Шевченко-Бітенська Олена Валентинівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри іноземних мов, кандидат юридичних наук, доцент*

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПРАВА

У сучасних умовах глобалізації англійська мова де-факто домінує як lingua franca у сфері міжнародного права, бізнесу та дипломатії. Проте юридична англійська (*Legal English*) не є просто варіацією загальноповжитої мови; це високоспеціалізована система, що характеризується консерватизмом, термінологічною щільністю та особливою лінгвістичною архітектурою [3, с. 116–117].

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю точного розуміння та інтерпретації правових текстів, оскільки найменша лексична неоднозначність у міжнародних договорах чи судових рішеннях може призвести до значних правових та фінансових наслідків. Вивчення специфіки юридичного вокабуляру дозволяє глибше зрозуміти механізми функціонування англо-американської правової сім'ї та забезпечити ефективну комунікацію між правниками різних юрисдикцій.

Юридична мова (Legal English) розглядається як функціональний різновид англійської мови, що обслуговує сферу права та використовується для створення нормативно-правових актів, судових рішень, контрактів і процесуальних документів. У межах англосовної правової традиції значний вплив на її розвиток справили римське право, нормандська правова система та судова практика, що зумовило наявність латинських і французьких запозичень, а також архаїчних мовних елементів [2, с. 109].

Юридичний дискурс інтерпретується як інституційно зумовлена форма мовленнєвої діяльності, спрямована на продукування, інтерпретацію та застосування правових текстів. Його характерними ознаками є нормативність, формалізованість, логічна структурованість та прагнення до однозначності мовного вираження. Важливу роль відіграє термінологічна насиченість, а також використання стійких мовних конструкцій і клішованих формул, що забезпечують уніфікацію юридичних текстів.

Функціональна специфіка юридичної мови реалізується через взаємодію регулятивної, інформативної та інтерпретаційної функцій. Регулятивна функція забезпечує мовне закріплення прав і обов'язків суб'єктів правовідносин та встановлення нормативних моделей поведінки. Інформативна – спрямована на передачу юридично значущої інформації з високим рівнем точності та однозначності. Інтерпретаційна ж пов'язана з можливістю тлумачення правових норм, що є необхідною умовою їх ефективного застосування в різних комунікативних ситуаціях.

Фундаментальною характеристикою англійської мови права є її висока термінологічна насиченість, що виявляється у високій концентрації спеціалізованих одиниць. Юридична терміносистема прагне до семантичної ізосемії – стану, за якого лексема має єдине, чітко верифіковане значення в межах певної галузі [1, с. 314]. Такі терміни, як *contract* (договір), *liability* (цивільно-правова відповідальність), *tort* (делікт), *plaintiff* (позивач) та *defendant* (відповідач), функціонують як відносно стабільні правові концепти, значення яких уточнюються в межах конкретної юрисдикції та судової практики. Їхнє значення в межах правової системи суттєво детерміноване прецедентним правом, що відрізняє їх від омонімів у загальноповживаній мові [4, с. 78]. Водночас абсолютна моносемія часто залишається ідеальною конструкцією, оскільки конкретний зміст терміна може зазнавати контекстуальної специфікації залежно від галузі права (наприклад, кримінального чи корпоративного).

Експресивною ознакою юридичного дискурсу є збереження значного пласту архаїзмів та традиційної лексики. Використання займенникових прислівників, таких як *hereby*, *thereof*, *herein*, *whereat*, забезпечує високий ступінь формалізації та функціональної точності тексту. Регенерація цих історичних форм у сучасному діловодстві зумовлена прагненням до стабільності правової мови: консервативність формулювань мінімізує ризик денотативних зсувів, які могли б виникнути при заміні сталих конструкцій сучасними еквівалентами. Таким чином,

архаїзація виступає інструментом правової безпеки, запобігаючи довільному тлумаченню норм.

Генезис лексичного складу англійської мови права позначений тривалим впливом латинської мови. Латинізми, зокрема *habeas corpus* (судовий наказ про доставку особи), *de facto* (фактично), *prima facie* (на перший погляд), функціонують не просто як номінативні одиниці, а як згорнуті правові доктрини. Особливе місце посідають так звані юридичні дублети та триплети – парні або потрійні синонімічні конструкції типу *null and void, fit and proper, give, devise and bequeath*. Ця тенденція до надмірності (плеонастичності) історично виникла для забезпечення зрозумілості тексту носіями різних мовних традицій, однак у сучасній юридичній мові часто розглядається як надлишковість і поступово скорочується [4, с. 80].

Специфічною рисою є явище юридичної полісемії, за якої загальновживані слова зазнають повної семантичної трансформації у правовому полі. Яскравим прикладом є лексема *consideration*, яка в юридичному контексті втрачає значення «розгляд» і функціонує виключно як «зустрічне задоволення» (необхідна умова чинності договору). Аналогічно, слово *construction* трансформується зі значення «будівництво» у значення «тлумачення» (закону чи заповіту). Така контекстуальна зумовленість вимагає від дослідника застосування методу дистрибутивного аналізу для точної ідентифікації правового концепту.

Об'єктивність та безособовість викладу в англійській мові права досягається шляхом тотальної номіналізації та уникнення емоційно маркованих одиниць. Превалювання іменникових конструкцій над дієслівними дозволяє змістити фокус із динаміки процесу на статичність правового стану. Складні композитні структури, як-от *breach of contract* (порушення контракту) чи *burden of proof* (тягар доведення), відзначаються семантичною цілісністю та стійкістю. Стандартизація та багаторазова повторюваність ідентичних термінів у межах одного документа є свідомою стратегією уникнення синонімічної варіативності.

Таким чином лексична система англійської мови права постає як суворо впорядкований масив, де історична спадковість поєднується з функціональним прагматизмом. Це забезпечує стабільність, однозначність правової комунікації.

Центральною проблемою перекладу англійської юридичної лексики є системна асиметрія між правовими сім'ями Common Law та Civil Law. Основна перешкода полягає у відсутності абсолютних міжмовних еквівалентів, оскільки значна частина концептів англосаксонського права не має ідентичних відповідників в українській правовій доктрині. Такі терміни, як *trust* (довірча власність) або *equity* (право справедливості), потребують застосування описової перифрази або калькування [1, с. 545].

Критичне значення має контекстуальна диференціація значень, де семантика лексеми повністю детермінується галуззю права. Наприклад, полісемантична одиниця *service* у процесуальному контексті трансформується у вузькоспеціалізований термін «вручення судового документа», тоді як у сфері зобов'язально-

го права зберігає значення «надання послуг». Типові інтерференційні помилки виникають через некоректну інтерпретацію (наприклад, переклад *magistrate* як «магістрат» замість «мировий суддя»), що спотворює прагматичну функцію та офіційний статус юридичного документа.

Підсумовуючи викладене, слід констатувати, що англійська мова права постає як унікальна гетерогенна система, де історично зумовлений консерватизм органічно поєднується з жорстким функціональним прагматизмом сучасного глобалізованого дискурсу. Дослідження підтвердило, що специфіка юридичної англійської визначається не лише високою термінологічною щільністю та прагненням до семантичної ізосемії, а й глибокою інтертекстуальною залежністю від прецедентної правової традиції.

Список використаних джерел:

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. 5-е вид., випр. Вінниця: Нова Книга, 2018. 656 с.
2. Корунець І. В. Порівняльна типологія англійської та української мов: навчальний посібник. Вінниця: НОВА КНИГА, 2004. 464 с.
3. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
4. Ерьоменко С. В. Юридичний переклад: лексичний аспект. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Філологія*. 2023. Вип. 63. Т.1. С. 77-83.

Ключові слова: юридична англійська (Legal English), юридичний дискурс, термінологічна ізосемія, системна асиметрія, юридична полісемія.

Key words: Legal English, legal discourse, terminological isosemy, systemic asymmetry, legal polysemy.

Лесневська Катерина Вікторівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри іноземних мов*

ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНОЇ МОВНОЇ ОСВІТИ

Сучасна мовна освіта зазнає суттєвих трансформацій під впливом глобалізаційних процесів, розвитку міжнародної співпраці та зростання ролі англійської мови як засобу професійної комунікації. У цих умовах особливої актуальності набуває професійно орієнтоване навчання англійської мови (English for Specific Purposes, ESP), яке спрямоване на формування у здобувачів освіти здатності ефективно використовувати мову у фаховій діяльності.

Професійно орієнтоване навчання передбачає інтеграцію мовної підготовки з професійним змістом, що забезпечує більш високу мотивацію студентів та практичну спрямованість освітнього процесу. На відміну від загальної мовної підготовки, ESP орієнтується на конкретні комунікативні потреби майбутніх фахівців, враховує специфіку професійного дискурсу, термінології та типових ситуацій спілкування [3].

Однією з теоретичних основ сучасної методики викладання іноземних мов є комунікативний підхід, який акцентує увагу на розвитку здатності до реального мовного спілкування. Відповідно до цього підходу, навчання має бути максимально наближеним до автентичних умов комунікації, а мовні одиниці розглядаються не ізольовано, а в контексті їх функціонування [2]. Поєднання комунікативного підходу з професійною спрямованістю навчання створює ефективну основу для формування іншомовної професійної компетентності.

Сучасні тенденції у викладанні іноземних мов передбачають використання інтерактивних методів, автентичних матеріалів, цифрових технологій та міждисциплінарного підходу [1]. У межах ESP це реалізується через роботу з професійними текстами, кейсами, рольовими іграми, моделюванням професійних ситуацій (переговори, презентації, складання звітів, юридичні консультації тощо). Такий підхід дозволяє формувати не лише мовні, а й соціокультурні та прагматичні компетентності.

Важливою складовою професійно орієнтованого навчання є відбір навчального матеріалу. Він має базуватися на аналізі потреб студентів (needs analysis), що передбачає визначення типових комунікативних ситуацій, жанрів текстів і лексико-граматичних структур, необхідних для майбутньої професійної діяльності [3]. Наприклад, для студентів юридичних спеціальностей це можуть бути терміни кримінального та цивільного права, структура судових документів, особливості ведення ділового листування.

Крім того, ESP сприяє формуванню навичок критичного мислення, оскільки студенти працюють із реальними професійними матеріалами, аналізують інформацію та приймають рішення в умовах, наближених до професійної практики. Це особливо важливо в умовах сучасного інформаційного суспільства, де здатність ефективно опрацьовувати інформацію є ключовою компетентністю.

Разом із тим, впровадження професійно орієнтованого навчання пов'язане з низкою суттєвих викликів, що мають як методичний, так і організаційний характер. Передусім ідеться про необхідність підготовки викладачів нового типу, які здатні інтегрувати мовну підготовку з фаховим змістом. Такий викладач має володіти не лише високим рівнем іншомовної комунікативної компетентності, а й базовими знаннями у відповідній професійній галузі (право, економіка, ІТ тощо), розуміти специфіку професійного дискурсу та вміти моделювати автентичні комунікативні ситуації. Іншим важливим аспектом є розробка якісних навчальних матеріалів, які відповідали б реальним потребам здобувачів освіти. Стандартні підручники часто не враховують специфіки конкретної спеціальності.

ті або швидко застарівають унаслідок динамічного розвитку професійних сфер. Тому виникає потреба у створенні адаптованих або авторських матеріалів, що базуються на автентичних джерелах (професійні тексти, кейси, документи, медіа-матеріали) та відображають актуальні тенденції у відповідній галузі.

Складним завданням залишається також адаптація освітніх програм до потреб різних спеціальностей. Професійно орієнтоване навчання передбачає диференціацію змісту, методів і форм роботи залежно від майбутньої професійної діяльності студентів. Особливої уваги потребує проблема забезпечення балансу між загальномовною підготовкою та вузькопрофесійними знаннями. Надмірна спеціалізація може обмежити мовну гнучкість студентів, тоді як недостатня професійна спрямованість – знизити практичну цінність навчання. Тому важливо забезпечити гармонійне поєднання базових мовних навичок із розвитком професійної комунікативної компетентності, що передбачає поступовий перехід від загальної мови до спеціалізованої.

Список використаних джерел:

1. Почуєва, В. В. Сучасні тенденції у викладанні іноземних мов. *Colloquium-journal*. 2023. № 16 (175). Р. 15-16.
2. Richards J. C. *Communicative Language Teaching Today*. New York; Cambridge: Cambridge University Press, 2006. 136 p.
3. Dudley-Evans T., St John M. J. *Developments in English for Specific Purposes*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008. 238 p.

Ключові слова: методика викладання іноземних мов, мовна підготовка, англійська мова для спеціальних цілей.

Key words: methods of teaching foreign languages, language training, English for specific purposes.

Kseniia Kovalova

*National university «Odesa law academy»,
lecturer of the department of foreign languages*

ENGLISH TERMINOLOGY IN THE FIELD OF INFORMATION TECHNOLOGIES AND ITS ADAPTATION IN THE UKRAINIAN LANGUAGE

Since the late twentieth century, rapid advances in information technology have consolidated English as the predominant lingua franca in science and technology, and it functions as the main channel through which specialised terms enter languages worldwide in areas including software engineering, hardware design, artificial intelligence, cybersecurity, robotics, network infrastructure, and mobile applications. However, as the role of digital technologies and global communication grew, so did the

need for linguistic understanding of the processes of borrowing and adapting English-language IT terms into Ukrainian.

Therefore, the aim of this research is to identify the main trends in the adaptation of English borrowings in the field of information technology, as well as to determine the linguistic features of its functioning in the Ukrainian language.

The expansion of areas and directions of technological development contributes to the most dynamic and intensive growth of the terminology system under study. The basis of the terminological composition is IT vocabulary in areas such as software and hardware, artificial intelligence, cybersecurity, robotics and automation, network technologies, mobile applications, etc. It should be noted that the rapid development of information technologies leads to the emergence of new concepts, which in turn contributes to an increase in the number of borrowings [1, p. 74].

After analysing the methods of forming IT terms in English, the following can be identified as the main ones:

- word formation, i.e. combining two (or more) existing words into one term, for example: *smartphone, firewall, database*;
- abbreviations, for example: *HTML, URL, ADP, AI*;
- affixation, i.e. adding affixes (prefixes, suffixes) to the root of a word, for example: *hyperlink, debug, restart, virtualisation*;
- conversion, during which a word of one part of speech becomes another without changing the form of the word. For example: *update (to update), backup (to backup)*.

When it comes to adapting English terms, it is worth defining the main types of adaptation. The Ukrainian language employs four main adaptation strategies, with corpus data indicating calques at 35-40%, transliteration at 25-30%, descriptives at 15%, and hybrids at 15-20%:

- descriptive translation, which involves describing the function performed by the term, for example: *резервне копіювання – backup, шахрайське отримання даних – phishing*;
- calque – borrowings by means of literal or word-for-word translation, for example: *хмарне обчислення – cloud computing, жорсткий диск – hard disk, соціальна мережа – social network*;
- transliteration or transcription – the word remains almost unchanged, for example: *сервер (server), браузер (browser)*;
- hybrid forms – a mixture of English-language roots and Ukrainian affixes, for example: *запостити – post, сканувати – scan, репостити – repost, перезавантажити – restart*.

Ukrainian IT corpora further confirm these preferences, where calques ensure semantic transparency, especially for the around 50% of metaphorical terms like key translated as *ключ*, while transliteration fits proper nouns, descriptives clarify opaque concepts, hybrids energize casual use, and rare native neologisms (5%) emerge like *електронний поштовий ящик* for *email*.

Challenges arise from this dualism, such as *bug* appearing as *баз* (transliteration) or *помилка* (native), or *app* as додаток or апка, compounded by semantic shifts like *mouse* denoting both *animal* and *device*. Standardisation efforts through DSTU glossaries and language laws prioritise calques in legal and official contexts, yet global documentation often retains English originals, with AI-era speed demanding new solutions like AI-assisted corpora for consistency.

Therefore, the English-language IT vocabulary represents one of the most important and productive strata of contemporary Ukrainian lexicon. Ukrainian language absorbs it quite organically via ongoing globalisation and digitalisation. This flexibility and resistance can be seen in the productivity of calques that preserve its structure and meaning context, vigor of hybrids that add spice to colloquial speech, and diversity of approaches the Ukrainian language uses to absorb them into its terminology, all for the purpose of both being understood and preserving identity. So it easily adapts to working in international environments while also showing its potential for growth with changing technologies.

References:

1. Абрамвич Г. В. Англійсько-український словник комп'ютерних термінів : словник. Вінниця : ВНТУ, 2016. 118 с.
2. Тарабукіга А. Сю Загальні принципи англо-українського перекладу комп'ютерної термінології. *Проблеми розвитку гуманітарних наук в контексті глобальної трансформації сучасного комунікаційного простору*. Харків : НТУ «ХПІ», 2023. С. 181-186.
3. Cambridge Dictionary URL: <https://dictionary.cambridge.org/>

Ключові слова: англійська ІТ-термінологія, адаптація, калька, транслітерація, гібридні форми, українська мова.

Key words: English IT terminology, adaptation, calque, transliteration, hybrid forms, Ukrainian language.

Ясніцька Ганна В'ячеславівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
викладач кафедри іноземних мов, аспірант*

ОСОБЛИВОСТІ СУДОВОГО ДИСКУРСУ У РІШЕННЯХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Судовий дискурс як різновид юридичного дискурсу є складним комунікативним феноменом, що формується у процесі здійснення правосуддя, характеризується значним впливом на розуміння тексту і відображає особливості правового мислення, аргументації й інтерпретації норм права. У сучасній юридичній науці особливого значення набуває аналіз судового дискурсу Європейського суду з

прав людини (ЄСПЛ), який функціонує у міжнародному правовому просторі та здійснює істотний вплив на національні правові системи держав-учасниць Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Актуальність теми зумовлена необхідністю комплексного дослідження мовних, структурних та функціональних характеристик рішень ЄСПЛ, як інструменту формування європейських стандартів прав людини [2, с. 45; 3, с. 12].

Судовий дискурс визначається як інституційний тип мовлення, сукупність текстів і комунікативних практик, що виникають у межах судової діяльності і реалізуються під час судового процесу. Його основною формою є письмове судове рішення, яке поєднує опис фактичних обставин справи, правову аргументацію та висновки суду. У контексті ЄСПЛ судовий дискурс має низку специфічних рис, серед яких інституційність, формалізованість, прецедентність, орієнтація на міжнародні стандарти та багатомовність [3, с. 18]. Рішення ЄСПЛ виконують не лише функцію правозастосування, але й формують правові позиції, які мають нормативне значення для держав-учасниць, що зумовлює їх особливу роль у розвитку правової системи [2, с. 47].

Структура судових рішень ЄСПЛ є чітко встановленою та уніфікованою, що забезпечує логічність і послідовність викладу матеріалу. Як правило, рішення складається зі вступної частини, опису наявних фактів, мотивувальної частини та резолютивної частини. Така структура сприяє прозорості судового процесу та забезпечує можливість ефективного подальшого використання рішень як прецедентів [4, с. 29].

Мовно-стилістичні особливості судового дискурсу ЄСПЛ характеризуються високим рівнем формалізації, офіційності, використанням стандартизованих юридичних термінів, об'єктивністю та нейтральністю викладу. Судові рішення формуються з урахуванням необхідності їх сприйняття представниками різних правових систем, що зумовлює універсальність та багатофункціональність юридичної мови. Важливим є також використання автономних правових понять, які мають самостійне значення в межах Конвенції і можуть не збігатися з відповідними категоріями національного права [2, с. 52]. Це дозволяє забезпечити єдність правозастосування та уникнути різночитань.

Особливу увагу слід приділити проблемі перекладу судових рішень ЄСПЛ, оскільки багатомовність є невід'ємною рисою його діяльності. Переклад рішень повинен забезпечувати точність передачі змісту правових норм і аргументації, що є складним завданням з огляду на специфіку юридичної термінології та полісемантичність термінів. Невідповідності у перекладі, брак знань щодо особливостей перекладу фахової мови можуть призводити до неправильного тлумачення правових позицій суду, що підкреслює важливість лінгвістичного аспекту судового дискурсу [1, с. 63].

Аргументаційна складова судового дискурсу ЄСПЛ є однією з його ключових характеристик. Суд широко застосовує прецеденти, тобто посилання на попередні рішення (case-law), що забезпечує послідовність і передбачуваність судової

практики. Крім того, ЄСПЛ використовує метод еволюційного тлумачення Конвенції, розглядаючи її як «живий інструмент», що має адаптуватися до сучасних умов. Так само як і сам судовий дискурс пов'язаний із реальним процесом створення мовленнєвого акту. Значне місце у аргументації займає принцип пропорційності, який передбачає балансування між правами особи та інтересами суспільства [3, с. 21]. Такий підхід дозволяє забезпечити ефективний захист прав людини.

Функціональний аналіз судового дискурсу ЄСПЛ дозволяє виокремити кілька основних функцій. По-перше, регулятивна функція полягає у формуванні стандартів захисту прав людини. По-друге, інтерпретаційна функція забезпечує тлумачення положень Конвенції. По-третє, комунікативна функція сприяє взаємодії між судом і державами-учасниками. По-четверте, прецедентна функція полягає у створенні правових орієнтирів для подальших рішень [4, с. 31; 5, с. 14]. У сукупності ці функції визначають значення судового дискурсу ЄСПЛ як потужного інструменту правової імплементації.

Таким чином, судовий дискурс у рішеннях ЄСПЛ є багатовимірним явищем, що поєднує юридичні, комунікативні та екстралінгвістичні аспекти. Його особливості проявляються у чіткій структурі судових рішень, специфічній мові, автентичних перекладах, складній аргументації та функціональній спрямованості. Рішення ЄСПЛ відіграють значну роль у формуванні єдиного європейського правового простору, забезпечуючи уніфікацію стандартів захисту прав людини і впливаючи на розвиток та системні зміни в національних правових системах.

Список використаних джерел:

1. Сухина О. А., Лобода Ю. Ю. Специфіка перекладу судових рішень ЄСПЛ українською мовою. *Південний архів (філологічні науки)*. 2019. № 79. С. 60–65.
2. Литвин О. П. Судовий прецедент ЄСПЛ у правовій системі України: методологічні проблеми тлумачення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2025. № 75. С. 45–53.
3. Іванів А. Р. Прецедентний характер рішень ЄСПЛ та їх місце в системі права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2025. № 75. С. 12–22.
4. Соколенко О. Л. Забезпечення релевантного застосування практики ЄСПЛ. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 3. С. 28–33.
5. Івчук Ю. Ю. Доступ до суду у кримінальному провадженні у практиці ЄСПЛ. *Актуальні проблеми права*. 2024. № 2. С. 10–15.

Ключові слова: судовий дискурс, ЄСПЛ, рішення суду, правова аргументація, прецедент, права людини, юридична мова.

Key words: judicial discourse, European Court of Human Rights, court decisions, legal argumentation, precedent, human rights, legal language.

КАТЕГОРІЯ ПРОСПЕКЦІЇ ЯК ЗАСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ АНГЛОМОВНОГО ДИСКУРСУ

Категорія перспекції посідає важливе місце в системі текстових і дискурсивних категорій, оскільки забезпечує орієнтацію висловлювання на майбутній розвиток подій, формує очікування адресата та сприяє цілісності комунікативного процесу. У межах сучасної лінгвістики дискурс розглядається як динамічна, контекстуально зумовлена система, що функціонує в часовому та просторовому вимірах, включаючи як відображення вже реалізованих подій, так і їхнє прогнозування та моделювання [1]. Саме тому категорія перспекції виступає одним із ключових механізмів організації дискурсивної інформації.

Перспекція як дискурсивна категорія передбачає перенесення смислових акцентів у площину майбутнього, що реалізується через систему мовних, текстових і прагматичних засобів. Вона визначає вектор розгортання дискурсу, задає його логічну перспективу та формує когнітивну модель очікуваного розвитку подій. У цьому контексті перспекція є не лише формальною категорією часу, а й складним комунікативним інструментом, що забезпечує інтеракцію між адресантом і адресатом.

У структурному аспекті категорія перспекції реалізується на кількох рівнях організації англомовного дискурсу. На лексико-граматичному рівні вона виявляється у використанні майбутніх часових форм (will, shall, going to), модальних дієслів із семантикою прогнозування (may, might, will, would), а також лексичних маркерів передбачення (likely, expected, forecast, prediction, anticipate). Ці засоби дозволяють моделювати різні ступені впевненості у майбутніх подіях і передавати оцінний компонент висловлювання.

На синтаксичному рівні перспекція реалізується через складнопідрядні конструкції умовного та часово-прогностичного характеру (if, when, provided that, as soon as), які задають сценарії потенційного розвитку подій. Такі конструкції формують логічні зв'язки між теперішнім і майбутнім, забезпечуючи причинно-наслідкову організацію дискурсу.

На текстовому рівні категорія перспекції виявляється у використанні заголовків, підзаголовків, анонсів, вступних речень і дискурсивних маркерів, які орієнтують читача на подальший зміст повідомлення. У медіадискурсі це можуть бути прогнозні заголовки, що активізують інтерес адресата та формують його очікування щодо розвитку подій. У науковому дискурсі перспекція реалізується через формулювання мети, завдань дослідження та передбачення результатів, що структурує науковий текст і забезпечує його логічну послідовність.

Функціонально перспекція виконує низку важливих ролей. По-перше, вона забезпечує когерентність дискурсу, оскільки поєднує окремі його сегменти в

єдину часову перспективу. По-друге, вона виконує прагматичну функцію впливу, формуючи у адресата певні очікування та інтерпретаційні установки. По-третє, проспекція виступає засобом стратегічної організації дискурсу, особливо в журналістському та публіцистичному середовищі, де прогнозування є важливим елементом переконання та інформування [3].

Окрім того, проспекція має когнітивний вимір, оскільки пов'язана з процесами прогнозування, передбачення та моделювання майбутнього у свідомості мовця. Вона дозволяє структурувати інформацію таким чином, щоб адресат міг не лише сприймати повідомлення, а й активно інтерпретувати його у контексті очікуваних подій. У цьому сенсі проспекція є інструментом концептуалізації майбутнього, що відображає взаємодію мовних і когнітивних процесів.

Важливо також відзначити, що категорія проспекції тісно взаємодіє з іншими дискурсивними категоріями, зокрема ретроспекцією, модальністю та оцінністю. Така взаємодія забезпечує багатовимірність дискурсу, де минуле, теперішнє і майбутнє поєднуються в єдину комунікативну структуру. Саме ця інтегративність дозволяє розглядати проспекцію як одну з базових категорій текстотворення.

Таким чином, категорія проспекції виступає ефективним засобом організації англomовного дискурсу, оскільки забезпечує його спрямованість, логічну послідовність і прагматичну насиченість. Її функціонування підтверджує, що дискурс є не лише відображенням дійсності, а й засобом конструювання майбутнього в комунікативній практиці мовців. Дослідження цієї категорії відкриває перспективи для подальшого аналізу дискурсивних стратегій, когнітивних механізмів і мовних засобів організації тексту.

Список використаних джерел:

1. Лисенко О. М. Онтологія дискурсу та його розвиток у діяхронії. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*. 2017. Вип. 24. С. 39–44.
2. Петрик Т. Елементи прогностичного дискурсу у англomовному ченнелінг дискурсі. *Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови*. 2013. Вип. 21. С. 10–15.
3. Потапенко С. І. Стратегії організації англomовного журнального дискурсу: синтаксичне і текстове втілення. *Лінгвістика : зб. наук. пр.* Луганськ: Альма-матер, 2006. Вип. 3 (9). С. 178–188.

Ключові слова: проспекція, дискурс, дискурсивні стратегії, прогнозування, текстотворення.

Key words: prospection, discourse, discourse strategies, prediction, text organization.

СЕКЦІЯ 27.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ, ЛІНГВІСТИКИ ПРАВА ТА ЗМІ

Керівник секції: завідувач кафедри прикладної лінгвістики та літературознавства, доктор філологічних наук, професор

Мамич Мирослава Володимирівна

Секретар секції: лаборант кафедри прикладної лінгвістики та літературознавства Беженар Вікторія Вікторівна

Мамич Мирослава Володимирівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри прикладної лінгвістики та літературознавства,
доктор філологічних наук, професор*

СЛОВОВІР ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ

У сучасних умовах трансформації правової системи України, зумовленої євроінтеграційними процесами, цифровізацією суспільства та інтенсивним розвитком законодавства, особливої актуальності набуває проблема формування й унормування юридичної термінології. У цьому контексті слововір постає одним із ключових механізмів розвитку та систематизації юридичної терміносистеми.

Слововір у межах терміноутворення виконує не лише номінативну, а й системоутворювальну функцію, забезпечуючи впорядкованість терміносистеми. У цьому контексті він виступає не лише мовним, а й когнітивним механізмом осмислення нових правових понять. Сучасні філологічні студії підкреслюють значення словотвору для формування лексико-дериваційної структури правничого дискурсу. Це особливо важливо в умовах активної неологізації та запозичення термінів, що потребують адаптації до норм української мови [1, с. 32]. Отже, актуальність дослідження визначається необхідністю комплексного аналізу слововірних механізмів як чинника розвитку сучасної юридичної терміносистеми в умовах динамічних соціально-правових змін. Метою дослідження є з'ясування ролі словотвору у формуванні, структуризації та оновленні юридичної термінології української мови.

За результатами досліджень, у сучасній юридичній терміносистемі спостерігаються різні слововірні моделі, зокрема афіксація, словоскладання, аббревіація та комбіновані способи деривації [2]. Це зумовлено не лише внутрішніми потребами української юридичної мови, а й впливом міжнародного права, запозичень та процесів адаптації перекладних термінів.

Словотвір як компонент терміносистеми також виступає інструментом неологізації юридичної мови, оскільки дозволяє створювати нові терміни відповідно до потреб правового розвитку суспільства та законодавства. Важливо, що процес словотворення в юридичній терміносистемі пов'язаний із прагненням зберегти як національні мовні ресурси, так і забезпечити відповідність загальноєвропейським стандартам правничого мислення.

Одним із найпродуктивніших способів творення юридичних термінів-іменників є афіксація. Вона виступає базовим способом позначення спеціалізованих юридичних понять. Так суфікси *-ння / -ття* у віддієслівних іменниках позначають дію або процес у праві – *укладення, розірвання, виконання, провадження, затримання, позбавлення, відшкодування, притягнення, оскарження, набуття, припинення*; суфікс *-ість* формує абстрактні юридичні якості – *законність, винуватість, дійсність, відповідальність, обов'язковість*; суфікси *-ник / -ець / -ач* називають учасників правових відносин – *відповідач, позивач, заявник, боржник, платник, спадкоємець, правопорушник*. Мають місце префіксальні утворення, що надають терміну значення дії, зміну стану – *перегляд, співучасть, припинення, призупинення, співвласник, суборенда, контрагент*. Велика кількість термінів-іменників утворена префаксально-суфіксальним способом – *дієздатність, правоздатність, переоформлення, відшкодування, бездіяльність, незаконність, невиконання*.

Наступним важливим словотвірним механізмом є осново- і словоскладання з метою утворення понять з новою семантикою. Такі терміни демонструють продуктивність складових моделей у творенні термінів та їхню здатність відображати комплексні правові явища. Дві (або більше) основи зливаються в одне слово: *законопроект, правозахисник, суддя-доповідач, власник-орендар, правопорушення, судочинство, законотворення, правозастосування, діловодство, правосвідомість, судоустрій, землекористування, природокористування, працездатність; нормативно-правовий, цивільно-правовий, кримінально-правовий, адміністративно-правовий, процесуально-правовий*. Методом словоскладання утворені словосполучення-терміни, які функціонують як єдине поняття: *цивільне право, кримінальне право, адміністративне правопорушення, трудовий договір, судові рішення, кримінальне провадження, орган державної влади, право власності, юридична відповідальність, нормативно-правовий акт*. Словоскладання як механізм словотворення демонструє високу продуктивність у тих випадках, коли потрібно позначити комплексні правові явища.

Серед інших дериваційних моделей у юридичній терміносистемі помітне місце посідає абревіація (КК – *Кримінальний кодекс*, ЦК – *Цивільний кодекс*, КПК – *Кримінальний процесуальний кодекс*, ЦПК – *Цивільний процесуальний кодекс*, МВС – *Міністерство внутрішніх справ*, СБУ – *Служба безпеки України*). Цей спосіб особливо продуктивний у правничих колах, де існує потреба в економії мовних засобів та оперативності комунікації.

Крім того, у юридичній терміносистемі можуть фіксуватися способи словотворення, пов'язані з адаптацією запозичених термінів до структури української мови, що також є частиною процесу словотворення у науково-правовому дискурсі. Утворюються так звані словотвірні ланцюжки за допомогою афіксів, притаманних українській мові (*легальний* → *легальність* → *легалізувати* → *легалізація*; *кримінальний* → *криміналізувати* → *криміналізація*; *норма* → *норматив* → *нормативний*); додаються запозичені словотвірні елементи (*декриміналізація*, *дерегуляція*, *реорганізація*, *трансформація*, *суборенда*).

Продуктивність дериваційних моделей у юридичній терміносистемі залишається високою, але залежить від галузевих потреб та комунікативних умов правничого дискурсу. Зокрема, афіксація залишається основною моделлю у формуванні нормативно-правових термінів, тоді як складні й аббревіатурні форми здебільшого виникають у міждисциплінарних контекстах або в умовах інтернаціоналізації юридичної комунікації.

Одне з основних завдань юридичної терміносистеми – мінімізувати полісемію (багатозначність) і омонімію (однакові форми з різним значенням) у термінах. Словотвірні моделі, особливо афіксація, сприяють чіткому визначенню семантики термінів. Це особливо важливо для термінів, що позначають близькі за значенням правові конструкції, наприклад, *правопорушення* – *протиправність* чи *злочин* – *кримінальний проступок*. Саме словотвір допомагає уникати змішування понять і забезпечує логічну диференціацію термінів.

Незважаючи на активне використання словотвірних моделей, у юридичній терміносистемі все ще фіксуються випадки термінологічної варіантності – наявності кількох форм для одного поняття, що може зумовлювати семантичну невизначеність. Наприклад, у правничому дискурсі інколи трапляються паралельні форми словоскладання: *управління ризиками* – *менеджмент ризиків*; *незаконне проникнення* – *несанкціонований доступ*, що свідчить про відсутність єдиного словотвірного підходу до утворення термінів.

Рішення цієї проблеми можливе через розроблення стандартизованих словотвірних правил і принципів, що можуть стати основою для створення національних термінологічних стандартів і термінологічних словників нового покоління.

Таким чином, динаміка юридичної терміносистеми визначає потребу в постійній актуалізації термінологічних словників, розробці єдиних правил словотвірного моделювання, а також у створенні методичних рекомендацій для правників і перекладачів. Це сприятиме узгодженості формування нових термінів, їх прозорості та зрозумілості як для професійного, так і для міждисциплінарного спілкування.

Отже, словотвір виступає не лише як механізм творення нових одиниць, а й як динамічний чинник руху, оновлення й адаптації юридичної терміносистеми у відповідь на сучасні виклики.

Список використаних джерел:

1. Довгополова Г. Г., Василенко В. А. Розвиток правничої термінології як інструмент інституційного спілкування: загальноєвропейські стандарти. *Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки»*. 2025. № 1. С. 29–34.
2. Хріщева О. Словотвірні особливості юридичних термінів. *Філологічні студії*. 2021. Вип. 12. С. 70–72.

Ключові слова: юридичний термін, словотвір, дериваційні моделі, словоскладання, основова складання, афіксація.

Key words: legal term, word formation, derivational models, compounding, stem composition, affixation.

Кісельова Анастасія Андріївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри прикладної лінгвістики та літературознавства,
кандидат філологічних наук, доцент,*

ФЕНОМЕН «ПРОФЕСІЙНОЇ КРЕОЛІЗАЦІЇ» У МОВЛЕННІ УКРАЇНОМОВНИХ ІТ-ФАХІВЦІВ: ТИПОЛОГІЯ ЗАПОЗИЧЕНЬ ТА МАРКЕРИ ІНТЕГРАЦІЇ

Сучасний етап розвитку інформаційних технологій характеризується глобалізацією професійного середовища, де англійська мова виконує функцію лінгва-франка. В умовах інтенсивних мовних контактів формується специфічний комунікативний простір україномовних ІТ-фахівців, який демонструє явище «професійної креолізації» – активного змішування української та англійської мов на різних мовних рівнях [2; 3]. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю лінгвістичного осмислення цього феномена, який, на відміну від традиційного суржику, виконує позитивну функцію інтеграції у світовий технологічний контекст і є маркером належності до професійної спільноти [1].

Метою роботи є виявлення та систематизація типів запозичень у мовленні україномовних ІТ-фахівців, а також визначення ролі «професійної креолізації» як маркера професійної ідентичності. Матеріалом дослідження слугували тексти професійних чатів у месенджерах, скрипти усного професійного мовлення та матеріали технічної документації за період 2023–2026 рр. У роботі використано методи суцільної вибірки, лінгвістичного спостереження, описовий метод та елементи дискурс-аналізу.

Аналіз емпіричного матеріалу дозволив виокремити три основні типи запозичень, які функціонують у мовленні україномовних ІТ-фахівців [2; 3]. По-перше, *прямі запозичення* (транскрипція/транслітерація), що є найпоширенішим способом: *девайс* (device), *апдейт* (update), *бекенд* (backend), *юзер* (user).

По-друге, *калькування* – поморфемний переклад іншомовної одиниці: *хмара* (cloud), *жорсткий диск* (hard disk), *головна сторінка* (main page) [3]. Цей спосіб сприяє збереженню національної мовної ідентичності, однак є менш продуктивним для складних технічних термінів. По-третє, *гібридизація* – поєднання іншомовного кореня з українськими словотвірними афіксами, що найяскравіше демонструє процес освоєння запозичення: *забекапити* (to back up), *запушити* (to push), *змерджити* (to merge), *залогічити* (to log) [1; 2]. Утворення дієслівних гібридів із використанням суфікса *-и* та префіксів *за-*, *з-*, *від-* свідчить про повне граматичне підпорядкування англіцизмів нормам української мови [2].

«Професійна креолізація» виявляється не лише на лексичному, але й на синтаксичному рівні. В усному та писемному професійному мовленні фіксуються випадки змішування кодів у межах одного речення: «*Треба заапрувити цей PR, бо мейн брач зламався*»; «*Зафоркай репозиторій, зроби фікси і запуш новий брэнч для рев'ю*» [1]. Така комунікативна поведінка є адаптивною стратегією, що забезпечує швидкість та однозначність фахової взаємодії [4].

Порівняння явища ІТ-суржика з традиційним суржиком дозволяє зробити висновок про їх принципову відмінність [1]. Якщо останній часто розглядається як деструктивне явище, що загрожує літературній нормі, то ІТ-суржик виконує консолідуючу функцію, виступаючи маркером професійної компетентності та інтеграції фахівця у глобальний технологічний простір [2; 4]. Активне використання гібридних утворень свідчить про динамічний характер сучасного фахового дискурсу, який перебуває у стані перманентного оновлення [3].

Таким чином, «професійна креолізація» у мовленні україномовних ІТ-фахівців є системним явищем, що охоплює різні мовні рівні [1; 2]. Виокремлені типи запозичень – прямі, кальковані та гібридні – демонструють різні ступені адаптації англійських елементів до української мовної системи. ІТ-суржик постає не як загроза мовній чистоті, а як функційний інструмент професійної комунікації, що забезпечує баланс між збереженням національної ідентичності та необхідністю інтеграції у світовий технологічний контекст. Перспективним вбачається подальше дослідження динаміки цього явища у зв'язку з розвитком технологій штучного інтелекту та зміною комунікативних практик у розподілених командах.

Список використаних джерел:

1. Єремеев Є. Ю., Явтушенко В. М. Двомовна професійна комунікація в ІТ-сфері: термінологічна взаємодія української та англійської мови. *Grail of Science*. 2025. № 52. С. 775–783. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.23.05.2025.111>.
2. Ховрат А., Явтушенко В. Побудова термінів комп'ютерної терміносистеми шляхом запозичень з англійської мови. *Grail of Science*. 2024. № 40. С. 412–416. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.07.06.2024.064>.

3. Фесенко І., Сивачук О. Англомовна комп'ютерна термінологія: структурні особливості та способи творення. *Нова філологія*. 2021. № 84. С. 248–254. URL: <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2021-84-35>.

4. Хомик А. Усний англомовний дискурс ІТ-фахівців у контексті формування стратегічної компетентності. *Іноземна філологія*. 2024. Вип. 137. С. 306–314. URL: <https://doi.org/10.30970/fpl.2024.137.4510>.

Ключові слова: ІТ-дискурс, професійна креолізація, запозичення, гібридизація, типологія запозичень, ІТ-суржик, професійна ідентичність.

Key words: IT discourse, professional creolization, borrowings, hybridization, typology of borrowings, IT surzhyk, professional identity.

Назаренко Оксана Миколаївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри прикладної лінгвістики та літературознавства,
кандидат філологічних наук, доцент*

ІНСТИТУЦІЙНІ МОДЕЛІ ПУБЛІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В СУЧАСНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ

Публічне мовлення в сучасних умовах розвитку соціальних комунікацій постає як ключовий інституційний механізм забезпечення демократичного дискурсу, репрезентації суспільних інтересів і формування інформаційної культури. Актуальність дослідження інституційних моделей публічного мовлення зумовлена глибинними трансформаціями медіасередовища, спричиненими цифровізацією, платформізацією комунікації та посиленням конкуренції між традиційними та новими медіа.

У цих умовах загострюється суперечність між комерційною логікою медіаринку та суспільною місією журналістики, що безпосередньо пов'язано з інституційною організацією мовників. Саме інституційні моделі визначають рівень незалежності, джерела фінансування, механізми підзвітності та стандарти контенту публічного мовлення [1].

Для країн із перехідними медіасистемами, зокрема України, ця проблематика є особливо актуальною, оскільки процеси становлення суспільного мовлення супроводжуються інституційною нестабільністю та впливом політичних чинників [2].

Метою дослідження є теоретико-методологічний аналіз інституційних моделей публічного мовлення як складової системи соціальних комунікацій. У науковому дискурсі проблематика публічного мовлення розглядається в межах теорії медіасистем, теорії публічної сфери та інституційного підходу. У сучасній науці існують різні аспекти зарубіжних і українських дослідників до визначення сутності публічного мовлення та інституційної моделі. Одним із найбільш впливо-

вих є підхід Д. Голліна та П. Манчіні, які визначають медіасистеми як результат взаємодії політичних, економічних і культурних чинників. Вони виокремлюють ключові параметри аналізу: рівень розвитку медіаринку, політичний паралелізм, професіоналізацію журналістики та роль держави [1].

К. Якубович акцентує увагу на трансформаціях публічного мовлення у пост-соціалістичних країнах, підкреслюючи гібридний характер інституційних моделей і складність їхнього переходу до класичної суспільної форми [2].

Г. Мое та Т. Сівертсен розглядають публічне мовлення як нормативну категорію, що пов'язана з функціонуванням публічної сфери та забезпеченням демократичної участі громадян [3].

В українському науковому полі Г. Почепцов аналізує медіа як інструмент інформаційної політики та комунікативного впливу [4], Н. Костенко – як соціальний інститут, що виконує інтегративні функції [5], а В. Іванов і О. Волошенюк – у контексті стандартів журналістики та медіаграмотності [6].

Інституційна модель публічного мовлення визначається як сукупність правових, організаційних, фінансових і управлінських механізмів, що регулюють діяльність мовника та визначають його місце в системі соціальних комунікацій. Вона є формою інституціоналізації публічного інтересу в медіасфері відповідно до Закону України «Про Суспільне телебачення і радіомовлення України» [7].

Функціонально інституційна модель забезпечує: нормативне регулювання діяльності мовника; формування стабільних джерел фінансування; гарантування редакційної незалежності; створення механізмів підзвітності суспільству. Саме ці елементи визначають здатність публічного мовлення виконувати свою демократичну функцію [2].

Варто розглянути типології інституційних моделей. Найбільш впливовою є типологія Д. Голліна та П. Манчіні, які виокремлюють три моделі медіасистем: поляризовано-плюралістичну, демократично-корпоратистську та ліберальну [1].

Паралельно К. Якубович пропонує класифікацію моделей публічного мовлення за критеріями фінансування та управління, виділяючи класичну суспільну комерціалізовану модель і гібридні форми [2].

Нормативний підхід [3] акцентує увагу на функціональній ролі мовлення, визначаючи різні моделі залежно від того, чи орієнтоване воно на інформацію, культуру або демократичну участь.

Поляризовано-плюралістична модель характеризується високим рівнем політичного впливу на медіа та залежністю публічного мовлення від держави. У таких системах медіа часто інтегровані в політичну боротьбу, що впливає на їхню незалежність [1].

Демократично-корпоратистська модель передбачає поєднання державної підтримки та інституційної автономії. Публічне мовлення функціонує як незалежна структура з високим рівнем довіри аудиторії та стабільним фінансуванням.

Ліберальна модель базується на домінуванні ринкових механізмів. Публічне мовлення змушене конкурувати з комерційними медіа, що сприяє інноваційності, але може обмежувати виконання суспільної місії.

Гібридні моделі, характерні для постсоціалістичних країн, поєднують елементи різних систем. Вони часто характеризуються інституційною нестабільністю та суперечністю між декларованою незалежністю та реальною практикою [2].

Інституційні моделі публічного мовлення є складним багатовимірним явищем, що відображає взаємодію політичних, економічних і соціокультурних чинників. Їхній аналіз дозволяє визначити ефективні механізми організації публічного мовлення та окреслити перспективи його розвитку в умовах цифровізації.

Список використаних джерел:

1. Hallin D. C., Mancini P. Comparing Media Systems: Three Models of Media and Politics. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. DOI: 10.1017/CBO9780511790867.
2. Jakubowicz K. Public Service Broadcasting in the 21st Century. Reuters Institute, 2007.
3. Moe H., Syvertsen T. Defining Public Service Beyond Broadcasting. *European Journal of Communication*. 2009.
4. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації. Київ: ВД «Києво-Могилянська академія», 1999.
5. Костенко Н. В. Соціологія масової комунікації. Київ, 2008.
6. Іванов В., Волошенюк О. Медіаосвіта та медіаграмотність. Київ, 2012.
7. Закон України «Про Суспільне телебачення і радіомовлення України». 2014.

Ключові слова: публічне мовлення, інституційна модель, медіасистема, соціальні комунікації, медіаполітика

Key words: public broadcasting, institutional model, media system, social communications, media policy

Томчаковський Олександр Георгійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри прикладної лінгвістики та літературознавства,
кандидат філологічних наук, доцент*

ДО ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ПОЛІКОДОВИХ ТЕКСТІВ

Сучасний етап розвитку лінгвістики характеризується підвищеною увагою до складних, багатокomпонентних форм комунікації, серед яких особливе місце посідають полікодові тексти. Вони поєднують різномірні знакові системи (вер-

бальні та невербальні), що функціонують у межах єдиного комунікативного простору. Активний розвиток цифрових технологій, мультимедійних платформ та візуальної культури загалом сприяє розширенню сфери функціонування полікодових текстів і зумовлює потребу в їх системному описі та класифікації.

У науковій традиції полікодовий текст розглядається як інтегративне утворення, в якому мовні та немовні компоненти перебувають у тісній взаємодії та забезпечують цілісність смислу. Важливо, що такі тексти не є простим механічним поєднанням різних елементів: вони формують єдину семіотичну структуру, де кожен компонент виконує визначену функцію. Дослідження полікодовості в навчальних словниках засвідчує, що ілюстрації, графіки, шрифтові виділення та інші візуальні засоби не лише доповнюють інформацію, а й беруть участь у її структурній організації, впливаючи на процес декодування та інтерпретації змісту [1].

Одним із ключових критеріїв класифікації полікодових текстів є характер взаємодії між кодами. У цьому аспекті доцільно виділяти тексти з домінуванням вербального компонента, де візуальні елементи виконують ілюстративну або допоміжну функцію, тексти з відносною рівновагою кодів, у яких значення формується завдяки їхній взаємодії, а також тексти з домінуванням невербального компонента, де мовні елементи лише спрямовують інтерпретацію. Така типологія дозволяє врахувати ступінь семантичного навантаження кожного з кодів.

Іншим важливим критерієм є тип невербальних засобів, інтегрованих у текст. У цьому контексті можна говорити про графічні (шрифтові, пунктуаційні, параграфемні), іконічні (фотографії, малюнки, інфографіка), а також аудіовізуальні та мультимедійні елементи. Зокрема, у межах дослідження креолізованих текстів підкреслюється значущість параграфемних засобів, які здатні модифікувати смисл висловлювання, створювати додаткові конотації та впливати на прагматичний ефект комунікації [2]. Зазначена класифікація особливо актуальна для цифрового дискурсу, де графічне оформлення тексту часто виступає самостійним носієм значення.

Класифікація полікодових текстів може також ґрунтуватися на їхній функціональній спрямованості. У цьому аспекті доцільно виокремлювати наукові, публіцистичні, рекламні, освітні та художні тексти. Кожен із цих типів характеризується специфічним співвідношенням кодів та особливостями їх взаємодії. Наприклад, у науковому дискурсі візуальні елементи (таблиці, графіки, схеми) виконують переважно ілюстративну, доказову та систематизуючу функції, що сприяє кращому структуруванню інформації та її засвоєнню [3]. Натомість у рекламному або медійному дискурсі візуальні компоненти часто мають домінуючу роль і спрямовані на емоційний вплив на адресата.

Окрему увагу слід приділити ступеню інтегрованості вербальних і невербальних компонентів. У деяких текстах вони можуть існувати відносно автономно, зберігаючи власну семіотичну незалежність, тоді як в інших випадках утворюють нерозривну єдність, де вилучення одного з компонентів призводить

до втрати або істотного спотворення смислу. Цей параметр безпосередньо пов'язаний із поняттям креолізації тексту та дозволяє говорити про різні рівні семіотичної інтеграції.

Крім зазначених критеріїв, доцільно враховувати також прагматичний аспект полікодових текстів, зокрема їхню орієнтацію на адресата, комунікативну мету та умови функціонування. У цьому контексті важливим є те, що полікодові тексти часто апелюють до різних каналів сприйняття одночасно, що підвищує ефективність комунікації та забезпечує більший вплив на реципієнта.

Отже, класифікація полікодових текстів є багатовимірною і передбачає врахування комплексу критеріїв: характеру взаємодії кодів, типу невербальних засобів, функціональної спрямованості, ступеня інтеграції компонентів, а також прагматичних характеристик. Зазначений підхід дозволяє глибше зрозуміти природу полікодової комунікації, її динамічний характер та роль у сучасному дискурсі, що особливо актуально в умовах цифровізації та мультимодалізації мовлення.

Список використаних джерел:

1. Kolegaeva I., Strochenko L., Tomchakovska Yu., Tomchakovskiy O. The Poly Code Character of the English Learners' Dictionaries. *Arab World English Journal (AWEJ)*. 2020. P. 244-254. URL: <https://dx.doi.org/10.24093/awej/elt3.21>

2. Батринчук З. Р. Креолізований текст як параграфемний елемент у сучасному англомовному епістолярному дискурсі. *Закарпатські філологічні студії*. 2018. Т. 1. Вип. 3. С. 80-84.

3. Яхонтова Т. В. Візуальні елементи та їх функціональна роль у текстах сучасних англомовних наукових статей. *Вісник ХНУ. Серія РГФ*. 2007. Вип. 772. С. 87-91.

Ключові слова: невербальна комунікація, полікодовий текст, креолізований текст, різножанрові тексти.

Key words: non-verbal communication, polycode text, creolised text, texts of different genres.

СЕКЦІЯ 28.

ВИКЛИКИ СУЧАСНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ

*Керівник секції: доцент кафедри журналістики, кандидат філологічних наук,
доцент Грушевська Юлія Андріївна*

*Секретар секції: асистент кафедри журналістики, кандидат юридичних наук
Літвінчук Ірина Сергіївна*

Колкутіна Вікторія Вікторівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри журналістики, доктор філологічних наук, професор*

ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАСОБІВ ПОЕТИКИ В КОНТЕКСТІ ПУБЛІЦИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Засоби поетики у публіцистичному творі становлять важливий інструментарій формування смислової та емоційно-оцінної структури тексту, забезпечуючи не лише інформативність, а й впливовість журналістського висловлювання. До ключових поетикальних елементів належать образність, метафоризація, символіка, риторичні фігури (анафора, антитеза, градація), а також інтонаційно-стилістичні засоби, що сприяють актуалізації авторської позиції. Використання цих засобів дозволяє публіцистичним текстам виходити за межі суто фактологічного викладу, набуваючи ознак художньої виразності та інтерпретаційної глибини. Водночас поетика публіцистичного тексту зумовлена прагматичною настановою на переконання, що визначає добір мовних ресурсів відповідно до комунікативної мети, соціокультурного контексту та очікувань аудиторії. Зупинимось більш детально на таких засобах як ремінісценція й інтертекстуальність.

Ремінісценцію означено як «відчутний у літературному творі відгомін іншого літературного твору, що виявляється у подібності композиції, стилістики, фразеології тощо. Це – авторське нагадування читачеві про більш ранні літературні факти та їх текстові компоненти. За своєю функцією, літературною суттю ремінісценція подібна до стилізації та алюзії, однак, на відміну від них, вона неусвідомлена автором і виникає внаслідок сильного впливу на нього творів інших письменників» [2, с. 138]. Об'єктом дослідження виступає книга Д. Донцова «Дві літератури нашої доби», котра складається із низки статей, присвячених духовному вакууму, «декадансу» в українській літературі. Публіцист усвідомлював, що художні твори – це те річище, яке спрямовує увагу читача, його інтелектуальні операції, навіює йому певні емоційні стани, естетичне сприймання, задає структуру критичних міркувань. Він так розбудував свій дискурс, що б у його структурі відбилася певна оцінна стратегія, спрямовуюча сила сюжетно-фабульних конструкцій, риторичних фігур тощо.

Розвідка «Поет ідилії і «чорної лжи» (М. Рильський)» має виразне полемічне спрямування, особливо яскраво виражене наприкінці тексту, де Д. Донцов полемізує із своїми сучасниками – критиками, автором статті «Вперед» Майстренком та есеїстом Гришком, що написав передмову до творів В. Сосюри. Тут публіцист вказує на помилковість суджень цих літературознавців.

На наш погляд, есеїст часто вдається до інтертекстуальності. В одній текстовій площині спостерігаємо «збіжності діалогічних горизонтальних (суб'єкт-реципієнт) та вертикальних (текст-контекст) векторів» [4, с. 400]. За Р. Бартом, йдеться про «перспективу цитатій, зіткану зі структур марева», «фрагментів чогось прочитаного, побаченого, здійсненого, пережитого». Публіцист, звинувачуючи М. Рильського та В. Сосюру у тому, що вони прагнули «догодити своєю лірикою» керівництву, компартії, Сталіну цитує Салтикова-Щедріна і цей викінчений дослівний уривок з тексту російського сатирика стає носієм функціонально-стилістичного коду, що ілюструє думку розповідача про послужливість, відмову поетів від власних поглядів і принципів : «Інакше сказати пізнав на власній особі старий, неписаний закон, який – ще з часів царату, наказував кожному підданому імперії – «ежесекундно неукоснительно трепетать», за виразом Салтикова-Щедріна» [1, с. 114]. Йдеться про запровадження нового способу читання, при якому виникає інший контекст, де закладено багато інформації: про існування старого, здавлен відомого, неписаного закону; про послужливість, підлабузництво кожного «підданого» (ймовірніше, і поета) в імперії; про те, що цей підданий намагався догодити царським сатрапам тощо. Для дослідника посилення на цитату М. Салтикова-Щедріна – це оприлюднення *авторитетної* думки, яка підтверджує влучність саме його, розповідача, критичної оцінки.

Новий контекст виникає при дослідженні у цій розвідці сентенції «тупорили віршомазі». Тут через запровадження шевченківської цитати реконструюється нова текстова площина, у якій до постатей «советських одописців» на кшталт М. Рильського «долучаються» і критики (Гришко та Майстренко).

На нашу думку, наприкінці статті цитування зазнає смислової деформації насамперед у пародіюванні авторського тексту – вірша В. Сосюри «Любіть Україну». Д. Донцов свідомо його *неточно* цитує і тут ми помічаємо приховані саркастичні перегуки: «Люди вашого світу люблять Україну ідилії, насолоди плоттю, розніжену і розміяну Україну «м'яких ніжників» з *«щирим серцем»*...» [1, с. 123]. Дійсно, у поезії В. Сосюри провідним виступає концепт серця: «Любіть Україну всім *серцем* своїм», «всім *серцем* любіть Україну свою» [5, с. 663-664] (підкр. нами – В. К.) , без прихованого сарказму.

Художній ефект цитати викликається контрастом нового тексту до цитованого, що особливо виразно при образному, концептуальному зміщенні. Цитатне мислення для Д. Донцова стало визначальним, тому що він не обмежується тільки одним посиланням на чужий текст. Крім того, есеїст надмірно не зловживає цитати, натомість, у тексті вони завжди влучні, доречні, означені і свідчать про самостійний виклад його думок. Для нього цитування – це ще і засіб

артикуляції думок – тому найчастіше спостерігаються цитати мимовільні, без посилань на назви творів, на авторів, без розділових знаків. Інтертекстуальна стилістика Д. Донцова свідчить про те, що він, використавши думки (цитати) авторитетних осіб, апіорі солідаризується з ними і залучає до діалогу читача. Тут цитування – специфічний об'єднувальний «ланцюг», з'єднувальна ланка між авторитетним джерелом і позицією Д. Донцова, завдання якого – створити для реципієнта ефект переконливості, безпомилковості власного судження, припущення, думки.

Отже, функціональне призначення літературних ремінісценцій та цитувань зайвий раз увиразнює думку про те, що Д. Донцов «не споживацькі» прочитував художній твір, а намагався якнайповніше осмислити його з усіх, навіть найдрібніших деталей: збагнути думку митця, зрозуміти ідею твору, зануритися у таємниці творчості. Відповідно він реконструював авторський задум, інтенцію до власних міркувань та історіософських поглядів, актуальних та плідних на часі, особливо з огляду на «шукування, захист і утвердження власної національної ідентичності та культурно-політичної реалізації національної ідеї» [3, с. 54].

Функціонування засобів поетики у публіцистичному дискурсі засвідчує їхню визначальну роль у формуванні не лише естетичної, а й аргументативної структури тексту. Зокрема, ремінісценції та інтертекстуальні елементи виступають ефективними механізмами смислотворення, що розширюють семантичне поле публіцистичного висловлювання через залучення попередніх культурних, літературних і ідеологічних контекстів. У досліджуваному матеріалі це виявляється у свідомому конструюванні діалогічного простору, де автор, апелюючи до авторитетних джерел і прецедентних текстів, посилює переконливість власної позиції та формує у реципієнта відповідну інтерпретаційну перспективу. Такий підхід дозволяє публіцистичному тексту функціонувати як багаторівнева система значень, у якій поєднуються інформативна, оцінна та культурно-репрезентативна складові.

Водночас аналіз публіцистики Д. Донцова демонструє, що інтертекстуальність і цитатність виконують не лише ілюстративну, а й полемічну та концептотворчу функції. Через трансформацію, іронізацію чи пародіювання запозичених текстових фрагментів автор формує власну критичну оптику, спрямовану на деконструкцію опонентських позицій та утвердження ідеологічно значущих смислів. У цьому контексті поетикальні засоби стають інструментом інтелектуального впливу, що забезпечує глибину аналітичного осмислення літературного процесу та актуалізує ширші історіософські й національно-культурні наративи. Таким чином, поетика публіцистичного дискурсу постає як цілісна система риторичних і художньо-стилістичних прийомів, спрямованих на досягнення максимальної комунікативної ефективності та світоглядного впливу.

Список використаних джерел:

1. Донцов Д. Дві літератури нашої доби. Торонто : Гомін України, 1958. 296 с.

2. Дорофеева Н. І. Словник-довідник з зарубіжної літератури. Харків : Світ дитинства, 2000. 192 с.

3. Іванишин П. «Естетика Шевченка» як сутність герменевтики Дмитра Донцова . *Дивослово*. 2008. № 10. С. 52-56.

4. Ковалів Ю. Абетка дисертанта. Київ : Твім інтер, 2009. 460 с.

5. Українська література : [Хрестоматія 10 клас]. Харків : Ранок, 2000. 752 с.

Ключові слова: засоби поетики, сучасна публіцистика, ремінісценції, інтертекстуальність, статті.

Key words: poetics, modern journalism, reminiscences, intertextuality, articles.

Маляренко Тетяна Анатоліївна

Національний університет «Одеська юридична академія»,

професор кафедри журналістики,

доктор наук з державного управління, професор

СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНИМИ ПРОЄКТАМИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Конвенційне вторгнення Росії в Україну у лютому 2022р. змінило умови, в яких реалізуються міжнародні проекти та реалізуються реформи, у бік більшої невизначеності. З одного боку, значно збільшився обсяг фінансування міжнародних проектів та реформ в цілому із ресурсів зарубіжних донорів. За даними німецького *KielInstitute «UkraineSupportTracker»*, фінансова та гуманітарна допомога Україні з боку ЄС склала понад 200 млрд. євро, а після обмеження фінансування з боку США, ЄС забезпечує більш ніж 90 % усієї західної допомоги Україні (1).

ЄС заснувала *UkraineFacilityProgram*, за якої біля 50 млрд. євро буде спрямовано на фінансування видатків державного бюджету України, стимулювання інвестицій, а також технічну підтримку в реалізації міжнародних проектів (2).

У той же час, фінансування з боку ЄС супроводжується певними умовами, які можна розподілити на декілька груп. По-перше, це умови фінансування проектів та реформ, пов'язані з Європейською інтеграцією України (Україна отримала статус кандидата в ЄС у червні 2022р.; офіційний старт перемовин щодо членства розпочався у червні 2024р.). Перспектива членства в ЄС пов'язана з виконанням рекомендацій, і відповідно, фінансування реформ, серед яких найважливіші – посилення верховенства права, зменшення рівня корупції та відмивання коштів, забезпечення прав меншин, ефективного управління енергетичним сектором, тощо.

По-друге, це умови фінансування проектів, пов'язані з ефективністю та прозорістю виконання самих проектів, зокрема, унеможливлення корупції та нецільового використання коштів, виділених ЄС. Наприклад, *UkraineFacility* містить спеціальний моніторинговий і контролінговий механізм спостереження за реалізацією проектів за підтримки ЄС в Україні (2, 3).

Широкі можливості фінансування соціальної, гуманітарної, науково-технічної, освітньої сфер, а також реформ не зменшує викликів реалізації проектів в Україні, таких як: ризики руйнування інфраструктури, транспортного сполучення, комунікацій, пов'язаних з війною, що впливає на своєчасність та ефективність виконання завдань; політичних ризиків – припинення фінансування внаслідок внутрішньополітичних факторів у країнах-донорах (наприклад, прихід до влади у США Дональда Трампа призвів до закриття USAID – одного з найбільших донорів проектів у сфері громадянського суспільства, медіа, децентралізації, демократичних реформ в Україні), економічних ризиків, таких як нестабільність, колапс банківської системи, інфляція, складнощі у залученні додаткових інвестицій у фінансування проектів; управлінських ризиків – неможливості прогнозування та планування на довгострокову перспективу внаслідок невизначеності зовнішнього середовища, змінності чинників оточення, плинності ключового персоналу, зміни умов реалізації проектів.

Наука стратегічного планування пропонує два широкі підходи до розробки проектів в умовах невизначеності та ризику: (1) фокусуватись переважно на короткостроковому плануванні, горизонт для якого визначений; (2) розробляти та застосовувати складні комплексні методики прогнозування, такі, як, наприклад, scaffolding або аналіз сценаріїв.

Ефективні стратегії управління ризиками у міжнародних проєктах включають: використання різноманітних методів для виявлення ризиків, таких як, наприклад, SWOT-аналіз, використання кількісних та змішаних методів моделювання та симуляції майбутнього (наприклад, методу Монте-Карло або аналізу сценаріїв), використання якісних методів аналізу ризиків в залежності від типу ризиків. Рекомендується здійснювати моніторинг розвитку або трансформації системи ризиків та аналіз впливу ризиків на середовище та організацію протягом усього життєвого циклу проєкту, а також включати спеціальні плани управління ризиками до стратегічних планів організації.

Список використаних джерел:

1. Ukraine's Support After 4 Years of War, Kiel Institute. URL: <https://www.kielinstitut.de/publications/news/ukraine-support-after-4-years-of-war-europe-steps-up/>
2. Ukraine Facility. *European Kommission*. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/funding-technical-assistance/ukraine-facility_en
3. Європейська інтеграція: головне. *Офіційний сайт Кабінету Міністрів України*. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/integration/euintegration/>

Ключові слова: міжнародні проєкти, стратегії управління, невизначеність, фінансування проєктів.

Key words: international projects, management strategies, uncertainty, project financing.

КОМУНІКАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ МЕДІА У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Питання застосування комунікаційних стратегій в інформаційного простору є практичним складником міждисциплінарних досліджень, та формує нові напрямки розвитку низки гуманітарних наук. Трансформація медіапростору зумовила перехід комунікаційних стратегій у цифрове середовище, виникнення гібридних форм інформаційних кампаній та взаємодії зі спільнотами. Новим ефективним каналом поширення повідомлень є соціальні мережі, в яких репрезентуються мовленнєві комунікації. Повідомлення у соціальних мережах виходять за межі повсякденної комунікації та формують дискурс лінгвістичних, політологічних, філософських наукових розвідок залежно відсуб'єктів цієї комунікації.

Сучасна комунікаційна стратегія передбачає перехід до гібридних форм, які поєднують онлайн та офлайн-заходи, мають наступні переваги: нівелювання часових та просторових обмежень; можливість аудиторії взаємодіяти з контентом після офіційного завершення заходу (розміщення у мережі запису трансляції, пости). Взаємодія соціальних суб'єктів у медійному просторі є варіативною з низкою комунікативних можливостей: репрезентації власної позиції у мовленнєвих та візуальних комунікативних вимірах; опосередкована взаємодія з різними спільнотами в соціальних мережах; часова та просторова дифузність, які моделюються користувачами у віртуальному просторі; гібридизація комунікаційних процесів у реальному та віртуальному просторах; сприяння формуванню нових спільнот та вплив на громадську думку.

Комунікаційні стратегії у соціальних мережах зміщують акцент із простого інформування на створення інтерактивного емоційного досвіду. Розглянемо це на прикладі подієвої комунікації, яка ґрунтується на символічних і ритуальних діях. Спеціальна подія в цьому контексті є цілісним «меседжем», де кожен структурний елемент (локація, сценарій, учасники) виступає носієм концептуального повідомлення, що формує емоційну рефлексію аудиторії. Розвиток інтернет-технологій розширив канали висвітлення подій, де соціальні мережі виконують роль ключових медіаторів. Комунікація вибудовується паралельно на реальному (офлайн) та віртуальному (онлайн) рівнях для забезпечення цілісності репрезентації івенту. Стратегія просування залежить від специфіки алгоритмів соціальної мережі, відповідно до яких створюється контент (текстовий або візуальний). Ефективна реалізація стратегії в соціальних мережах має декілька етапів: створення цифрових спільнот, залучення аудиторії через інтерактивні реєстраційні форми; взаємодія через прямі трансляції, роботу з інфлюенсерами та стимулювання користувацького контенту; закріплення асоціацій, емоцій через поширення візуальних звітів та рефлексію учасників. Основним завданням

фахівця із соціальних комунікацій є проектування «візуальних кодів», які трансформують фізичну подію у вірусний цифровий контент. Це забезпечує двосторонній зв'язок: івент стає інформаційним приводом як для професійних журналістських матеріалів, так і для приватного поширення користувачами. Подальші дослідження комунікаційних стратегій мають бути спрямовані на уточнення алгоритмів управління гібридними подіями та вивчення механізмів лідогенерації в межах івент-маркетингу.

Розвиток технологій впливає на структуру комунікаційних стратегій. Одним з компонентів комунікаційної стратегії є медійна, яка забезпечує інформування цільової аудиторії за відповідним каналом поширення інформації, що створює зворотний зв'язок та ефективну взаємодію учасників комунікації (в деяких дослідженнях цей складник зводиться до використання медіа як простору для комунікації або поширення повідомлення). Існує низка наукових міждисциплінарних досліджень, які спираються на медійну складову для різних сфер суспільного життя. Наукові розвідки залишають поза увагою як об'єкт дослідження ефективну медійну складову, яка впроваджується безпосередньо медіа для власних комунікаційних цілей.

Розглянемо комунікаційну систему ефективної інформаційної взаємодії на прикладі міжнародного медіа BBC. У своїй місії суспільний мовник підкреслює, що його діяльність ґрунтується навколо цінностей та інтересів аудиторії, що простежується у перекладі міжнародних новин, які адаптуються під мову кожної країни за допомогою «міжнародного транс-редагування» [1]. Новини BBC транслюються 43 мовами, охоплюють аудиторію понад 400 мільйонів людей з врахуванням особливостей міжкультурної комунікації.

Поширення нових інформаційних продуктів у медійному просторі відбувається за допомогою низки каналів комунікації, акантів та форм зворотного зв'язку зі спільнотами, хештегів, посилань, створення спеціальних рубрик та проєктів, переходів на інші канали поширення інформації. Створенням рекламних кампаній для брендів займається контент-студія BBCStoryWorks [2], яка поширює оповідання про бренд у різних форматах та розміщує на платформах BBC.

Міжнародне медіа BBC одними з перших почали використовувати інструменти сторітелінгу для створення впливових сюжетів. Контент розробляється для залучення аудиторії різних культур за допомогою подкастів, документальних фільмів, мультимедійних елементів, візуального контенту у соціальних мережах. Ці інформаційні повідомлення привертають увагу аудиторії, залучають поширювати їх на власних акантах в соціальних мережах.

Книга Мартіна Томаса «Посібник The Financial Times зі стратегії для соціальних медіа» [1] є прикладом, коли журналістські матеріали, аналіз бізнес-стратегій утворюють рекомендації використання соціальних мереж у різних сферах суспільства.

Сучасна комунікаційна стратегія медіа виходить за межі інформування аудиторії та спрямована на зворотний зв'язок з аудиторією, створення спільноти

навколо контенту. Соціальні мережі є простором, в якому медіа використовують інтерактивні формати (інтерактиви, прямі ефіри та інше) для ефективної двосторонньої комунікації. Медіа враховують специфіку кожної соціальної мережі, її алгоритми для поширення контенту, що створює унікальний інформаційний продукт у різних форматах та жанрах для низки сегментів аудиторії.

Список використаних джерел:

1. Томас М. Посібник The Financial Times зі стратегії для соціальних медіа. Харків : Вид-во «Ранок» : «Фабула», 2020. 304с.
2. Aktan O., Nohl A. International Trans-Editing: Intercultural Communication Strategies at the BBC World Service Turkish Radio. *Journal of Intercultural Communication*. 2010. Vol. 10 № 3. URL: <https://www.immi.se/intercultural/nr24/nohl.htm>
3. BBC StoryWorks. URL: <https://www.bbc.com/storyworks>

Ключові слова: візуальний контент, журналістика, комунікаційні стратегії, медіа, подієва комунікація, соціальні мережі, спільнота.

Key words: visualcontent, journalism, communicationstrategies, media, generalcommunication, socialmedia, communication.

Літвінчук Ірина Сергіївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри журналістики, кандидат юридичних наук*

ІІІ-ГЕНЕРОВАНИЙ КОНТЕНТ І КРИЗА ДОВІРИ ДО МЕДІА

Стрімкий розвиток цифрових технологій у ХХІ столітті призвів до фундаментальних змін у функціонуванні інформаційного простору. Журналістика, яка традиційно виконувала роль ключового посередника між владою, суспільством і громадянином, опинилася в умовах радикальної трансформації. Особливо відчутним чинником цих змін стало поширення технологій штучного інтелекту, здатних автоматично створювати тексти, зображення, аудіо та відео. Генеративні системи більше не є експериментальним інструментом – вони активно інтегруються у виробництво новин, маркетинговий контент, соціальні мережі... Унаслідок цього виникає нова реальність, у якій інформація дедалі частіше створюється не людиною, а алгоритмом. Така ситуація суттєво впливає на довіру аудиторії до медіа, яка є базовою умовою існування журналістики як суспільного інституту.

ІІІ-генерований контент можна визначити як інформаційні матеріали, створені повністю або частково за допомогою алгоритмів штучного інтелекту без безпосереднього авторського написання людиною. Йдеться не лише про тексти, а й про візуальні та аудіовізуальні продукти. Сучасні алгоритми здатні генерува-

ти новинні повідомлення на основі статистичних даних, створювати аналітичні матеріали, імітувати стиль конкретних авторів, генерувати фотографії, які ніколи не були зроблені камерою, а також синтезувати голоси й відео із зображенням реальних людей.

Використання штучного інтелекту в журналістиці має як позитивні, так і негативні наслідки. З одного боку, автоматизація дозволяє швидко обробляти великі обсяги даних, генерувати новини в режимі реального часу, зменшувати навантаження на редакції та підвищувати оперативність інформування. Наприклад, повідомлення про результати виборів, спортивних змагань або фінансові показники можуть створюватися автоматично на основі офіційних баз даних. Це дає змогу журналістам зосередитися на аналітичній роботі, розслідуваннях і глибоких матеріалах.

З іншого боку, доступність генеративних технологій призвела до того, що створення інформаційного контенту перестало бути виключною сферою професійних медіа. Будь-який користувач інтернету може за кілька хвилин створити новину, статтю або навіть «експертний» коментар, який виглядатиме переконливо, але не буде базуватися на перевірених фактах. У соціальних мережах такі матеріали поширюються швидше, ніж традиційні журналістські тексти, оскільки алгоритми платформ віддають перевагу контенту, що викликає сильні емоції або активну реакцію аудиторії. У результаті інформаційний простір наповнюється величезною кількістю повідомлень, серед яких дедалі важче відрізнити достовірну інформацію від вигаданої.

Довіра до медіа є складним соціальним феноменом, що формується на основі багатьох чинників: репутації видання, професійності журналістів, прозорості джерел інформації, незалежності редакційної політики та відповідальності за помилки. У демократичному суспільстві медіа виконують функцію «четвертої влади», здійснюючи контроль за діяльністю державних інституцій і забезпечуючи громадян достовірною інформацією.

Поява ШІ-генерованого контенту суттєво ускладнює процес формування довіри. Аудиторія дедалі частіше ставить під сумнів автентичність повідомлень, особливо якщо вони супроводжуються незвичайними візуальними матеріалами або сенсаційними твердженнями. Навіть справжні новини можуть сприйматися як фальшиві, якщо вони суперечать очікуванням аудиторії або нагадують стиль синтетичного тексту.

Одним із ключових наслідків поширення ШІ-контенту є інформаційне перевантаження. Алгоритми здатні генерувати тексти практично без обмежень, що призводить до стрімкого зростання обсягів інформації. Людина фізично не може перевірити всі отримані повідомлення, тому змушена покладатися на «інтуїцію»- емоційні реакції, довіру до знайомих джерел або популярність матеріалу. Це робить аудиторію більш уразливою до маніпуляцій. Крім того, масове виробництво контенту знижує його середню якість, що додатково підриває довіру до медіасфери загалом.

Ще одним важливим фактором є персоналізація інформації. Алгоритми соціальних платформ аналізують поведінку користувачів і пропонують контент, який відповідає їхнім інтересам і поглядам. Поеднання персоналізації з генеративними технологіями дозволяє створювати матеріали, максимально адаптовані до конкретної аудиторії. Це підвищує залученість, але водночас сприяє формуванню інформаційних бульбашок, у межах яких люди отримують лише ту інформацію, що підтверджує їхні переконання.

Особливо небезпечним є використання ШІ для створення дезінформації та пропаганди. Автоматизовані системи можуть генерувати тисячі фейкових повідомлень, коментарів і новин за короткий час, створюючи ілюзію масової підтримки певної позиції. Такі кампанії часто супроводжуються бот-мережами, які поширюють контент у соціальних мережах.

Але не можна розглядати штучний інтелект лише як негативний фактор. У руках професійних медіа він може стати потужним інструментом підвищення якості журналістики. Алгоритми здатні допомагати у перевірці фактів, виявленні фейкових зображень, аналізі великих масивів документів і моніторингу інформаційних потоків. Вони можуть перекладати матеріали різними мовами, робити контент доступнішим для людей з інвалідністю, створювати персоналізовані новинні добірки без маніпулятивних цілей. Проблема полягає не в самій технології, а в способах її використання.

Однією з ключових умов збереження довіри є прозорість. Якщо медіа відкрито повідомляють про використання штучного інтелекту, пояснюють принципи роботи алгоритмів і залишають за людиною остаточний редакційний контроль, аудиторія схильна сприймати такі інновації позитивно. Натомість приховане використання ШІ може викликати відчуття обману, особливо якщо згодом стає відомо, що матеріал був створений автоматично.

У перспективі довіра може стати головною конкурентною перевагою медіа. В умовах, коли інформації надто багато, аудиторія шукатиме джерела, які гарантують достовірність, професійність і незалежність. Таким чином, парадоксально, але поширення штучного інтелекту може підвищити цінність людської журналістики, заснованої на етичних принципах і відповідальності перед суспільством.

ШІ-генерований контент є складним і багатовимірним явищем, що одночасно відкриває нові можливості та створює серйозні ризики для медіасистеми. Його вплив на довіру до журналістики залежить від рівня технологічної грамотності суспільства, професійних стандартів медіа та ефективності регуляторних механізмів. У цифрову епоху боротьба за довіру стає центральним завданням журналістики, адже без неї неможливе функціонування демократичного публічного простору. Саме тому питання відповідального використання штучного інтелекту повинно стати одним із ключових напрямів розвитку сучасних медіа в Україні та світі.

Список використаних джерел:

1. Воронова В., Сидоренко О. М. Штучний інтелект у сучасних медіа: виклики та перспективи. Київ: Видавництво «Наукова думка», 2023. 312 с.
2. Машкова Я., Українські медіа та штучний інтелект. Як редакції залучають ШІ для створення контенту. *Інститут масової інформації*. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/ukrayinski-media-ta-shtuchnyj-intelekt-yak-redaktsiyi-zaluchayut-shi-dlya-stvorenniya-kontentu-i62217>
3. Шевченко В., Штучний інтелект у медіавиробництві : навч. посіб. Київ: Навчально-науковий інститут журналістики, 2025. 120 с.
4. Шевченко В., Використання штучного інтелекту в редакційній роботі світових та українських медіа. *Вісник Книжкової палати*. 2025. № 5 (346).С. 3-9.

Ключові слова: штучний інтелект, ШІ генерований контент, медіа, інформаційний простір, технології в медіа.

Key words:artificial intelligence, AI-generated content, media, information space, technologies in media.

Грушевська Юлія Андріївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри журналістики, кандидат філологічних наук, доцент*

ТЕОРІЯ ГЕЙТКІПІНГУ ЯК КОНТРОЛЮ ДОСТУПУ ДО ІНФОРМАЦІЇ У МАСОВІЙ КОМУНІКАЦІЇ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

У наукових дослідженнях масової комунікації триває постійний аналіз її нормативних теорій, їхньої придатності до функціонування у сучасних умовах. У наукових працях вітчизняних учених В. Іванова й В. Різуна поданий опис декількох десятків таких теорій [1, с. 59-82; 2, с. 207-215].

Теорія гейткіпінгу (від англ. *gatekeeper* – воротар) розроблена соціальним психологом Куртом Левіном у 1940-х роках під час Другої світової війни. Концепція пояснює, як інформація або об'єкти проходять через певні «канали» та хто контролює цей рух. Її ідея полягала в тому, що рух будь-якого об'єкта (товару, інформації) до споживача – це не пряма лінія, а рух через канали з секціями, брамами (у кожному каналі є «ворота», де приймається рішення: пропустити об'єкт чи ні), гейткіпером (особою, яка контролює ці ворота й оцінює інформацію на основі «вхідних сил» (наприклад, актуальності новини) та «опору» (наприклад, браку місця в газеті).

Найбільшого поширення теорія набула в журналістиці (завдяки послідовнику Левіна – Девіду Вайту).

У ході досліджень виявилось, що відбір інформації був надзвичайно суб'єктивним через різні фактори: власні упередження гейткіпера (редактор відхиляв

новини, які суперечили його політичним поглядам); особисті вподобання та цінності гейткіпера («мені не подобаються історії про цей тип злочинів»); деяку надмірність (новина не проходила, бо подібна вже була опублікована раніше). До цих критеріїв згодом додалися професійні стандарти (формат видання, редакційна політика); економічна ситуація (що буде краще продаватися або клікати-ся), етика та право (чи не порушує інформація закон).

У медіаконтексті гейткіпером можуть бути редактори медіа, випускові редактори новин, власники медіахолдингів, що визначають редакційну політику, і наразі – алгоритми соціальних мереж й пошуковики, котрі вирішують, що споживач інформаційних товарів і послуг побачить у стрічці.

Подальші дослідження теорії гейткіпінгу показали, що у моделі масової комунікації інформація проходить через кілька рівнів фільтрації: джерело (репортер вирішує, про що писати (перший фільтр), редактуру (старшого редактора або власника медіа (другий фільтр), технічні обмеження (хронометраж ефіру або алгоритми сайту), аудиторію (глядача/читача/слухача, який вирішує, поширювати новину далі чи ні).

Памела Шумейкер разом зі своїм колегою Тімоті Воссом суттєво модернізувала класичні ідеї Левіна та Уайта [3]. Якщо раніше гейткіпінг розглядався як суб'єктивне рішення одного «редактора містера Гейта», то П. Шумейкер і Т. Восс перетворили це на багаторівневу систему фільтрації.

Їх трактування полягає в тому, що на шляху новини стоїть не один «воротар», а ціла низка чинників – від особистих симпатій журналіста до глобальної ідеології суспільства. Автори зазначають, що «Практично вся робота з новинами пов'язана з гейткіпінгом. Про що ми писатимемо? Що ми включимо чи виключимо? Як формуватиметься тема? Але гейткіпінг включає більше, ніж просто рішення про те, що писати чи які зображення фіксувати. Він починається, коли події, ідеї чи люди вперше потрапляють до уваги працівника новин. З точки зору новинної організації, гейткіпінг закінчується вибором подій, формуванням новин та їх поширенням. Зовсім новий процес гейткіпінгу починається, коли члени аудиторії приймають власні рішення про те, які новини, якщо такі є, переглядати, слухати чи читати. Однак цей розділ обмежується процесом гейткіпінгу, який завершується передачею новин. Однак це нелегке завдання. Щоб одна подія стала новиною, потрібна низка дій: спостережень, рішень, випадковості, креативності, обмежень та факторів, що сприяють розвитку подій, а також значна частка везіння» [3, с. 75].

Дослідники пропонують дивитися на гейткіпінг як на ієрархічну структуру, де кожен рівень тисне на попередній:

- 1) індивідуальний рівень. Це початковий рівень Девіда Вайта – особистість журналіста, його політичні погляди, освіта, вік, стать, релігійність тощо.
- 2) рівень робочих процедур. Це правила щоденної роботи: журналіст обмежений дедлайнами, форматом видання (таблід чи серйозна газета), наявністю джерел та стандартами об'єктивності.

- 3) організаційний рівень. Це рівень політики самого медіа-холдингу, де гейткіпером виступає власник або рада директорів.
- 4) позаорганізаційний рівень. «Комунікаційні організації існують у середовищі соціальних інституцій, які також впливають на процес контролю доступу. Існує багато потенційних факторів впливу поза медіаорганізацією, таких як джерела, аудиторія та рекламодавці, ринки та економічні сили, уряд, групи інтересів, агентства зв'язків з громадськістю та інші засоби масової інформації» [3, с. 80]. Тобто цей рівень – це зовнішній тиск при виборі й контролюванні інформації, куди входять рекламодавці та спонсори, уряд та лобісти, джерела інформації, технології (алгоритми соцмереж).
- 5) ідеологічний рівень (або рівень соціальних систем). Це, на думку П. Шумейкер і Т. Восс, найвищий рівень – культурні норми, цінності та релігія суспільства. В демократичному суспільстві гейткіпінг працює інакше, ніж у тоталітарному. Новина, яка вважається нормою в одній культурі, може бути табуйованою в іншій.

Дослідження теорії гейткіпінгу П. Шумейкер і Т. Восс показали, що гейткіпінг – це не індивідуальний акт, а соціальний процес. Гейткіпери не просто відбирають новини, вони створюють нашу реальність. Те, що не пройшло через «ворота», для суспільства просто не існує. І тут надзвичайно важливу роль відіграватимуть журналістська етика і стандарти, усвідомлення кожним професійним журналістом свого впливу як професійного комунікатора на соціум.

Варто підкреслити, що сьогодні у зв'язку із так званим алгоритмічним гейкпінгом виникає загроза поширення дезінформації й фейків, оскільки тепер кожен із користувачів соціальних мереж є «мікро-гейткіпером», коли робить репост або ставить лайк, допомагаючи інформації проходити далі через мережу своїх друзів. В епоху інтернету аудиторія стала «вторинним гейткіпером», який фільтрує контент через репости та коментарі. Кожний власник смартфона – сам собі гейткіпер, ІІІ аналізує вподобання й показує лише вподобане, створюючи «інформаційні бульбашки». Теорія контролю доступу описує потужний процес, за допомогою якого події висвітлюються засобами масової інформації, пояснюючи, як і чому певна інформація або проходить через «ворота», або закривається від уваги медіа. Тому важливо критично ставитися до новин, усвідомлювати хто і з якою метою вирішує, що одна новина важливіша за іншу.

Список використаних джерел:

1. Іванов В. Основні теорії масової комунікації і журналістики: навчальний посібник / за наук. Ред. В. В. Різуна Київ : Центр Вільної Преси, 2018. 258 с.
2. Різун В. В. Теорія масової комунікації: підручник. Київ : Видавничий центр «Просвіта», 2008. 260 с.
3. Shoemaker P. J., Vos T. Gatekeeping Theory. New York: Imprint Routledge. 2009. 184 p. URL: <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9780203931653/gatekeeping-theory-timothy-vos-pamela-shoemaker> (дата звернення: 21.03.2026).

Ключові слова: масова комунікація, теорії масової комунікації, теорія гейткіпінгу, медіа-грамотність та критичне мислення, журналістська етика та стандарти.

Key words: mass communication, mass communication theories, gatekeeping theory, media literacy and critical thinking, journalistic ethics and standards.

Чубук Олег Леонтіївич

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри журналістики*

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЖУРНАЛІСТИКА В ОДЕСЬКИХ МЕДІА В ПЕРІОД ШИРОКОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

Однією із основних ознак цифрової епохи є надмірність інформації, у зв'язку з чим реципієнту почасти важко «розібратися» у тих чи інших новинах, ідеях, явищах, зрештою, у відмінностях останніх. Крім того, в багатьох випадках інформація, від якої читач (глядач) «відстав», – оновлюється, трансформується, а події при цьому продовжують стрімко розвиватися, і подекуди у ще більш не зрозумілому напрямку. Тобто, новин стає більше, а розуміння – менше, і досягти цілісної картини вдається далеко не кожного разу. В умовах, що характеризуються погіршенням суспільно-політичної ситуації, настанням кризи, як то військовий конфлікт, пандемія, стихійне лихо тощо процес усвідомлення ускладнюється, що потенційно несе загрозу прийняття помилкового рішення відносно, скажімо, безпекового аспекту, принципових питань побутового характеру. Тобто, в цих умовах, очевидно, як ніколи раніше, актуалізується потреба розбору ситуації, з'ясування витоків, першопричин «проблемогенних» подій і явищ, головне – якнайшвидшого отримання порад і рекомендацій. Понад те: ситуація може ускладнитися нервовою атмосферою, хаосом, розпачем, панікою, а подеколи й агресивною поведінкою певної частини суспільства.

Особливо нагальною дана проблема є на початкових етапах згаданих процесів. Реальність, в якій останні чотири роки перебувають наші співвітчизники – тому переконливе свідчення. Разом з тим, як демонструє практика, навіть під час війни – особливо з пристосуванням до нових умов – у людини не зникає інтерес до новин, бажання «тримати руку на пульсі», розуміти сенс суспільно-політичних процесів тощо. Понад те: весь цей період ми є свідками підйому інтелектуальних спроможностей нації, що, мабуть, найбільш яскраво продемонстровано на прикладі технологічного прориву в секторі оборони. При цьому, в інформаційному просторі з'являється новий масив інформації, почасти специфічного характеру. Інформації, яка за умов дефіциту у реципієнта ресурсів – дефіциту часу, енергоносіїв тощо – ще більшою мірою потребує контекстуалізації, інтерпретації, пояснень у достатньо простий та зрозумілий спосіб.

Вирішення вище означених питань і є основним призначенням, завданням і функцією пояснювальної журналістики, як і експлейнера – її головного «інстру-

менту» (інструменту пояснення). Насправді, досі відсутні усталені визначення відповідних термінів. Експлейнером прийнято вважати достатньо короткий структурований матеріал, який пояснює складну тему простою мовою, часто поєднує текст, інфографіку, відео і анімацію. Разом з тим, медіадослідники єдині в тому, що пояснювальна журналістика, експлейнери – найперше відповідають на питання «чому (чому щось сталося?)», «як (як таке могло статися)», «які це може мати наслідки (наслідки від того, що сталося)», тоді як центральне запитання новинної замітки (базового жанру новинної журналістики) – «що» (що саме сталося?). Варто розуміти, що пояснювальна журналістика – це не історія про «більше деталей», а радше система форматів медійного дискурсу, що має такі ознаки, як орієнтація на питання (ті ж самі «як це працює», «чому це важливо», «що це означає для мене або для суспільства, країни»), а також – контекст, причинно-наслідкові зв'язки. Ще серед найбільш характерних відмінностей формату – мультимедійність (поєднання тексту, графіки, інфографіки, відео).

Так само безсумнівним є те, що контент пояснювального характеру в медіа існував практично завжди. Однак, останнім часом, внаслідок трансформації цифрових медіа, медіатексту, відеопродуктів, з подальшим розвитком соціальних медіа, зрештою, змінами споживацьких звичок і вподобань – суттєвого перетворення зазнали самі способи подачі відповідних матеріалів. Стосовно ж пояснювальних медіапродуктів в українських реаліях, то варто акцентувати, що стрімке зростання масиву такого контенту, кількості засобів масової інформації, які запровадили формат експлейнерів, сталося в роки пандемії Covid-19 та в постпандемійний період, і особливо – з початком повномасштабного вторгнення Збройних Сил Росії на територію України. Характерно, що формат експлейнерів «взяли на озброєння» українські медіа з різними типоформуючими ознаками, причому, практично в усіх видах журналістики.

Автору видається достатньо показовим приклад з газетою «Одеське життя», яка в перші тижні війни підготувала 3 спеціальні випуски, і які, до речі, редакція розповсюджувала на безоплатній основі. Отже, якщо до війни видання за характером контенту більшою мірою можна було віднести до так званої сервісної журналістики, то в даних числах чи не 100 відсотків матеріалів носили пояснювальний характер. Ось лише кілька заголовків одного із тих спецвипусків: «Що робити під час обстрілів і як захистити себе і близьких», «Як отримати пенсію під час війни», «Комендантська година в Одесі: для чого потрібна і як себе вести». Характерно, що й сьогодні пояснювальна журналістика присутня на сторінках «Одеського життя», зокрема, через рубрику «По полицях». Яка, до речі, репрезентується редакцією такими словами: «Ставимо складні питання та даємо прості відповіді. Розбираємо та пояснюємо поняття та явища. Пояснювальна журналістика. Просто про складне. Розставляємо крапки над «і» [1].

Ще одне одеське медіа – «Суспільне Одеса» – так само достатньо активно реалізує формат експлейнерів. Відеоексплейнери телерадіоорганізації відрізняються насамперед присутністю журналістки у кадрі (практично в усіх проаналі-

зованих роликах вона з'являється по кілька разів, на середньому плані). Також в цьому форматі залучають експертну думку. До прикладу, з метою пояснень в експлейнері «Чим загрожують землетруси Одеській області» було запрошено 3 експерта, а їхні синхрони супроводжувалися інфографікою – мапами). Привертає увагу й дещо нехарактерний для відеоексплейнерів хронометраж – 10 хв. 38с. – тоді як зазвичай хронометраж відеоексплейнерів сягає від 1 до 7 хв. На заставці ролика традиційно тут – фото журналіста, заголовок і плашка «Експлейнер» [2].

Отже, експлейнер не замінює ні новину, ні аналітичну журналістику, ні журналістику даних; будучи достатньо дотичним до них, він разом з тим виконує функцію не стільки інтерпретації, скільки роз'яснення, додавання контексту, відповіді на запитання «що це означає». Після початку широкомасштабного вторгнення у лютому 2022 року в Україні роль і місце експлейнерів і загалом пояснювальної журналістики суттєво зросли, що пояснюється прагненням аудиторії розуміти не лише, що відбувається, а й чому це має місце, і – що важливіше – що це може означати. В Україні функціонує ціла низка онлайн-медіа, які успішно застосовують пояснювальні тексти і відео, постійно знаходять нові цікаві і ефективні форми.

Список використаних джерел:

1. Одеське життя. URL: <https://odessa-life.od.ua/uk/category/article-uk/shelfs-uk> (дата звернення: 21.03.2026).
2. Суспільне Одеса. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=epFiBearLiE> (дата звернення: 21.03.2026).

Ключові слова: пояснювальна журналістика, експлейнер, медіа, формат, широкомасштабне вторгнення.

Key words: explanatory journalism, explainer, media, format, large-scale invasion.

СЕКЦІЯ 29.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

***Керівник секції:** старший викладач кафедри військової та фізичної підготовки
Барсукова Тетяна Олександрівна*

***Секретар секції:** старший викладач кафедри військової та фізичної підготовки
Антіпова Жана Ігорівна*

Барсукова Тетяна Олександрівна
*Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри військової та фізичної підготовки*

Форостян Ольга Іванівна
*Південноукраїнський національний педагогічний університет
ім.К. Д. Ушинського, доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії і
методики фізичної культури та спортивних дисциплін*

СУЧАСНІ ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ: ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У сучасному світі цифрові технології займають все більш важливе місце у різних сферах нашого життя, включаючи фізичне виховання та спорт. Дослідження показують, що використання цифрових інструментів і платформ може значно підвищити ефективність та ефективність процесу навчання фізичного виховання серед студентів. Засоби відстеження активності, мобільні додатки, віртуальна реальність та інші цифрові рішення допомагають студентам не лише відстежувати свій фізичний прогрес, але і роблять процес фізичної активності цікавішим та захоплюючим.

Фізична культура виступає унікальним засобом потенціалу здоров'я особи. Фізична активність знімає стресові стани, підвищує рівень працездатності, тому є важливою умовою нормального розвитку індивіда. Підвищення рівня фізичної підготовленості методами фізичного виховання та систематичними заняттями спортом зумовлене впливом низки чинників, важливе місце серед яких посідає контроль. Процес контролювання на заняттях з фізичного виховання та спорту позиціонують як основоположний компонент управління фізичною підготовкою. Для підвищення ефективності управління процесом фізичної підготовки необхідно повномірно володіти інформацією щодо динаміки змін показників фізичного та психоемоційного стану, отриманих після проведення тестового контролю. Узагальнюючи можна говорити, що для результативної реалізації цільового управління фізичного виховання, а також високих досягнень у спортивній діяльності

необхідно сформувати дієву систему контролю. Адже саме за результатами контролювальних операцій, порядок яких передбачає проведення класифікації стану функціональної та рухової підготовленості та створює основу для прийняття остаточних рішень щодо методів управління процесом фізичної підготовки.

Така чітко сформована практика процесу контролювання впродовж фізичної підготовки реалізовується за допомогою результатів тестування. Сьогодні дилема вибору та практичного застосування простих та добротних тестових комплексів, які відображують результативність фізичної підготовки, є глобально значущою. Інформатизація сучасного освітнього процесу обумовлює актуалізацію потреби розробки новітньої моделі фізичної підготовки, яка буде ґрунтуватися на міждисциплінарній інтеграційній взаємодії використання різних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ).

Доволі перспективним напрямом удосконалення контролю вважається розробка та практична реалізація новітніх, високоефективних технологій, засобів та методів комплексного контролю та керування цим процесом. Піднесення у сфері теорії та методики фізичної культури, зріст значущості наукового складника провадять розробку нових методів контролю, що дають можливість мінімізувати витрати часу та максимізувати при цьому результати. Основним завданням викладача є створення комфортних умов для практичного отримання знань. При дотриманні цього принципу у фізичному вихованні, можна вказати, що фахівцю потрібно обирати ті методи навчання, що даватимуть можливість кожному здобувачу вищої освіти проявити свою винахідливість та активність, підвищити рухову та пізнавальну діяльність. Саме тому оновлені заняття із фізичного виховання будуть ефективнішими за умов застосування новітніх ІКТ.

Викладач повинен діяти так, щоб процес навчання не мав негативного впливу на здоров'я. Важливими при цьому є здоров'я-зберігаючі технології, завдання яких є продукування необхідних умінь, навичок та знань щодо ведення здорового способу життя, розвитку рухових здібностей. Прояви гіподинамії у студентства можна нівелювати за допомогою введення адекватного об'єму рухової активності, а в умовах університету – занять із фізичного виховання, секцій з різних видів спорту та рухливих ігор. ІКТ дають змогу значно збільшити результативність фізкультурно-оздоровчої діяльності, стимулюють ріст індивідуальної зацікавленості, підвищують цінність власного здоров'я, здібностей і забезпечують їх подальший розвиток.

Різноманітність ілюстративного матеріалу, мультимедійних технологій виводять навчальний процес на якісно вищий щабель. Сучасному здобувачу набагато легше сприймати інформацію, подану викладачем, саме таким методом, аніж завдяки використанню застарілих таблиць чи схем. Сьогодні освітній процес повинен бути зорієнтованим на подальші перспективи розвитку людства. Тобто, впродовж навчання необхідно використовувати більш новітні ІКТ.

Протягом підготовки до занять з фізичного виховання із застосуванням цифрових технологій, педагогічний працівник не повинен нехтувати складанням

плану, відповідно до окреслених цілей. У процесі відбору необхідного матеріалу викладачу слід дотримуватися базових дидактичних принципів: систематичності, доступності, послідовності, науковості диференційованого підходу тощо. Водночас, ПК не може повністю замінити викладача, а здатний лиш доповнити його, зробити освітній процес більш різноманітним, цікавим та інтенсивним.

Науково-педагогічний працівник має користуватись тими методами навчання, які сприяють виявленню студентами своєї активності та пізнавальної діяльності. Застосування інтернет-ресурсу та сучасних ІТ дозволяє кожному педагогові досягати максимального результату у своїй діяльності.

Інформаційні технології забезпечують організацію освітнього процесу на більш сучасному та вищому рівні, дають змогу повністю засвоювати навчальний матеріал. Цифрові технології певною мірою вирішують проблему пошуку та збереження інформації, планування, контролю на заняттях з фізичного виховання, діагностування стану здоров'я і рівня фізичної підготовки здобувачів.

На сьогоднішній день для збільшення ефективності освітнього процесу у навчальному закладі починають усе активніше використовувати мультимедійне обладнання. На жаль, дані технології більше охоплюють освітній процес з дисциплін гуманітарного напрямку. Використання ж цифрових технологій на заняттях із фізичної культури та самостійних заняттях доволі незначне. Фактично не створено мультимедійних продуктів для користування у фізкультурній освіті здобувачів.

При застосуванні комп'ютерів під час занять із фізичного виховання матеріал подається не простою статичною картинкою без звуку, а повним відео із динамікою та звуковим супроводом, що дає змогу значно збільшити ефективність засвоєння отриманого матеріалу. Навчання студентства конкретним руховим діям варто починати саме із демонстраційного показу техніки виконання досліджуваного елемента.

Цифрові технології стають невід'ємною частиною нашого сьогодення. Вони проникають в усі сфери суспільного життя і освітній процес не є виключенням. Педагогічна спільнота розуміє неминучість та важливість такого процесу, тому, приймаючи виклик сьогодення, розуміє необхідність змінюватися самим та оцінює широкі можливості змін в освітньому процесі.

Актуальність використання інформаційно-комунікаційних технологій у галузі фізичного виховання обумовлена соціальною та практичною потребою у підвищенні якості здоров'язберігаючих технологій. Сучасний педагог має активно і з високою ефективністю використовувати всі наявні ресурси та послуги мережі Інтернет, а весь освітній процес має відображатися в інформаційному середовищі.

Постійна робота з підготовки занять із використанням ІКТ відкриває і нові можливості для творчого зростання та професійного розвитку самих педагогів. У результаті використання ІКТ на заняттях з фізичного виховання – виграють обидві сторони: і педагоги і здобувач освіти, так як ці технології здійснюють

один із найбільш перспективних напрямків, що дозволяє підвищити ефективність фізкультурно-оздоровчої діяльності – особистої зацікавленості кожного здобувача в укріпленні свого здоров'я. А це допомагає у вирішенні ще одного завдання – підвищити інтерес до здорового способу життя.

Список використаних джерел:

1. Грабик Н. М., Гулька О. В., Яремій М. В. Використання онлайн-платформ у освітньому процесі з фізичного виховання. *Дослідження інновацій та перспективи розвитку науки і техніки у XXI столітті*: зб. мат. Міжнар. наук.-практ. конф. Рівне, 2021. С. 141-144.
2. Гулька О. В., Грабик Н. М. Використання ZOOM та GOOGLE MEET як засобів дистанційного та змішаної форм навчання у вивченні біологічних дисциплін на факультеті фізичного виховання. *Сучасні цифрові технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи*: зб. мат. VIII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. Тернопіль, 2021. С. 125-128.
3. Сапегіна І. О. Особливості організації занять фізичною культурою у закладах вищої освіти з використанням дистанційних (цифрових) технологій. *Людина, суспільство, комунікативні технології*: мат. IX Міжнар. наук.-практ. конф. Харків. 2021. С. 134-136.
4. Чайковський М. Ю., Калита Л. В. Застосування сучасних інформаційних технологій у управлінні організаціями фізичної культури та спорту. *Цифровізація науки та сучасні тренди її розвитку*: зб. мат. I Міжнар. студ. наук. конф. Дніпро, 2021. С. 56-58.

Ключові слова: фізичне виховання, цифрові технології, інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), освітній процес, фізична підготовка, контроль, тестування, моніторинг стану здоров'я, рухова активність, здоровий спосіб життя, студенти, фізична культура, дистанційне навчання, мультимедійні технології.

Key words: physical education, digital technologies, information and communication technologies (ICT), educational process, physical training, control, testing, health monitoring, physical activity, healthy lifestyle, students, physical culture, distance learning, multimedia technologies.

Антіпова Жанна Ігорівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри військової та фізичної підготовки*

Кучеренко Геннадій Васильович

*Південноукраїнський національний педагогічний університет
ім.К. Д. Ушинського, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри
теорії та методики фізичної культури та спортивних дисциплін*

ВАЖЛИВІСТЬ ЛЕГКОЇ АТЛЕТИКИ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ФІЗИЧНОГО ТА РОЗУМОВОГО ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Заняття з легкої атлетики є одним із ключових та загальнодоступних методів для збереження та зміцнення здоров'я студентської молоді у період 2024–2025 років. Враховуючи поточні реалії, зокрема в умовах воєнного стану в Україні, легка атлетика виступає не лише як фундамент для фізичного розвитку, але й як ефективний інструмент для психологічної підтримки та формування життєвої стійкості серед молодого покоління [1].

Для забезпечення гармонійного фізичного та психічного розвитку нашої молоді ключову роль відіграють активні фізичні заняття, зокрема легка атлетика. Актуальність цього питання зростає сьогодні, оскільки юнаки та дівчата відчувають посилений психологічний тиск, а можливості для рухової активності у їхньому повсякденному житті, на жаль, зменшуються [2].

Легка атлетика є однією з основоположних та різнобічних спортивних дисциплін, що охоплює широкий діапазон змагальних елементів, таких як біг, стрибки та метання. Останніми роками її значущість для студентської молоді закладів вищої освіти суттєво підвищується. Систематичні заняття значною мірою сприяють всебічному фізичному формуванню здобувачів вищої освіти тому, що цей вид спорту характеризується великим вибором вправ, які ефективно розвивають ключові фізичні якості: силу, витривалість, гнучкість та координацію рухів. Крім того, регулярні заняття оптимізують функціонування серцево-судинної системи, що позитивно впливає на загальну працездатність та життєву енергію молодих людей.

Водночас легка атлетика є ефективним засобом подолання гіподинамії – тобто дефіциту рухової активності, що є серйозною проблемою для сучасної студентської молоді, яка проводить значну частину дня за навчанням та використанням електронних пристроїв. Завдяки інтенсивним фізичним вправам не тільки підтримується належна фізична форма, але й успішно попереджається виникнення численних недуг, спричинених малорухливим способом життя, наприклад, зайвої ваги та проблем із серцем і судинами.

У процесі навчальних занять студенти набувають навичок долати перешкоди, формувати та реалізовувати особистісні цілі, що культивує цілеспрямованість та наполегливість у досягненні бажаного результату. Подібні якості є вкрай важливими як для успішності в освітньому процесі, так і для перспективного професійного зростання.

Окрім цього, легка атлетика відіграє першорядну роль у процесі зміцнення командної єдності, особливо в дисциплінах, що вимагають синхронізованої командної взаємодії, як-от естафетний біг. Здобувачі опановують ефективні механізми співпраці, що значно сприяє розвитку соціальних навичок, формуванню сталих міжособистісних зв'язків та надає розширені можливості для комунікації та суттєвого збільшення соціального кола. Колективні заняття участь у спортивних змаганнях слугують потужним каталізатором для формування справжнього командного духу та культивуції дружніх взаємин. Такий підхід формує атмосферу згуртованості та взаємодопомоги, що є надзвичайно цінним елементом насиченого студентського буття.

Наукові дослідження показують, що молоді люди, які регулярно займаються фізичними вправами, зазвичай досягають кращих результатів у навчанні. Це пов'язано з тим, що фізична активність покращує кровообіг та постачання кисню до головного мозку. Такий процес сприяє більш ефективному засвоєнню інформації, а також підвищує уважність та здатність зосереджуватися [3].

Регулярні заняття також допомагають студентам успішніше долати інтелектуальний та психологічний тиск, що стає надзвичайно важливим у напружені навчальні періоди, зокрема під час екзаменаційних сесій. Заняття легкою атлетикою дають прекрасну можливість відволіктися від буденної академічної рутини та поновити власні внутрішні сили.

Легка атлетика вирізняється високим рівнем доступності для студентської молоді, оскільки для занять не потрібне спеціалізоване обладнання чистворення особливих умов. Бігові види можуть практикуватися практично будь-де: на стадіонах, у парках або навіть у міському середовищі. Ця гнучкість робить легку атлетику універсальною спортивною дисципліною, що дозволяє займатися незалежно від часових та просторових обмежень. Доступність також зумовлена мінімальними потребами у ресурсах: достатньо лише зручного спортивного одягу та взуття. Отже, легка атлетика є ідеальним варіантом для тих, хто прагне фізичної активності без значних фінансових вкладень.

При цьому, широке розмаїття атлетичних дисциплін дає змогу кожному студенту вибрати вид активності, що відповідає його індивідуальним здібностям та особистим уподобанням [4]. Чи то спринтерський біг, чи стаєрські дистанції, стрибки довжину, або метання – кожен знайде для себе відповідну сферу та зможе ефективно розвивати свій потенціал.

З метою оцінки рівня зацікавленості студентської молоді легкою атлетикою та їхньої участі в цьому виді спорту у вільний від навчання час, було проведено опитування.

За результатами анкетування, в якому взяли участь 215 студентів, було встановлено такий розподіл відповідей:

- 93 особи виявили зацікавленість у виконанні елементів легкої атлетики у вільний час;
- 20 респондентів не займаються жодним видом спорту взагалі;

- 32 учасники опитування віддають перевагу іншим спортивним дисциплінам;
- 70 студентів мали труднощі з чітким формулюванням відповіді на поставлене запитання.

Ставлення студентів до легкої атлетики різне і залежить від особистих уподобань, фізичної підготовки та минулого досвіду. Чимало студентів бачать у ній цікавий та енергійний вид спорту, що дає змогу не тільки підтримувати себе у формі, а й отримувати задоволення від самих тренувань. Водночас, для деякого легка атлетика здається надто складною або монотонною, що може негативно вплинути на їхнє бажання займатися фізичною активністю в цілому. Важливим аспектом також є те, що легка атлетика обирається особами, що мають хронічні захворювання, завдяки низькому рівню травматизму та мінімальному ризику перевантажень. Однак не всі студенти виявляють значний інтерес до легкої атлетики. Деякі особи можуть відчувати тривогу перед змаганнями або непевність щодо власних можливостей. Це нерідко пояснюється недостатнім досвідом або негативним попереднім досвідом. Важливо, щоб викладачі фізичної культури створювали сприятливе оточення, де кожен учасник міг би почуватися комфортно та впевнено.

У цілому, студенти демонструють переважно позитивне ставлення до легкої атлетики, оскільки вона надає численні можливості для самореалізації та досягнення певних результатів. Однак, незважаючи на загалом схвальну думку більшості, існують і певні труднощі:

- По-перше, обмежений вільний час, зумовлений інтенсивним навчальним навантаженням, може стати значною перешкодою для регулярних фізичних занять.
- По-друге, деякі студенти можуть не вбачати достатньої цінності в традиційних атлетичних тренуваннях, надаючи перевагу більш сучасним різновидам фітнесу.

Незважаючи на ці складнощі, легка атлетика залишається невід'ємною складовою фізичного виховання, і її значення не слід применшувати. Викладачі мають можливість застосовувати різноманітні методи заохочення, щоб зацікавити студентів до участі в навчальних заняттях з і тренуваннях. До них можна віднести організацію спортивних змагань, проведення майстер-класів за участі досвідчених спортсменів або ж просто розробку цікавих та різнобічних занять.

З метою оцінки ставлення студентів до елементів легкої атлетики під час занять фізичною культурою було проведено анкетування.

Серед 195 опитаних студентів, 85 висловили позитивне ставлення до легкоатлетичних вправ, тоді як 60 продемонстрували негативнесприйняття. 20 респондентів виявили байдужість, 28 не змогли дати відповіді через медичні обмеження до фізичних навантажень, а 2 зазначили, що їм важко відповісти.

Аналіз результатів бесід зі студентами показав, що вони віддають перевагу руховим елементам, які не потребують значних фізичних зусиль, оскільки такі

вправи не спричиняють сильного виснаження організму. Це дозволяє їм після занять фізичною культурою легко повертатися до повсякденних справ і для багатьох є способом зняття психологічної напруги.

Водночас, вивчення відповідей студентів, які висловили несхвальне ставлення, дозволило дійти висновку, що їхня неприязнь зумовлена не стільки специфікою легкоатлетичних вправ, скільки самим фактом обов'язкових фізичних навантажень загалом.

Активності з легкої атлетики посідають чільне місце в комплексному фізично-мустановленні студентів закладів вищої освіти. Вони не лише вдосконалюють фізичну форму та сприяють оздоровленню, а й розвивають психоемоційну стійкість, що благотворно впливає на академічні успіхи. Завдяки своїй багатогранності та простоті організації, легка атлетика стає ідеальним варіантом для молодого покоління студентів, які прагнуть збалансованого розвитку та активного способу життя.

Незмінно важливо продовжувати сприяти підтримці та прогресу легкої атлетики у закладах вищої освіти, формуючи належне середовище для її широкого поширення та загальної доступності.

Студенти, які активно долучаються до легкоатлетичних тренувань, здобувають не лише якісне фізичне зростання, а й формують надійну основу для свого майбутнього благополуччя. Крім цього, залучення до легкоатлетичних активностей сприяє розбудові товариських стосунків та плеканню командної взаємодії. Заклади вищої освіти мають активно стимулювати та вдосконалювати програми з легкої атлетики, гарантуючи усі необхідні умови для спортивної та рухової діяльності.

У сьогодишньому світі, де студенти нерідко стикаються зі значними викликами та емоційним тиском, легка атлетика виступає ключовим засобом забезпечення як тілесного, так і психологічного добробуту. Саме тому особливо значимо звертати увагу на цей вид спорту та впроваджувати його в повсякденне життя студентів.

Список використаних джерел:

1. Сальникова С., Головікіна В., Пуздімір М. Вплив фізичних навантажень на ментальне здоров'я молоді в умовах збройної війни. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15*. 2015. № 8(195). С. 119-122. URL: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.08\(195\).26](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.08(195).26)

2. Фізична активність: Інформаційний бюлетень. URL: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/physical-activity>

3. Гнатенко О. П. Вплив фізичної активності на психічне здоров'я студентів: Емпіричне дослідження. *Актуальні питання фізичного виховання та спорту*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 10–11 травня 2024 р., Київ, 2024. С. 56–59. URL: <https://www.researchgate.net/publication/394928281>

4. Вплив війни в Україні на психічне здоров'я дітей та молоді. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/reports/mental-health-impact-war>

5. Заїка О. О., Вишар В. М., Гета О. М. Вплив фізичних вправ на психологічне благополуччя: Емпіричне дослідження. *Вісник Запорізького національного університету: Педагогічні науки*. 2021. № 2. С. 45–52. URL: <https://www.researchgate.net/publication/394928281>

Ключові слова: легка атлетика, фізичне виховання, студентська молодь, фізична активність, здоров'я, психічне здоров'я, воєнний стан, рухова активність, гіподинамія, фізичні якості, витривалість, сила, координація, гнучкість, серцево-судинна система, здоровий спосіб життя, освітній процес.

Key words: athletics, physical education, student youth, physical activity, health, mental health, martial law, motor activity, hypodynamia, physical qualities, endurance, strength, coordination, flexibility, cardiovascular system, healthy lifestyle, educational process.

Гоголева Олена Миколаївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри військової та фізичної підготовки*

Халайджі Світлана Владиславівна

*Одеський національний технологічний університет,
доцент кафедри фізичної культури, спорту та фізичної підготовки,
кандидат наук з фізичного виховання і спорту*

РОЛЬ МОТИВАЦІЇ У ДОСЯГНЕННІ СПОРТИВНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ У ЛЕГКОАТЛЕТІВ

Мотивація спортсмена визначає його готовність до регулярних тренувань і здатність долати труднощі під час фізичних та психологічних навантажень. У легкій атлетіці атлети щодня стикаються з викликами, що вимагають високої концентрації та самодисципліни. Дослідження мотивації дозволяє зрозуміти, що спонукає спортсменів працювати над собою та прагнути прогресу, а також формувати ефективні стратегії тренувального процесу.

У легкоатлетів внутрішня мотивація формується завдяки усвідомленню власних цілей, цінностей і бажанню самореалізуватися. Вона проявляється тоді, коли спортсмен тренується не через зовнішній тиск чи винагороди, а тому що отримує справжнє задоволення від самого процесу. Саме цей вид мотивації допомагає довго залишатися залученим у спорт і не втрачати інтерес навіть після досягнення певних результатів.

На відміну від зовнішньої мотивації, яка ґрунтується на бажанні отримати приз, визнання чи схвалення з боку тренера, внутрішня має більш глибоку природу – вона пов'язана з почуттям самостійності, відповідальності та прагненням до власного розвитку. На практиці обидва типи мотивації можуть діяти разом,

але саме внутрішня визначає довготривале прагнення спортсмена вдосконалювати техніку, підвищувати результати й досягати професійного зростання у легкій атлетиці [1, с. 391].

Мотив можна розглядати як внутрішню силу, що спонукає до дії та допомагає задовольнити певну потребу, яка виникла у свідомості. Він визначає не лише напрям руху до результату, а й впливає на фізіологічні та психічні процеси під час тренувальної та змагальної діяльності. Рівень мотивації у спортсменів варіює: одні прагнуть лідерства та визнання, але менше ризикують, інші мають помірну мотивацію і активно працюють над собою, а частина спортсменів – середню мотивацію, що поєднується з готовністю ризикувати і сподіванням на успіх. Правильний розвиток мотивації досягати успіху та збалансоване поєднання різних мотивів допомагає легкоатлетам ефективніше тренуватися, долати труднощі та досягати високих результатів [2, с. 128].

У легкоатлетів мотиви тренувань змінюються з віком та етапом багаторічної підготовки. На початковому етапі (7–10 років) найбільше значення мають прагнення фізично реалізувати себе та отримувати радість від руху. На попередній базовій підготовці (11–13 років) важливішим стає соціально-моральний мотив, пов'язаний із усвідомленням правил і норм у спорті. У старших легкоатлетів (14–19 років), під час спеціалізованої підготовки та підготовки до вищих досягнень, провідними стають соціально-емоційні та соціально-самостверджувальні мотиви, що відображають прагнення до визнання, командної роботи та лідерства.

Поступово зменшується роль емоційного задоволення та фізичного самоствердження, тоді як соціальні та моральні мотиви набувають більшої ваги: на етапі підготовки до вищих досягнень соціально-емоційний мотив становить 30 %, соціально-самостверджувальний – 26 %, а мотив емоційного задоволення знижується до 8 %. Такі зміни свідчать, що мотиваційна структура спортсменів стає більш комплексною, орієнтованою на колективну взаємодію та соціальне визнання. Усвідомлення цих закономірностей допомагає тренерам планувати підготовку ефективніше, а спортсменам підтримувати мотивацію та стабільно прогресувати у кар'єрі [5, с. 7].

З досвідом у спортсменів формується стійкий інтерес і потреба у тренуваннях. Фізичні навантаження перестають бути лише обов'язком і стають природною потребою, а досягнення високих результатів сприймається як цінність самої діяльності. Відсутність занять, наприклад через хворобу, викликає дискомфорт, тоді як регулярні тренування підтримують фізичну форму, розвиток навичок та психологічну стійкість. Значну роль у підтримці мотивації відіграють взаємини із тренером: позитивний контакт та взаєморозуміння стимулюють активність спортсменів другого–третього розрядів [3, с. 78].

Згідно із законом Йеркса–Додсона, оптимальний рівень мотивації залежить від складності завдання: для легких вправ він високий, а для складних – помірний, оскільки надмірне прагнення досягти результату може погіршувати продуктивність. Для легкоатлетів важливо підтримувати баланс мотивації, щоб

прагнення до успіху стимулювало діяльність, не створюючи психологічного перевантаження. Мотиваційні орієнтири спортсменів змінюються з досвідом: молоді атлети зосереджені на самовираженні та вдосконаленні технічних навичок, тоді як більш досвідчені – на отриманні нагород, премій та визнання [4, с. 91].

У проведеному дослідженні легкоатлетів і групи осіб, які не займалися спортом, через три роки помітно змінилася мотивація та тренувальна активність. У спортсменів внутрішня мотивація зросла приблизно на третину, задоволення від тренувань підвищилося майже на половину, а соціально-емоційні мотиви додали близько 28 %. У групи без спорту подібних змін не спостерігалось або вони були мінімальними. Це свідчить, що регулярні тренування допомагають формувати стійку мотивацію, зміцнюють цілеспрямованість і самоконтроль, а також дозволяють ефективніше долати труднощі.

З набуттям досвіду легкоатлети змінюють свої пріоритети: молодші більше зосереджені на відточуванні техніки та розвитку навичок, тоді як досвідчені спрямовують зусилля на досягнення результатів і визнання. Такий поступовий перехід від індивідуальних цілей до соціально-орієнтованих мотивів дозволяє спортсменам стабільно прогресувати у кар'єрі та тренуватися більш продуктивно.

Список використаних джерел:

1. Бондар І. О. Полянничко О. М. Зовнішня та внутрішня мотивація спортсменів. *Молодіжна наукова ліга*. 2023. № 44. С. 391–392.
2. Воронова В., Куш О., Ковальчук В. Потреби та мотиви спортсменів-легкоатлетів як провідні компоненти спрямованості їх особистості. *IV. Науковий напрям*. 2025. С. 127–135.
3. Дяченко М. В., Тищенко В. О. Дослідження мотивації у спорті. *Фізичне виховання та спорт*. 2022. № 3. С. 74–79.
4. Перепелиця А., Фокіна Є., Ковальчук В. Мотивація як фактор впливу в спортивній діяльності. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2022. № 4. С. 89–93.
5. Фролова, Л. С., Каленіченко, О. В. Зміни мотивації спортсменів циклічних видів спорту у багаторічній підготовці. *Академічні візії*. 2025. № 44. С. 1–10.

Ключові слова: мотивація, внутрішня мотивація, зовнішня мотивація, спортивна діяльність, легкоатлети, спортивні результати.

Key words: motivation, intrinsic motivation, extrinsic motivation, sports activity, track and field athletes, sports results.

Чертів Іван Іванович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри військової та фізичної підготовки*

Салик Вадим Володимирович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
капітан поліції, викладач кафедри військової та фізичної підготовки*

Бойченко Наталія Вікторівна

*Харківська державна академія фізичної культури,
доцент кафедри одноборств, кандидат наук з фізичного виховання і спорту*

СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ З САМОЗАХИСТУ У ПРОЦЕСІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Для успішного виконання професійних обов'язків працівникам правоохоронних органів необхідно володіти належними навичками самозахисту. Майбутні фахівці отримують ці важливі вміння під час занять з спеціалізованої фізпідготовки у закладах вищої освіти. Згодом ця підготовка продовжується в рамках програм підвищення кваліфікації.

Практика службової діяльності правоохоронців показує, що випадки агресії з фізичним застосуванням проти них є досить частим явищем. Подібні ситуації нерідко починаються з ігнорування законних вимог, а також зі схоплювань за тіло чи одяг, що ускладнює працівнику поліції використання доступних засобів самооборони або спеціального спорядження [1]. Надзвичайно важливим є вміння швидко вивільнитися від захвату, виконати відповідну контратаку та затримати нападника.

Освоєння зі здобувачами навичок самозахисту загалом, а також вивільнення від захватів та охоплення зокрема, традиційно проходить у три етапи [2]:

- 1 – початкове ознайомлення,
- 2 – вивчення,
- 3 – відточування.

1. Етап початкового ознайомлення передбачає формування попереднього і, що найважливіше, коректного уявлення про рухову дію та чітке розуміння її структури. Знайомство з прийомами відбувається під час практичних занять зі спеціальної фізичної підготовки, а також шляхом аналізу техніки їх виконання за допомогою різноманітних джерел.

З метою ознайомлення здобувачів закладів вищої освіти з техніками самозахисту, викладачеві необхідно здійснити наступне: – Озвучити назву прийому.

- Ефективно продемонструвати його в реалістичному темпі.
- Обґрунтувати його практичну доцільність або застосування.
- Поетапно показати прийом, одночасно коментуючи деталі виконання.
- Виокремити головні компоненти техніки та повторно продемонструвати прийом, акцентуючи увагу на цих ключових елементах.

2. Етап Вивчення – це процес тренування певних дій або навичок, спрямований на формування здатності виконувати їх як цілісно, так і в окремих деталях,

зберігаючи при цьому правильну форму та заданий ритм. На цьому етапі у край важливо постійно перевіряти точність сформованого уявлення про дію та вносити необхідні корективи. Також слід виконувати завдання, спрямовані на опанування складових елементів руху та на відпрацювання всієї дії загалом.

Опанування нової дії відбувається з використанням допоміжних та наслідувальних вправ, а також шляхом поетапного виконання рухів або їх цілісного відтворення, із застосуванням різноманітних навчальних підходів:

-Допоміжні вправи використовуються для спрощення засвоєння техніки, дозволяючи послідовно опановувати простіші рухові елементи, які є фундаментом для виконання основної дії.

-У наслідувальних вправах зберігається загальна будова дії, але при цьому створюються умови, що полегшують засвоєння специфіки її виконання. Їх застосовують як на початкових етапах вивчення, так і для подальшого вдосконалення. Складні дії, які можна розбити на відносно самостійні фрагменти з можливістю робити між ними паузи, вивчаються частинами.

Загалом, процес освоєння рухів передбачає поетапний підхід, що включає підготовчі та імітаційні вправи, а також детальне опрацювання окремих частин техніки. Проте, якщо прийом не є складним, його цілком можливо вивчати одразу як єдине ціле. Цей підхід охоплює різноманітні навчальні прийоми: відпрацювання технічного елемента в повільному ритмі або з наростанням швидкості, з певним напруженням м'язів або в розслабленому стані, з фіксацією положення в завершальній фазі траєкторії руху, у темпі, наближеному до реального бою, з різних вихідних позицій, а також у поєднанні з різноманітними переміщеннями. Ці методи, як цілісного вивчення, так і за частинами, також ефективні при виконанні імітаційних вправ.

Особливу увагу на початковому етапі освоєння будь-якого прийому слід приділяти підготовчим та імітаційним вправам, а також використанню часткового методу навчання. Освоєння технічних елементів доцільно розпочинати на початку тренувального заняття, відразу після розминки, коли організм вже досяг оптимального функціонального стану. Інтенсивність навантаження під час таких вправ (кількість повторень, швидкість рухів) повинна визначатися, перш за все, здатністю спортсмена підтримувати високу якість виконання, з невеликим покращенням або щонайменше без її погіршення. Інтервали для відпочинку мають забезпечувати повне відновлення та оптимальну готовність до подальшого виконання прийому.

Не рекомендується поспішати з вивченням все нових і нових прийомів на кожному тренуванні, оскільки тривалі перерви у відпрацюванні конкретного елемента призводять до забуття вже отриманої рухової інформації та послаблення умовно-рефлекторних зв'язків, які ще не встигли закріпитися. На стадії початкового освоєння важливо постійно повертатися до повторення вже вивченого прийому на кожному наступному занятті, а самі тренування, за можливості, варто проводити якомога частіше.

Важливо не форсувати швидкість виконання та інтенсивність м'язових зусиль під час освоєння нових прийомів або технічних дій. Вони жодним чином не повинні перешкоджати формуванню правильного, оптимального способу виконання рухів і, найголовніше, їхній точності.

3. Етап Поглибленого вивчення. На стадії глибинного освоєння ключову роль відіграє метод цілісного виконання дії. Залежно від успішності цього комплексного виконання, усі інші підходи застосовуються лише як допоміжні. Вони надають можливість покращити ті аспекти техніки, що важко піддаються відточуванню, уточненню або корегуванню під час цілісного виконання.

Первинне опанування дії доводиться до рівня впевненого вміння. Після цього настає фаза глибинного вивчення. Головне завдання цього етапу – формування та закріплення стійкої рухової навички. Під час цієї стадії відбувається деталізація техніки виконання дії з урахуванням її кінематичних та динамічних особливостей. Розуміння техніки поглиблюється завдяки її вільному, злитому та стабільному виконанню, що створює передумови для гнучкої варіативності у застосуванні навички. Відпрацювання дії відбувається у різних режимах: повільно, з акцентом на точність рухів, без протидії партнера, з дозованим опором або ж з повним протидією. Коли досягається здатність виконувати дію у швидкому, бойовому темпі, використовуючи різні позиції та поєднуючи їх з різноманітними переміщеннями, тоді відбувається остаточне закріплення та шліфування її виконання.

Регулярне відточування набутих навичок дає змогу довести до досконалості виконання окремих елементів, знайти оптимальне поєднання періодів напруження та відпочинку, а також збагатити арсенал можливих тактичних рішень щодо їх застосування. Саме на цій стадії освітнього процесу педагогу важливо допомагати учням розвивати вміння креативне вирішувати поставлені завдання, особливо коли йдеться про дії в умовах підвищеного ризику.

Вивчення та відточування методів вивільнення від силового утримання (захватів та обхвату) повинно неодмінно орієнтуватися на різноманітні неочікувані та ситуативні умови. Відповідно, у процесі планування та проведення навчальних занять доцільно створювати та впроваджувати базові алгоритми (моделі) поведінки фахівців у типових, нестандартних та надзвичайних ситуаціях професійної діяльності [3].

Під час опановування та вдосконалення технік вивільнення від обхватів та захватів, надзвичайно важливо постійно приділяти увагу мистецтву правильного дихання. Вдих під час виконання технічних елементів зазвичай здійснюється через ніс, стрімко, швидко і майже безшумно, при цьому м'язи грудної клітки залишаються розслабленими. Рухається під час такого вдиху переважно лише область живота.

Акцент ударів і блокувань виконується синхронно з видихом. При цьому повітря випускається порціями через ніс (або через трохи відкритий рот) на кожен удар чи блок, завдяки динамічному скороченню м'язів черевної стінки. Такий підхід значно сприяє посиленню потужності удару.

Виключно завдяки грамотному диханню можливо результативно застосовувати техніки фізичного впливу та самооборони, а також успішно вести рукопашні сутички як під час тренувальних спарингів, так і в реальних двобоях із супротивником.

У межах сучасних освітніх трансформацій закладів вищої освіти, що готують фахівців для правоохоронної сфери, передбачається перегляд іоновлення діючих освітніх програм. Це має сприяти належному виконанню професійних функцій майбутніми правоохоронцями. Особливе значення надається впровадженню прогресивних навчальних методик та підходів із активним застосуванням новітніх технічних засобів під час практичної підготовки. Різноманітні форми фізичної культури та розвитку у процесі професійного становлення також допомагають сформувати у здобувачів вищої освіти необхідну готовність до виконання їхніх службових завдань.

Аналізуючи наукові джерела та фахову періодику, ми виокремили праці І. С. Азарова, О. В. Діденко, Н. В. Калинюка, О. В. Турчинова, у яких розглядаються аспекти формування здоров'язбережувальної компетентності у майбутніх правоохоронців [4]. Зазначені автори вважають, що її розвиток зумовлюється такими освітніми чинниками: формуванням позитивної мотивації у майбутніх спеціалістів правоохоронної галузі до опанування такої компетентності; інтеграцією до освітніх програм питань щодозбереження добробуту; застосуванням інтерактивних підходів у навчанні, що сприяють усвідомленню цінності власного здоров'я студентами.

Ми погоджуємося з твердженням, що складові цієї компетентності є ключовими для якісної підготовки та виховання сучасних фахівців. Це зумовлено тим фактом, що стан здоров'я особистості безпосередньо визначає її майбутню професійну здатність та ефективність виконання обов'язків.

Водночас, існуючі сучасні технології присвячені поглибленому вдосконаленню професійної компетентності майбутніх правоохоронців, з особливим акцентом на використання педагогічних технологій та передових змістовно-функціональних моделей.

Достатній рівень володіння навичками самооборони є обов'язковою передумовою для результативного виконання поліцейськими службових функцій. Для формування цих умінь та навичок вимагається інтеграція різноманітних методів і засобів спеціальної фізичної підготовки. Спеціалізовані організаційні форми проведення тренувань, засоби та методи спеціальної фізичної підготовки, спрямовані на опанування прийомів самозахисту, сприяють реалізації ключових цілей освітнього процесу, а саме: підвищенню фізичної готовності студентів, формуванню специфічних рухових компетентностей, засвоєнню та відточенню спеціальних службових дій.

Список використаних джерел:

1. Арсененко О., Кринець О., Чукреев П., Гриньов І. Педагогічні засоби відновлення фізичної працездатності поліцейських. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи*. 2020. Вип. 2 (25). С. 60–66.

2. Бондаренко В. Особливості програм первинної професійної підготовки працівників Національної поліції України. *Молодіжний науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2017. Вип. 25. С. 43–49.

3. Хацаюк О. В. Спеціальна фізична підготовка військовослужбовців внутрішніх військ МВС України : навч. посіб. Харків : Акад. ВВ МВС України, 2011. 180 с.

4. Азарова І. С., Діденко О. В., Калтнюка Н. В., Турчинова О. В. Формування здоров'язбережувальної компетентності як важливий складник професійної підготовки майбутніх фахівців у ЗВО. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*. 2024. № 1. С. 81–89. URL: <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2024-1-81-89>

Ключові слова: самозахист, правоохоронні органи, спеціальна фізична підготовка, професійна підготовка, фізична готовність, захвати та обхвати, вивільнення від захватів, контратака, затримання правопорушника, рухові навички, етапи навчання, техніка виконання, допоміжні вправи, імітаційні вправи, рухова дія, координація рухів.

Key words: self-defense, law enforcement agencies, special physical training, professional training, physical readiness, grips and holds, release from holds, counterattack, offender detention, motor skills, stages of learning, execution technique, auxiliary exercises, imitation exercises, motor action, coordination.

Заверзаєв Валерій Володимирович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри військової та фізичної підготовки*

Кучеренко Геннадій Васильович

*Південноукраїнський національний педагогічний університет
ім. К. Д. Ушинського, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри
теорії та методики фізичної культури та спортивних дисциплін*

ЗАГАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА ПРАВООХОРОНЦІВ У СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ

Нині педагогічна концепція «фізичного виховання» правоохоронців знаходить все більше поширення в контексті гармонійного фізичного розвитку молоді. Фізичне виховання у системі освоєння фізичної культури виступає багаторівневим процесом, що полягає у поетапному формуванні особистості правоохоронця.

Фізичне виховання охоплює всі сторони розвитку особистості: фізичні здібності, вольові зусилля, цілеспрямованість, витривалість, наполегливість у досягненні фізичних показників. Фізичне виховання має найбільшу ефективність при дотриманні таких педагогічних принципів як гуманізація ставлення до особистості, використання здоров'язберігаючих технологій, оптимальне розподілення фізичних здібностей та можливостей правоохоронців.

С. А. Галникін, А. П. Зверев, В. І. Коніков розглядають чотири підходи до розуміння фізичного виховання. У контексті першого підходу фізичне виховання

розглядається у широкому аспекті. Даний підхід включає формування у підростаючого покоління фізичної витривалості, соціальної активності, патріотичного ставлення до Батьківщини. У рамках другого підходу фізичне виховання розглядається з позицій біологічного розвитку. Фізичне виховання спрямовано на зміцнення здоров'я підростаючого покоління, розвиток фізичних якостей, формування спортивного тіла, підвищення якості функціонування властивостей організму. Мінусом даного підходу є те, що сама особистість, яка піддається фізичному вихованню, залишається поза увагою. На перший план виходить лише процес фізичного розвитку та виховання.

Третій підхід поєднує фізичне виховання з його вищою системою. У цьому підході фізичне виховання спрямоване на розвиток фізичних якостей особистості та виступає формою рухового виховання та навчання.

Четвертий підхід спрямовано на формування та розвиток морально-вольових якостей особистості. У цьому підході фізичне виховання є педагогічним процесом, який, крім розвитку функціональних систем організму, ще розвиває особистісні якості людини.

Виходячи з розгляду даних підходів, можна визначити головну мету фізичного виховання правоохоронця, яка полягає в тому, щоб цінності та смисли фізичної культури набули в людини особистісно значимий сенс, вийшли на усвідомлюваний рівень і стали основою власних цінностей та мотивів, що спонукають до дії.

Завданнями фізичного виховання та розвитку є всебічний розвиток кондиційних (сила, витривалість, гнучкість) та координаційних (можливість, готовність та управління дією) фізичних здібностей; формування та вдосконалення фізичного тіла; поліпшення показників фізичного здоров'я; відновлення працездатності після хвороб, травм; збільшення показників тривалості працездатності. Дані завдання спрямовані на вирішення питань, пов'язаних із покращенням здоров'я людини, підвищенням її опірності захворюванням та негативним впливам довкілля, також вони вирішують питання підвищення фізичних здібностей та можливостей організму, удосконалення тіла та підвищення загального рівня фізичної культури особистості.

Окремо торкнемося розгляду виховних завдань фізичної культури: формування морально-вольової сфери особистості та особистісних якостей загалом; формування цінностей здорового способу життя та усвідомленого ставлення до зміцнення свого здоров'я.

Як ми можемо бачити, завдання фізичного виховання та розвитку спрямовані на формування фізичної культури особистості. Ефективність досягнення цих завдань має досягатися за рахунок обліку цілісності фізичного та духовного початку в людині. Педагогічний процес має поєднувати в собі розвиток цих початків, враховувати цілісність особистості при постановці мети та завдань фізичного виховання. Таким чином, фізична підготовка правоохоронців виступає результатом фізичного виховання особистості

Мета фізичного виховання полягає в гармонійному розвитку особистості, його фізичних та особистісних сторін. Насамперед фізичне виховання спрямоване на розвиток вольових якостей особистості.

Фізична культура загалом організована таким чином, щоб формувати фізичні здібності, моральні та вольові якості особистості. Для досягнення цього результату необхідно в процесі проведення занять з фізичної культури дотримуватись суворих вимог, контролювати процес та результат діяльності, що сприятиме цілісному розвитку особистості.

Традиційно фізичну підготовку у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання можна розмежувати у двох аспектах: як навчальну дисципліну, що передбачає фізкультурно-спортивну діяльність; як навчальну дисципліну, спрямовану на підготовку всебічно розвиненої особистості, яка має міцне здоров'я та необхідну фізичну підготовленість.

Сучасні тенденції в системі підготовки підрозділів Національної поліції України мають відповідати вимогам сучасного світу та Європейському рівню якості навчання та відбору. Важливою складовою є рівень підготовленості та професійної придатності майбутніх правоохоронців.

Зміст фізичної підготовки охоплює теоретичні знання, методики розвитку фізичних якостей, практичні навички застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та способів допомоги потопаючому. Основним засобом фізичної підготовки є фізичні вправи, виконання яких необхідно поєднувати з дотриманням гігієнічних вимог та заходів запобігання травматизму.

Заняття з фізичної підготовки спрямовані на виконання таких освітніх завдань: забезпечити раціональне використання індивідуального фонду необхідних рухових знань, умінь і навичок, довести їх до належного рівня досконалості; навчити кожного застосовувати набуті знання та навички в повсякденному житті для самовдосконалення.

Список використаних джерел:

1. Ануфрієв М. І., Бутов С. Є. та ін. Основи спеціальної фізичної підготовки працівників органів внутрішніх справ: навч. посіб. Київ: Національна академія внутрішніх справ України, 2021. 338 с.
2. Бабенко В. Г., Попов О. В., Янко І. В. Загальна фізична підготовка: Методичні рекомендації з проведення занять. Київ, МВС України, 2022. 22 с.
3. Іщенко Т. В., Скірта Р. І., Загоренко О. Г. Спеціальна фізична підготовка: навч.-метод. посіб. К.: Ін-т крим.-викон. служби, 2014. 55 с.
4. Криволапчук В. О, Кримська М. С., Решко С. М, Бутов С. Є. / під заг. ред. проф. Є. М. Моїсєєва та проф. О. Ф. Долженкова. Київ: Київський національний університет внутрішніх справ, 2019. 209 с.

Ключові слова: мотивація, внутрішня мотивація, зовнішня мотивація, спортивна діяльність, легкоатлети, спортивні результати.

Key words: motivation, intrinsic motivation, extrinsic motivation, sports activity, track and field athletes, sports results.

СЕКЦІЯ 30. ДІЯЛЬНІСТЬ СУЧАСНИХ БІБЛІОТЕК У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Керівник секції: директор наукової бібліотеки, кандидат біологічних наук

Іванійчук Таїсія Юріївна

Секретар секції: завідувачка відділом читальних залів

Морозова Тетяна Володимирівна

Іванійчук Таїсія Юріївна

Національний університет «Одеська юридична академія»,

директор наукової бібліотеки

РОЗШИРЕННЯ ФОРМАЛІЗАЦІЇ МЕТАДАНИХ У ЦИФРОВИХ БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМАХ: СУЧАСНІ ПРАКТИКИ ТА АНАЛІТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ

У сучасному бібліотечно-інформаційному дискурсі проблематика метаданих належить до тих тем, що вже давно вийшли за межі суто технічного професійного обговорення. Водночас саме стрімка цифрова трансформація науки, освіти та академічної комунікації актуалізує потребу нового, більш прикладного й аналітичного переосмислення їх ролі. Якщо раніше акцент переважно зосереджувався на описовій функції метаданих, то сьогодні на перший план виходять питання їх використання як інструменту інтеграції наукових ресурсів, забезпечення інтероперабельності та семантичної інтеграції цифрових інформаційних ресурсів, управління інституційною звітністю, забезпечення видимості досліджень та підтримки процедур, зокрема, акредитації у закладах вищої освіти.

Саме тому в умовах розвитку політик Open Science, реалізації FAIR-принципів та зростання вимог до цифрової доказовості наукового результату метадані доцільно розглядати не лише як елемент бібліографічного опису, а як інфраструктурний ресурс управління знаннями та науковою репутацією закладу вищої освіти.

Особливої актуальності це питання набуває в контексті **оновлення державних і відомчих стандартів звітності ЗВО**, модернізації форм подання результатів наукової діяльності, вимог до відкритої науки, а також процедур акредитації, рейтингового оцінювання та перереєстрації фахових видань. Методичні рекомендації МОН України до звітної кампанії закладів вищої освіти та наукових установ, затверджені наказом № 854 від 13.06.2025, засвідчують перехід до більш уніфікованої, цифрово орієнтованої та машиночитаної моделі наукової звітності [11].

Теоретичне підґрунтя дослідження формують праці українських і зарубіжних учених у галузі бібліотекознавства, інформаційної науки та цифрової наукової комунікації.

Вагомим теоретичним джерелом стала колективна монографія «Електронні бібліотечні інформаційні системи наукових і навчальних закладів» за редакцією В. Ю. Бикова та О. М. Спіріна [10], у якій електронна бібліотека розглядається як складова єдиного науково-освітнього інформаційного простору з акцентом на OAI-PMH, інтеграції ресурсів та віддаленому доступі.

У працях Н. В. Стрішенець метадані концептуалізуються як еволюційне продовження традицій каталогізації, предметизації та авторитетного контролю, адаптованих до цифрового середовища. Такий підхід дозволяє розглядати сучасні метадані як форму вторинної інформації нового покоління [14; 15].

Важливий репозитарний і соціокомунікативний вимір представлено у працях Т. Ярошенко, яка обґрунтовує значення інституційних репозитаріїв як ключових механізмів сучасної наукової комунікації та відкритого доступу [17; 18; 19].

Суттєво доповнює зазначену концептуальну рамку дослідження І. Перенесіненко, у роботах якого тематичний доступ до електронних колекцій розкривається через механізми рубрикації, класифікації, предметизації та смислової навігації. У сучасній термінології це відповідає семантичному рівню метаданих, який забезпечує не лише пошук, а й інтелектуальне групування ресурсів [13].

Серед зарубіжних досліджень концептуально важливими є праці Christine Borgman [1], яка розглядає цифрову інфраструктуру науки як мережу інформаційних потоків; Lorcan Dempsey, який трактує бібліотеку як network-level knowledge infrastructure; а також Manolis Peronakis, який у межах semantic web-підходу пропонує розуміння метаданих як самостійних інформаційних ресурсів, а не лише як «додаток» до документа [5]. У науковій концепції Ludo Waltman метадані постають як багатовимірний феномен, що поєднує функції інфраструктури, інструменту стандартизації, механізму оцінювання та ресурсу для алгоритмічної обробки. Їх обіг визначає не лише технічні аспекти функціонування наукових комунікацій, а й соціально-епістемологічні параметри розвитку науки. У роботі «Transforming the Quality of Metadata in Institutional Repositories» підкреслено, що якість метаданих прямо впливає на видимість ресурсу, цитованість і наукову комунікацію [3]. Сучасні дослідження підкреслюють, що недостатня формалізація емпіричних і дослідницьких наборів даних суттєво обмежує їх повторне використання [8], що суперечить принципам FAIR.

Таким чином, сучасна теоретична модель може бути представлена як логічний ланцюг: каталогізація → метадані → тематичний доступ → інтеграція в межах електронної бібліотеки/бази даних → наукова аналітика.

Загалом метадані виконують щонайменше чотири функції: описову (descriptive) – структуризація ресурсів; навігаційну (discovery) – забезпечення пошуку; інтеграційну (interoperability) – зв'язування систем; аналітичну (machine-actionable) – підтримка автоматизованих процесів [6].

У цифровому академічному середовищі формалізація метаданих є базовою умовою інтероперабельності між інформаційними платформами. У цьому контексті формалізація бібліотечної роботи з ресурсами вже не може обмежуватися класичними процедурами каталогізації та бібліографічного опису. Натомість вона охоплює створення, стандартизацію, інтеграцію та аналітичне використання метаданих, які забезпечують зв'язок між такими ключовими елементами наукової інфраструктури, як інституційні репозитарії, АБІСи, наукометричні платформи, цифрові профілі дослідників і системи управління освітньою та науковою діяльністю ЗВО. Нині вторинна інформація реалізується через багаторівневі системи метаданих, що включають як класичні бібліографічні поля, так і стандартизовані цифрові ідентифікатори (Persistent Identifiers, PID), семантичні зв'язки та машинозчитувані атрибути [16].

Йдеться про інтеграцію класичних та сучасних стандартів: MARC-формати; Dublin Core; MODS; METS; PREMIS; BIBFRAME; RDF / Linked Open Data, що сприятиме уніфікації опису ресурсів між різними цифровими платформами. Тут критично важливим є використання, зокрема, OAI-PMH та schema.org metadata markup, що забезпечує збір даних та індексацію глобальними системами [2 ; 7; 9].

Особливого значення серед метаданих набувають системи постійних ідентифікаторів (ORCID – для ідентифікації дослідника; DOI / Crossref – для ідентифікації публікації; ROR – для стандартизації інституційної афіліації).

Принципово важливим є те, що сучасні метадані функціонують як основа для кластеризації інформації за моделлю: **дослідник → ORCID → публікація → DOI / Crossref → афіліація → ROR → репозитарій/наукометрична база даних → звітність**.

Саме інтеграція цих компонентів забезпечує автоматизоване формування аналітичної звітності за моделлю: дослідник → кафедра → факультет → ЗВО → публікація → база даних → звітність.

У сучасних умовах це має безпосереднє прикладне значення для наукових звітів; акредитаційних кейсів; моніторингу публікаційної активності.

Показовим прикладом сучасної реалізації зазначених підходів є бібліотечно-інформаційні системи закладу вищої освіти, зокрема, на базі DSpace та Unilib. На прикладі інституційного репозитарію НУ «Одеська юридична академія» можна простежити багаторівневу модель формалізації: тематичний дескриптор; галузь знань; автор; ORCID; DOI; ROR; кафедральна колекція; видавець; handle; URI тощо. Така модель забезпечує не лише доступ до документа, а й кластеризацію наукового доробку за науковими школами, структурними підрозділами та напрямками досліджень. Це важливо, адже сучасні форми звітів вимагають не просто переліку публікацій, а **структурованої верифікованої інформації**, що включає: цифрові ідентифікатори публікацій; посилання на авторські профілі; афіліацію; інституційні зв'язки; індексацію у міжнародних базах; дані про відкритий доступ; показники цитованості та видимості.

Варто також звернути увагу на те, що AI радикально трансформує робочі процеси з метаданими : автоматичне генерування метаданих; класифікація та категоризація; семантичне збагачення (enrichment); виокремлення сутностей (NER); ключові слова та тематичне моделювання. Це відповідає ширшій тенденції переходу до machine-actionable metadata [4].

У цьому аспекті бібліотека ЗВО трансформується зі сховища інформації в центр інформаційно-аналітичного супроводу освітньо-наукового процесу.

Отже, сучасна формалізація метаданих у бібліотечно-інформаційному середовищі виходить далеко за межі традиційного бібліографічного опису. Вона постає як комплексний інструмент забезпечення інтероперабельності, тематичної навігації, цифрової репрезентації наукового доробку та аналітичного супроводу управління закладах вищої освіти.

Науково обґрунтоване поєднання класичних підходів каталогізації, сучасних PID-систем, FAIR-принципів, принципів відкритої науки та інструментів штучного інтелекту дозволяє розглядати метадані як ключовий ресурс цифрового суверенітету знань та академічної доброчесності.

Своєю чергою інтеграція технологій штучного інтелекту у процеси створення та управління метаданими не може розглядатися виключно як технологічне вдосконалення бібліотечних практик. Йдеться про значно глибший процес – **епістемологічний зсув**, що трансформує самі принципи формування, організації та інтерпретації знання в цифрових бібліотеках.

Наукова новизна полягає в обґрунтуванні переходу від розуміння метаданих як описового елемента до їх трактування як інституційного аналітичного ресурсу управління науковою діяльністю ЗВО.

Список використаних джерел:

1. Borgman Christine L. Scholarship in the Digital Age: Information, Infrastructure, and the Internet. DOI: <https://doi.org/10.7551/mitpress/7434.001.0001>
2. Challenges of metadata interoperability across different library systems Mr. Lintaj Bhaskar Ukey. URL: <https://ijarst.in/public/uploads/paper/469011757133498.pdf>
3. Mering M. Transforming the Quality of Metadata in Institutional Repositories. *The Serials Librarian*. 2019. Vol. 76(1–4). P. 79–82. DOI: <https://doi.org/10.1080/0361526X.2019.1540270>
4. Palaska A. Enhancing Metadata Management in Digital Libraries Using Artificial Intelligence: A Systematic Literature Review. URL: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:2020305/FULLTEXT01.pdf>
5. Peponakis M. Libraries' Metadata as Data in the Era of the Semantic Web: Modeling a Repository of Master Theses and PhD Dissertations for the Web of Data. DOI: <https://doi.org/10.48550/arXiv.1609.03385>
6. Project deliverable D3.1. Report on existing regulatory frameworks and governance mechanisms for mobility data sharing. URL: <https://diva-portal.org/smash/get/diva2 %3A2024670/FULLTEXT01.pdf>

7. Sinha R. Metadata and Resource Management in the Digital Era: A Bibliometric-Narrative Synthesis of Global Research Trends. URL: <https://ssrn.com/abstract=6101647> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.6101647>

8. Vassiliou G., Tsamis G., Chatzinikolaou S., Nipurakis T., Papadakis N. Enhancing Discoverability: A Metadata Framework for Empirical Research in Theses. *Algorithms*. 2025. Vol. 18(8). P. 490. DOI: <https://doi.org/10.3390/a18080490>

9. Wahid N., Warraich N. F., Tahira M. Mapping the cataloguing practices in information environment: a review of linked data challenges. *Information and Learning Sciences*. 2018. Vol. 119. №. 9-10 P. 586–596. DOI: <https://doi.org/10.1108/ILS-10-2017-0106>

10. Електронні бібліотечні інформаційні системи наукових і навчальних закладів: монографія / за наук. ред. проф. В. Ю. Бикова, О. М. Спіріна. Київ : Педагогічна думка, 2012. 176 с. URL <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/1400/4/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%802012%D0%94%D1%80%D1%83%D0%BA.pdf>

11. Звітна кампанія ЗВО та НУ 2025. *NAUKA*. URL: <https://nauka.gov.ua/information/zvitorg2025>

12. Лобузін К. Технології організації знаннєвих ресурсів у бібліотечно-інформаційній діяльності : монографія / відп. ред. О. С. Онищенко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ , 2012. 252 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/E_LIB/PDF/EIF0000043.pdf

13. Перенесієнко І. П. Організація тематичного доступу до електронних бібліотечних колекцій : автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій : 27.00.03. Київ, 2018. 19 с.

14. Стрішенець Н. Еволюція стандартів каталогізації: від «91 правила» Британської бібліотеки (1841) до RDA. *Бібліотечний вісник*. 2023. № 3. С. 101-103. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004735>

15. Стрішенець Н. Сучасна предметна каталогізація в наукових бібліотеках: теоретичні та практичні аспекти. *Бібліотечний вісник*. 2021. № 2. С. 115-120. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004064>

16. Цюра М., Жеребчук С. Огляд використання постійних ідентифікаторів в Україні. *Відкрита наука та інновації*. 2024. Т. 1. № 2. DOI: <https://doi.org/10.62405/osi.2024.02.05>

17. Ярошенко Т., Ярошенко О. Вимірювання впливу науки: за межі традицій. порівняльний аналіз сучасних наукометричних інструментів та їх роль у визначенні наукового внеску. *Відкрита наука та інновації*. 2024. № 1. С. 18-37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/osin_2024_1_4

18. Ярошенко Т., Ярошенко О. Високоцитовані документи науковців України в базах даних цитувань: кореляція бібліометричних індикаторів. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2020. Вип. 5. С. 108-126. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ujlis_2020_5_9

19. Ярошенко Т. О., Сербін О. О., Ярошенко О. І. Відкрита наука: роль університетів та бібліотек у сучасних змінах наукової комунікації. *Цифрова плат-*

форма: інформаційні технології в соціокультурній сфері. 2022. Т. 5. № 2. С. 277-292. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dpitsca_2022_5_2_8

Ключові слова: бібліотека, метадані, формалізація метаданих, цифрові бібліотеки, бібліотечно-інформаційні системи, відкритий доступ, відкрита наука, FAIR-принципи, цифрова інфраструктура науки, постійні ідентифікатори (ORCID, DOI, ROR), наукометрія, штучний інтелект у бібліотеках, цифрова репрезентація науки.

Key words: library, metadata, metadata formalization, digital libraries, library and information systems, open access, open science, FAIR principles, digital research infrastructure, persistent identifiers (ORCID, DOI, ROR), scientometrics, artificial intelligence in libraries, digital representation of science.

Дремлюга Ольга Олексіївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувачка відділу НАЦ наукової бібліотеки*

МОНІТОРИНГОВИЙ АНАЛІЗ ПУБЛІКАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ВЧЕНИХ УНІВЕРСИТЕТУ В ВИДАННЯХ, ЩО ІНДЕКСУЮТЬСЯ У СВІТОВИХ НАУКОМЕТРИЧНИХ БАЗАХ

У 2026 році Міністерство освіти і науки України знову отримало підтвердження від міжнародних партнерів – Clarivate та Elsevier – щодо продовження безоплатного доступу для українських інституцій до їх наукометричних баз даних – Web of Science та Scopus. Безперечно зараз ці наукометричні бази є одними з найбільших і престижніших наукометричних баз даних у світі. Десятки тисяч видань, що індексуються у цих наукометричних базах, є найбільш авторитетними у науковому світі, оскільки проходять ретельний відбір і рецензування. Статті, опубліковані в цих виданнях, стають видимими та доступними науковцям по всьому світу, що позитивно позначається щонайменше на наукометричних показниках авторів цих статей. Наказом МОН від 17.01.2022 р. № 29 було передбачено закладам вищої освіти упорядкувати у базах даних Scopus та Web of Science (WOS) їхні інституційні профілі, які формуються на основі належності до певної інституції (афіліації) проіндексованих в цих базах документів (статей тощо). Моніторинговий аналіз профілю університету в наукометричних базах даних можна провести за декількома категоріями: за кількістю публікацій щорічно проіндексованих в базі, за типами документів, за профілями дослідників, за галузями знань та іншими.

У WOS із профілем Національного університету «Одеська юридична академія» зараз афілійовано 578 документів. У 2002 році була проіндексована перша афільована з університетом стаття. З 2002 по 2016 рік в базі WOS індексувалося щорічно 1-2 статті, а починаючи з 2017 року і по 2022 кількість статей, що індексуються, постійно збільшувалася. У 2021 році було вже проіндексовано 111 статей. Після вторгнення Росії в Україну, цей показник знизився в середньому до 50 статей на рік (Рис. 1).

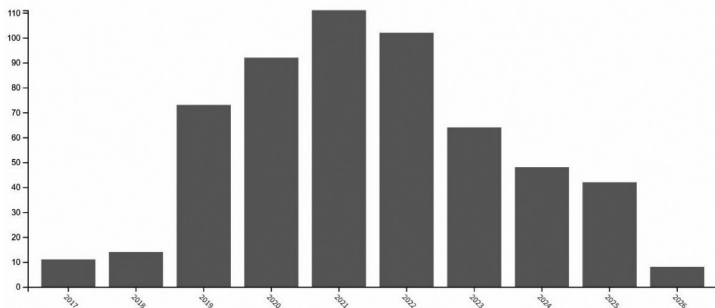

Рис. 1

Моніторинговий аналіз у WOS профілів вчених університету (за кількістю документів) представлено у вигляді частини діаграми (Рис.2). Максимальна кількість документів, що афілюється з профілем конкретного вченого університету, становить 20 статей.

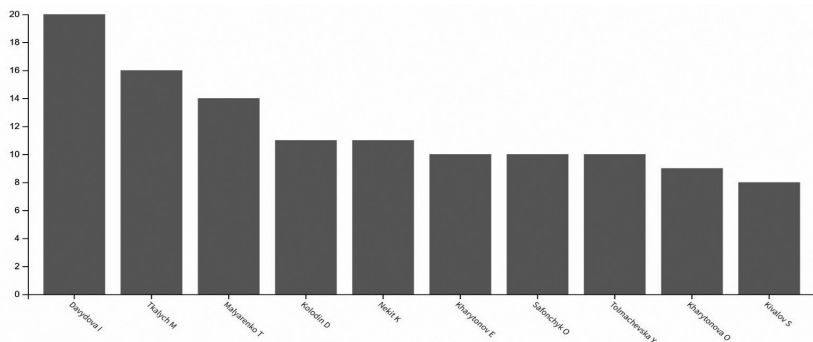

Рис. 2

Більшість статей у профілі університету за галузевим показником відносять до міждисциплінарних соціальних наук та галузі право, а саме урядове право – 177 статей (Рис. 3) [1].

У базі даних Scopus із профілем Національного університету «Одеська юридична академія» нині афілійовано 441 документ, з яких 270 статей належать до галузі «Соціальні науки». Перша стаття, яка мала афіліацію з університетом, з'явилася в Scopus в 2004 році. Це була стаття «Відносини між неурядовими організаціями та профспілками: випадок України» (Додіна Є.). Пік результативності за кількістю статей припав на передвоєнні роки 2019-2021. У ці роки з профілем університету щорічно афелювалося близько 70 статей. Цей результат було знову досягнуто в 2024 році, коли в Scopus було проіндексовано 66 статей вчених університету (Рис. 4).

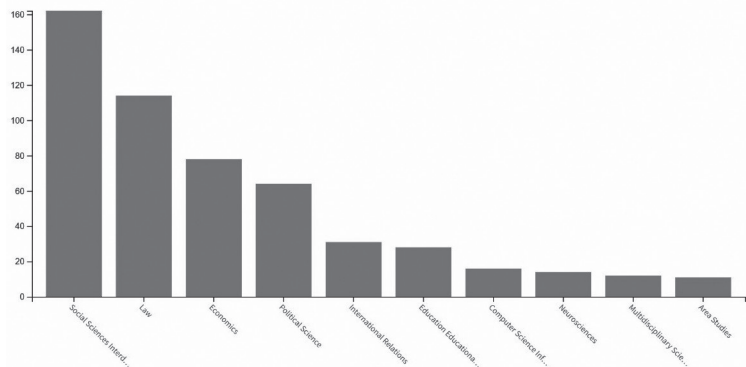

Рис. 3

Документи по годам

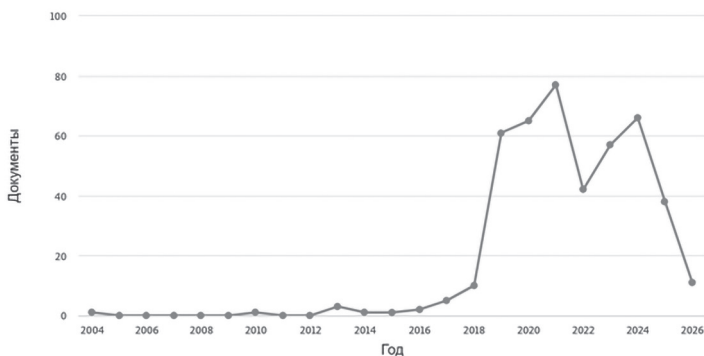

Рис.4

Максимальна кількість документів, що афілюється з профілем конкретного вченого університету, в Scopus становить 15 статей [2].

Метою моніторингу публікаційної діяльності вчених університету є накопичення інформації для подальшого аналізу цифрового наукового контенту, який відповідає новим тенденціям та сучасним викликам.

Список використаних джерел:

1. Scopus. URL: <https://www.scopus.com/sources>
2. Web of Science. URL: <https://www.webofscience.co>

Ключові слова: наукометричні бази, Web of Science, Scopus

Key words: scientometric bases, Web of Science, Scopus

Стефанчишена Тетяна Михайлівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач відділу бібліографії та репрезентації рідкісних і цінних видань
наукової бібліотеки*

Морозова Тетяна Володимирівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач відділу читальних залів наукової бібліотеки*

ІНСТИТУАЛІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО БІБЛІОТЕЧНОГО РУХУ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

Дослідження інституціалізації міжнародного бібліотечного руху передбачає, між іншим, розуміння того, як професійна спільнота пройшла шлях від поодиноких контактів до створення глобальних мережових професійних комунікацій у межах інституційно оформлених фахових організацій, та які ідеї спонукали до таких трансформацій.

Сучасні дослідники розглядають міжнародне бібліотечне співробітництво та створення фахових організацій у цій сфері у контексті теорій глобалізації та історії інформації, що фокусуються на появі міжнародних неурядових організацій, зростанні глобальних мереж та транснаціональних культурних потоків, соціальних та технологічних змін [1]. Одним із проявів глобалізації, на думку А. Іріє, є культурний інтернаціоналізм, який, відрізняється від політичного та економічного інтернаціоналізму, що спостерігався при формуванні Ліги Націй та міжнародних торговельних угод, і зосереджується на різноманітних видах діяльності, налаштованих на об'єднання країн та людей через обмін ідеями, через освітню та наукову співпрацю на міжнаціональне взаєморозуміння [2]. Водночас наголошується, що вплив глобалізації на обмін інформацією та мережеву діяльність розглядається, переважно, як інновація, притаманна лише сучасному етапу бібліотечної діяльності, хоча вона аж ніяк не є новою для бібліотек, відіграє центральну роль у поширенні знань з самого початку колекціонування та організації книгозбірень і завжди була важливою частиною цієї професії, а посилення інтернаціоналізації в бібліотечній справі завдяки нещодавнім технічним досягненням є здебільшого прискоренням вищеназваних тенденцій [1]. До важливих ознак фахової (професійної) комунікації, яку визначають як «інформаційний процес, що забезпечує можливість здійснювати передачу і використання професійних та наукових знань, а також професійне спілкування» [3, с. 321], зокрема у бібліотечному середовищі, відносять її тісний зв'язок з науковою комунікацією [3, с. 322].

Міжнародне співробітництво бібліотек є складовою міжнародних відносин, інституалізація яких під впливом поширення економічної інтеграції, технологічного прогресу набула системного характеру, що відобразилося, між іншим, у створенні міжнародних неурядових організацій загалом, і, зокрема, фахових [4, с. 80]. Так, у другій половині XIX століття було створено *Міжнародну телеграфну*

спілку (1865), Всесвітній поштовий союз (1874), Міжнародну асоціацію залізничних конгресів (1884), Міжнародне бюро громадської гігієни (1907). Бібліотечна спільнота наприкінці XIX століття також долучилася до формування на міжнародному рівні фахових інституцій, першою з яких є Міжнародний бібліографічний інститут, створений у 1895 році за ініціативою видатних бельгійських науковців, бібліографів та суспільно-політичних діячів П. Отле та А. Лафонтена, перетворений у 1938 році в Міжнародну федерацію з документації (МФД), яка у 1968 році змінила назву на «Міжнародна федерація з інформації та документації» (МФІД), а у 2002 році припинила існування [5].

П. Отле, за освітою юрист і доктор права, згодом захопився бібліографією, яку вважав одним із найважливіших інструментів міжнародної дослідницької діяльності, у 1891 році приєднався до роботи науково-дослідної програми в галузі бібліографії. Очолював цю програму А. Лафонтен, який відіграв значну роль у суспільно-політичному житті Бельгії кінця XIX–початку XX століття, у 1913 році за активну міжнародну діяльність був удостоєний Нобелівської премії миру. Практичний досвід, накопичений цими науковцями в галузі бібліографії, дозволив створити у 1893 році Міжнародне бюро соціологічної бібліографії. У 1924 році на базі Інституту було створено Міжнародну комісію з універсальної десятикової класифікації, результатом діяльності якої стала розробка Універсальної десятикової класифікації (УДК). Загалом діяльність Міжнародного бібліографічного інституту мала велике значення для документації та бібліографії: його робота сприяла становленню документознавства як окремої наукової дисципліни; питання, що обговорювалися під час Міжнародних бібліографічних конгресів багато в чому визначили перспективні напрями розвитку бібліотечної справи на багато років уперед [6].

З появою перших національних бібліотечних асоціацій, насамперед Американської бібліотечної асоціації (1876) та Британської бібліотечної асоціації (1877), та проведенням за їхньою ініціативою наприкінці XIX – початку XX століття Міжнародних бібліотечних конгресів (1877, 1897, 1900), на яких були присутні делегати з багатьох країн, поширювалася ідея створення міжнародної федерації бібліотечних асоціацій, яка реалізувалася у 1927 році під час Міжнародного конгресу бібліотек. Наразі Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій та установ (The International Federation of Library Associations and Institutions, IFLA) є провідним міжнародним органом, що представляє інтереси бібліотечної спільноти на глобальному рівні, об'єднує понад 1600 членів із 150 країн, до її складу входять як національні асоціації, і окремі бібліотеки. Україна представлена в IFLA Українською бібліотечною асоціацією, Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського та Національною бібліотекою України імені Ярослава Мудрого.

Наразі кількість міжнародних бібліотечних асоціацій назвати складно, оскільки вона змінюється за рахунок створення нових регіональних та вузькоспеціалізованих об'єднань. За інформацією, що наводить Л. Прокопенко, спираючись на дані Союзу міжнародних асоціацій (UIA), станом на 2021 рік «налічу-

валося майже 200 міжнародних бібліотечних організацій, які відрізняються за кількісним і якісним складом, напрямками і масштабами професійної діяльності, авторитетом у системі міжнародних відносин, ступенем впливу на розвиток бібліотечної справи в окремих країнах світу, значущістю для розвитку професійної комунікації фахівців бібліотечної сфери загалом» [4, с. 80]. Найвідомішими міжнародними бібліотечними інституціями за тематичною спрямованістю є Міжнародна асоціація юридичних бібліотек (IALL), Міжнародна асоціація університетських бібліотек (IATUL), Міжнародна асоціація шкільних бібліотекарів (IASL), Міжнародна асоціація бібліотек науково-технологічних університетів (IATUL), Міжнародна асоціація музичних бібліотек, архівів та документаційних центрів (IAML) та ін.; за регіональною ознакою є Асоціація європейських наукових бібліотек (LIBER), Асоціація карибських університетських, науково-дослідних та інституційних бібліотек (ACURIL), Конференція європейських національних бібліотек (CENL), Арабська федерація бібліотек та інформації (AFLI) та ін. Найбільш значущими функціями міжнародних бібліотечних асоціацій бідь-якого спрямування чи рівня є: сприяння взаємодії представників бібліотечної спільноти, у межах якої відбувається обмін досвідом, знаннями, ідеями тощо; освіта та професійний розвиток; розробка та прийняття стандартів, кодексів поведінки; вибудовування стратегічних відносин та партнерства з іншими заінтересованими сторонами у сфері бібліотечної справи, такими як фонди, корпорації, державні установи, неурядові організації тощо а ін. [7].

У підсумку зазначимо, що поява міжнародних бібліотечних асоціацій продемонструвала відхід від національно орієнтованої діяльності у цій сфері до культурного інтернаціоналізму та міжнародних неурядових організацій як засобу просування інтересів бібліотечної спільноти на глобальному рівні. Для української бібліотечної спільноти сучасні форми міжнародного співробітництва сприяють інтеграції у глобальне та європейське культурне середовище, доступу до грантових програм, впровадженню сучасних стандартів обслуговування в умовах цифрових викликів.

Список використаних джерел:

1. Witt St. Agents of Change: The Rise of International Librarianship and the Age of Globalization. *Library Trends*. 2014. Vol. 62. № 3. P. 504-518. DOI: 10.1353/lib.2014.0006
2. Iriye A. Cultural Internationalism and World Order. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1997. 212 p.
3. Прокопенко Л. С. Міжнародні бібліотечні організації у системі у системі професійної комунікації фахівців галузі. *Соціальні комунікації в інтеркультурному просторі: міжконтинентальний діалог інтелектуалів* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 13 листоп. 2014 р.) / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ, 2014. С. 316–322. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4902/1/L_Prokopenko_13_11_14_konf_GI.pdf

4. Прокопенко Л. С. Роль міжнародних фахових організацій у розвитку міжнародного бібліотечного співробітництва. *Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі*: матеріали IV міжнар. наук. конф. (м. Київ, 20–22 трав. 2021 р.). Київ, 2021. С. 78–81.

5. Шевцова–Водка Г. М. Міжнародна бібліографія. *Українська бібліотечна енциклопедія* / Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: <https://lnk.ua/6cgjP4QWS>

6. Glynn T. Historical perspectives on global librarianship. *Global Librarianship* / ed. by Martin A. Kesselman, I. Weintraub. New York : CRC Press 2004. P. 1–17.

7. Dowling M., Fiels K. M. *Global roles of Library Associations. Global Library and Information Science: a textbook* / edit. by Ismail Abdullahi. Berlin, New York: K. G. Saur, 2009. P. 564–578. DOI: <https://doi.org/10.1515/9783598441349.564>

Ключові слова: міжнародне бібліотечне співробітництво, міжнародні фахові організації, міжнародні бібліотечні асоціації, культурний інтернаціоналізм,

Key words: international library cooperation, international professional organisations, international library associations, cultural internationalism.

Нерубацька Лариса Миколаївна

Національний університет «Одеська юридична академія»

заступник директора Наукової бібліотеки

Богун Катерина Павлівна

Національний університет «Одеська юридична академія»

завідуюча відділом комплектування і наукової обробки документів Наукової бібліотеки

КОМПЛЕКТУВАННЯ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ НУ «ОЮА» ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ В УКРАЇНУ

Бібліотечні фонди становлять невід’ємний елемент національних інформаційних ресурсів держави, забезпечуючи збереження, акумуляцію та трансляцію знань у суспільстві. Упродовж тривалого часу книжкові зібрання перебувають у фокусі підвищеної уваги, що зумовлено необхідністю їх системного розвитку, якісного оновлення та належного управління.

В умовах воєнного стану ця проблематика набуває особливої гостроти, оскільки функціонування бібліотечних інституцій відбувається в контексті об’єктивних обмежень і викликів. Водночас книга постає не лише як носій знань, а й як важливий інструмент ідеологічного та ментального спротиву.

З огляду на зазначене, в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України актуалізація бібліотечних фондів є об’єктивно необхідним процесом. Вона має здійснюватися на засадах наукової обґрунтованості, із урахуванням

типологічних особливостей бібліотеки, а також із застосуванням індивідуалізованого підходу до оцінювання кожного документа, що входить до складу фонду [1].

Міністерство культури та інформаційної політики України у взаємодії з консультативно-дорадчим органом – Радою з питань розвитку бібліотечної справи – у відповідь на виклики, спричинені збройною агресією Російської Федерації проти України, розробило рекомендації щодо актуалізації бібліотечних фондів.

Згідно з цими рекомендаціями, першочерговим завданням визначено вилучення з бібліотечних зібрань документів, зміст яких спрямований на підлив державної незалежності України, посягання на права і свободи людини, пропаганду насильства, виправдання чи популяризацію терористичної діяльності, а також розпалювання міжетнічної, расової чи релігійної ворожнечі [2].

Після моніторингу бібліотечного фонду був складений список літератури за переліком книжкових видань Міністерства культури та інформаційної політики України, який бібліотека не повинна популяризувати та представляти у відкритому доступі.

Ще до початку повномасштабного вторгнення в Україну процес оновлення бібліотечних фондів актуальними виданнями характеризувався низькою інтенсивністю та не відповідав встановленим державою соціальним нормативам. Починаючи з 2022 року, внаслідок прямої збройної агресії Російської Федерації, комплектування бібліотечних фондів за рахунок коштів державного бюджету фактично було припинено.

В умовах воєнного стану основними стабільними джерелами поповнення фондів наукової бібліотеки Національного університету «Одеська юридична академія» стали передплата періодичних видань, надходження дарчих примірників від установ, професійних об'єднань та приватних осіб, а також заміна втрачених або пошкоджених документів.

Упродовж 2025 року в науковій бібліотеці НУ «ОЮА» здійснювалося поточне та ретроспективне комплектування, а також рекомплектування фонду. Зазначені процеси реалізовувалися з урахуванням тематико-типологічних пріоритетів, перспективного і річного планування діяльності бібліотеки, а також відповідно до рекомендацій Міністерства культури та інформаційної політики України щодо актуалізації бібліотечних фондів у контексті збройної агресії Російської Федерації проти України.

Від початку повномасштабного вторгнення до кінця 2025 року бібліотечний фонд поповнився 6504 документами. В умовах обмеженого державного фінансування суттєву роль у забезпеченні надходжень вітчизняних і зарубіжних видань відіграють дарунки користувачів бібліотеки, партнерських інституцій та меценатів.

Упродовж 2022–2025 років фонд бібліотеки було поповнено за рахунок благодійних внесків на 1925 примірників документів загальною вартістю 361 558,00 грн. Станом на кінець 2025 року сукупний обсяг бібліотечного фонду наукової бібліотеки Національного університету «Одеська юридична академія» становить

734 310 одиниць зберігання. Надходження документів здійснюється як у традиційній друкованій формі, так і в електронному форматі.

У сучасних умовах одним із пріоритетних напрямів комплектування фонду є впровадження системної передплати електронних періодичних видань, а також придбання електронних версій наукової та навчальної літератури. Водночас регулярне оновлення фонду періодикою залишається ключовим чинником забезпечення доступу до актуальної інформації у сфері юриспруденції, психології, соціальних та економічних наук, а також інших галузей знань.

Разом із тим у період воєнного стану обсяги передплати суттєво скоротилися: у 2025 році оформлено передплату лише на 35 найменувань періодичних видань, з яких 5 – в електронному форматі, що свідчить про відчутне зниження порівняно з довоєнним періодом. Додатковими чинниками виступають припинення діяльності окремих редакцій, трансформація видавничих моделей та перехід частини видань виключно в електронний формат без друкованих аналогів. Зокрема, фахове видання «Право України» на сьогодні доступне лише в електронній версії.

Слід також зазначити, що в умовах війни надходження друкованих періодичних видань до бібліотеки часто супроводжується значними часовими затримками. Водночас як електронні, так і друковані ресурси мають власні функціональні переваги. Електронні видання забезпечують розширені можливості пошуку, доступу та інтеграції з іншими інформаційними системами, тоді як друковані зберігають свою культурну та когнітивну цінність, залишаючись затребуваними серед користувачів. У підсумку вибір формату споживання інформації визначається індивідуальними потребами та читацькими практиками користувачів бібліотеки [5].

В зв'язку з воєнним станом в країні кошти на передплату періодичних видань на 2026 р. Міністерством освіти взагалі не були виділені.

У практику діяльності впроваджено репродукування документів, що забезпечує їх збереження та розширення доступу до рідкісних і фізично пошкоджених матеріалів шляхом оцифрування. Зазначений процес формує підґрунтя для розвитку електронної бібліотеки як інструменту максимально повного задоволення інформаційних потреб користувачів.

Водночас активізується залучення електронних ресурсів з відкритих інтернет-джерел, що перебувають у вільному доступі. Такий підхід створює можливість для ефективного використання електронних видань як альтернативи традиційним друкованим ресурсам без додаткових фінансових витрат [4].

Отже, бібліотечні ресурси як невід'ємна складова національного інформаційного простору потребують системної уваги, сталого розвитку та належного захисту. Особливої актуальності набуває забезпечення їх інформаційної безпеки, зокрема протидія поширенню деструктивних і ворожих інформаційних впливів.

У практику діяльності впроваджено репродукування документів, що забезпечує їх збереження та розширення доступу до рідкісних і фізично пошкоджен-

них матеріалів шляхом оцифрування. Зазначений процес формує підґрунтя для розвитку електронної бібліотеки як інструменту максимально повного задоволення інформаційних потреб користувачів.

Водночас активізується залучення електронних ресурсів з відкритих інтернет-джерел, що перебувають у вільному доступі. Такий підхід створює можливості для ефективного використання електронних видань як альтернативи традиційним друкованим ресурсам без додаткових фінансових витрат.

Отже, бібліотечні ресурси як невід’ємна складова національного інформаційного простору потребують системної уваги, сталого розвитку та належного захисту. Особливої актуальності набуває забезпечення їх інформаційної безпеки, зокрема протидія поширенню деструктивних і ворожих інформаційних впливів.

Список використаних джерел:

1. Бібліотека Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського в умовах війни. *Бібліотечний форум: історія, теорія і практика*. 2024. № 1. С. 5-8.
2. Діяльність бібліотек в умовах війни : методичний poradnik бібліотекаря / Чернігівська ОУНБ ім. В. Г. Короленка ; уклад. О. Шурубенко ; відп. за вип. В. Примах. Чернігів, 2022. Вип. 9. 64 с.
3. Компетентність особистості в контексті сучасних соціальних трансформацій : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 28 лют. 2014 р.). Полтава : Техсервіс, 2014. С. 134-135.
4. Поповнення бібліотечних фондів у воєнний час: адвокаційна діяльність ВГО Українська бібліотечна асоціація. URL: <https://ula.org.ua/novyny-ta-podii/novyny/5084-porovnennia-bibliotechnykh-fondiv-u-voiennyi-chas-advokatsiina-diialnist-vho-ukrainska-bibliotechna-asotsiatsiia>
5. Паперові книги проти електронних: що вибрати?. URL: <https://informnapalm.org/blog/paperovi-knigi-proti-elektronnikh-sho-vibrati/>

Ключові слова: комплектування бібліотечного фонду під час війни, оновлення фонду.

Key words: acquisition of library collections during the war, renewal of fund.

Опольська Тамара Іванівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувачка науково-методичного відділу наукової бібліотеки*

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРАКТИК В РОБОТУ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ НУ «ОЮА»

Минає рік за роком в діяльності наукової бібліотеки НУ «ОЮА» під час воєнного стану в Україні. Це роки напруженої праці, викликів і водночас важ-

ливих новаційних досягнень. Упродовж цих років бібліотека залишалася доступними культурно-інформаційним центром університетської спільноти, забезпечувала користувачів книжковими, інформаційними та просвітницькими послугами.

Але у сучасних умовах цифровізації суспільства роль університетських бібліотек істотно трансформується. Вони перестають бути лише сховищами інформації та набувають функцій інноваційних центрів, що забезпечують доступ до знань, підтримують дослідження та впроваджують новітні технології. Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність», «інновації – це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери» [1].

Наукова бібліотека Національного університету «Одеська юридична академія» є прикладом сучасної бібліотеки, яка активно впроваджує інноваційні рішення у свою діяльність.

Основними напрямками інноваційної діяльності залишаються:

- **автоматизація:** подальше налагодження сучасної бібліотечної системи. Продовження впровадження нових модулів в роботу електронного каталогу; внесення програмістом доповнення у програму Unilib; надання доступу до електронних підручників; модернізація АБІС та репозитарію;
- **цифровізація:** створення цифрових фондів. Оцифрування рідкісних та цінних видань, що становлять національну культурну спадщину (культурне надбання України);
- **інформаційні сервіси:** онлайн-консультації та електронна доставка документів *Працює онлайн-довідкова служба, яка дозволяє отримати консультацію дистанційно;*
- **академічна доброчесність:** перевірка текстів на плагіат. Так, за минулий рік проведено понад 9930 перевірок навчальних та наукових робіт на наявність академічного плагіату за допомогою системи Turnitin – 6930 та StrikePlagiarism – 3000. Що безпосередньо вплинуло на підвищення якості праць;
- **аналітика:** моніторинг наукової активності. Проведення щорічного моніторингу наукометричних баз Scopus та Web of Science щодо індексації в них публікацій вчених НУ «ОЮА». Результати проаналізовано, сформовано зведену таблицю за кафедрами із прізвищами вчених та зазначенням кількості статей і квартилем журналів. Також зведено у таблицю динаміку публікаційної активності вчених НУ «ОЮА» у наукометричних базах Scopus та Web of Science за останні 5 років [2].

Бібліотека є важливим партнером у науковій роботі університету. Вона допомагає дослідникам знаходити релевантні джерела, аналізувати публікації та обирати журнали для публікації. Також надає своїм абонентам у користування

якнайбільше світових інформаційних ресурсів, що особливо актуально для наукової спільноти.

Бібліотека також активно проводить тренінги з інформаційної грамотності. Організуються вебінари та навчальні курси для підвищення цифрової компетентності як користувачів так і співробітників. Наприклад, студенти отримують консультації щодо пошуку інформації у Scopus та Web of Science, аспіранти – навички роботи з базами даних Scopus і Web of Science. Також бібліотекарі допомагають створювати профілі ORCID, що є важливим для наукової ідентифікації.

Бібліотекарі активно впроваджують нові форми роботи, організовують книжкові виставки, тематичні заходи, майстер-класи, інформаційні зустрічі, ведуть сторінки в соціальних мережах, співпрацюють з благодійними організаціями та волонтерами.

Незважаючи на складні умови, бібліотека зберегла свою головну місію – бути простором знань, підтримки, спілкування й духовної стійкості.

На даному етапі відбувається трансформація сучасної університетської бібліотеки від книгосховища до інтелектуального хабу. Відмітимо інноваційні підходи та комплексні дії, спрямовані на організацію соціокультурної діяльності:

- нові практики формування та популяризації культурної спадщини через екскурсійні програми;

- комплекс спільних дій із залучення студентської молоді до читання;

- проведення культурно-просвітницьких заходів, профорієнтаційної роботи з коледжами, зі школами.

Ми використовуємо багатофункціональність та комфортність зон читальної зали та Музею книги, для проведення інтелектуальних батлів, презентацій книг, конкурсів, читань, на яких звучить голос молоді.

Бібліотека разом зі студентською спільнотою проводить постійні комплексні заходи, спрямованих на всебічний розвиток молодого покоління, виховання у студентів почуття громадянської свідомості, патріотизму, культурної ідентичності та ментальності.

Бібліотечні фахівці працюють зі студентською молоддю, мають надійне партнерство зі школами, першокурсниками, молодими науковцями.

Інноваційна діяльність бібліотеки є важливим фактором розвитку університету. Вона сприяє підвищенню якості освіти та науки, відіграє ключову роль у забезпеченні доступу до знань та супроводу освітнього процесу.

На сьогодні у інноваційній бібліотечній практиці існують нагальні теми і проблеми. Які ж рішення для майбутнього? Серед основних викликів: фінансування, технічне оновлення та підготовка кадрів. Перспективи розвитку пов'язані з впровадженням штучного інтелекту та розширенням електронних сервісів.

Список використаних джерел:

1. Про інноваційну діяльність : Закон України від 4 липня 2002 року № 40 IV. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення 10.04.26).

2. Річний звіт наукової бібліотеки Національного університету «Одеська юридична академія» за 2025 рік [Електронний ресурс] / Національний університет «Одеська юридична академія», наукова бібліотека НУ «ОЮА». Одеса, 2025. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle>.

Ключові слова: наукова бібліотека, бібліотека університету, інноваційна діяльність, цифровізація, бібліотекар.

Key words: scientific library, university library, innovative activity, digitization, librarian.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ

Ківалов Сергій Васильович, Національний університет «Одеська юридична академія», президент, голова Вченої ради, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, академік НАПН України, Заслужений юрист України

Абакіна-Пілявська Людмила Миколаївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук, доцент

Аверочкіна Тетяна Володимирівна, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри морського, митного та інформаційного права, доктор юридичних наук, професор

Адамова Олена Семенівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри приватного права, кандидат юридичних наук, доцент, психолог

Албул Сергій Володимирович, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри оперативно-розшукової та поліцейської діяльності, кандидат юридичних наук, професор

Аленін Юрій Павлович, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри кримінального процесу, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України, заслужений юрист України

Альбещенко Олексій Станіславович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри кримінального процесу

Андронов Ігор Володимирович, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, доктор юридичних наук, професор

Аніщук Ніна Володимирівна, Національний університет «Одеська юридична академія», завідувач кафедри історії держави і права, доктор юридичних наук, професор

Антіпова Жанна Ігорівна, Національний університет «Одеська юридична академія», старший викладач кафедри військової та фізичної підготовки

Антошина Ірина Володимирівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри загальної теорії права та держави, кандидат юридичних наук, доцент

Аракелян Мінас Рамзесович, Національний університет «Одеська юридична академія», проректор з наукової роботи, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України

Аркуша Лариса Ігорівна, Національний університет «Одеська юридична академія», завідувач кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології, доктор юридичних наук, професор

Артур Ліс, Люблінський Католицький університет імені Яна Павла II, доктор історії та адміністрації, ад'юнкт кафедри Історії устрою і права факультету права, права канонічного і адміністрації

Артюмов Дмитро Володимирович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри господарського права і процесу

Афанасьєва Мар'яна Володимирівна, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри конституційного права, доктор юридичних наук, професор

Афонін Дмитро Сергійович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри психології, кандидат юридичних наук, доцент

Ахмаметьєва Ганна Валеріївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри кібербезпеки, кандидат технічних наук, доцент

Бааджи Наталія Пилипівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції, кандидат юридичних наук, доцент

Бабиш Ірина Григорівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри приватного права, кандидат юридичних наук, доцент

Базилевич Марія Олексіївна, Національний університет «Одеська юридична академія», здобувачка вищої освіти факультету психології політології та соціології

Бакаянова Нана Мезенівна, Національний університет «Одеська юридична академія», завідувач кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури, доктор юридичних наук, професор, адвокат, член Робочої групи з питань удосконалення законодавства у сфері адвокатури та адвокатської діяльності

Бакурідзе Ніна Григорівна, Національний університет «Одеська юридична академія», викладач кафедри психології

Баландіна Наталія Миколаївна, Національний університет «Одеська юридична академія», старший викладач кафедри штучного інтелекту та математичного моделювання

Барсукова Тетяна Олександрівна, Національний університет «Одеська юридична академія», старший викладач кафедри військової та фізичної підготовки

Басалюк Наталія Василівна, Національний університет «Одеська юридична академія», провідний фахівець науково-дослідної частини, доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології, доктор філософії з галузі знань 08 «Право»

Батан Юрій Дмитрович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри конституційного права, кандидат юридичних наук

Бевзюк Ангеліна Костянтинівна, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант, асистент кафедри адміністративного та фінансового права

Берзін Сергій Людвигович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри земельного, екологічного та енергетичного права

Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри приватного права, кандидат юридичних наук, доцент

Берш Анастасія Яковлівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук, доцент

Бершавська Анастасія Сергіївна, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри оперативно-розшукової та поліцейської діяльності

Бехруз Хашматулла, Національний університет «Одеська юридична академія», завідувач кафедри міжнародного та європейського права, доктор юридичних наук, професор

Белік Лариса Степанівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології, кандидат юридичних наук, доцент

Белогубова Оксана Олександрівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри міжнародного та європейського права, кандидат юридичних наук, доцент

Біла-Тіунова Любов Романівна, Національний університет «Одеська юридична академія», в.о. завідувача кафедри адміністративного і фінансового права, доктор юридичних наук, професор

Білий Веніамін Сергійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри політичних теорій

Білоус-Осінь Тетяна Ігорівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент, докторант кафедри адміністративного та фінансового права, кандидат юридичних наук, доцент

Бірюков Руслан Миколайович, Національний університет «Одеська юридична академія», докторант кафедри міжнародного та європейського права, кандидат юридичних наук

Біцюк Андрій Володимирович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри оперативно-розшукової та поліцейської діяльності

Богун Катерина Павлівна, Національний університет «Одеська юридична академія», завідувачка відділу комплектування і наукової обробки документів наукової бібліотеки

Бойко Віктор Дмитрович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри кібербезпеки, кандидат технічних наук, доцент

Бойченко Віталій Петрович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук

Бойченко Наталія Вікторівна, Харківська державна академія фізичної культури, доцент кафедри одноборств, кандидат наук з фізичного виховання і спорту

Бондарюк Ольга Олегівна, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри міжнародного та європейського права

Бориченко Катерина Валеріївна, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри трудового права та права соціального забезпечення

Боярчук Віталій Вікторович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу

Боярчук Михайло Вікторович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри приватного права

Бубен Каріна Вікторівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри кримінального права, доктор філософії з галузі знань 08 «Право»

Бугаєнко Каріна Вікторівна, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірантка кафедри конституційного права

Бугаєць Альона Сергіївна, Національний університет «Одеська юридична академія», асистентка кафедри міжнародного та європейського права

Будзар Павло Степанович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри господарського права і процесу

Будяченко Ольга Миколаївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри психології, кандидат юридичних наук, доцент

Бут Ілля Олександрович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, кандидат юридичних наук, доцент

Ваньчак Марта Володимирівна, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірантка кафедри конституційного права

Варешкіна Наталія Володимирівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри іноземних мов, кандидат педагогічних наук, доцент

Ващук Олеся Петрівна, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології, доктор юридичних наук, професор

Вересюк Ольга Володимирівна, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірантка кафедри кримінального процесу

Винокуров Юрій Олегович, перший заступник голови Донецької обласної військової адміністрації, м. Краматорськ, Україна

Височанська Софія Олегівна, Національний університет «Одеська юридична академія», викладач кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології

Візіренко Світлана Вікторівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри економіки та менеджменту, кандидат економічних наук, доцент

Вітман Костянтин Миколайович, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри політичних теорій, доктор політичних наук, професор

Вовчок Руслан Володимирович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри приватного права

Войнарівський Микола Миколайович, суддя Миколаївського районного суду, кандидат юридичних наук

Войтович Павло Петрович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри міжнародного та європейського права, доктор філософії в галузі права

Волков Максим Сергійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу

Волкова Дарія Євгенівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри конституційного права, кандидат юридичних наук

Волкова Наталія Василівна, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, доктор юридичних наук, професор

Волос Владислав Олександрович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології

Волошина Владлена Костянтинівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри кримінального процесу, кандидат юридичних наук, доцент

Гайдаржи Роман Андрійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри морського, митного та інформаційного права

Галат Владислав Ігорович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри міжнародного та європейського права

Галупова Лариса Ігорівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції, кандидат юридичних наук, доцент

Герашенко Олександр Сергійович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри психології, кандидат юридичних наук, доцент

Глиняна Катерина Михайлович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри приватного права, кандидат юридичних наук, доцент

Глиняний Іван Володимирович, Національний університет «Одеська юридична академія», докторант кафедри адміністративного і фінансового права, доктор філософії в галузі права

Гнатенко Сергій Сергійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри приватного права

Гнатюк Дмитро Володимирович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри приватного права

Гоголева Олена Миколаївна, Національний університет «Одеська юридична академія», старший викладач кафедри військової та фізичної підготовки

Голядова Тетяна Олексіївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри адміністративного та фінансового права, кандидат юридичних наук, доцент

Голубева Неллі Юріївна, Національний університет «Одеська юридична академія», завідувач кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, заслужений юрист України

Гончарук Владислава Ігорівна, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірантка кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології

Горбатюк Артем Олегович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри політичних теорій

Горбаченко Ерік Сергійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри трудового права та права соціального забезпечення

Горбачова Ірина Михайлівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук, доцент

Горяга Оксана Вікторівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри історії держави і права, кандидат юридичних наук, доцент

Гофман Олександр Рудольфович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри господарського права і процесу, кандидат юридичних наук, доцент

Horbachenko Stanislav, National University «Odessa law academy», Head of the Department of Artificial Intelligence and Mathematical Modeling, Doctor of Economics, Professor

Hrebeniuk Dmytro, National university «Odesa law academy», Phd, associate professor of the department of international and european law

Гресь Юлія Олегівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології, кандидат юридичних наук, доцент

Григор'єва Христина Антонівна, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри земельного, екологічного та енергетичного права, доктор юридичних наук, професор

Григоренко Юрій Сергійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури

Гриневич Вікторія Юріївна, Національний університет «Одеська юридична академія», в.о. директора Центру поліграфологічних досліджень та тестування, асистент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології

Hrytsenyuk Vladyslav Oleksandrovych, National University «Odesa law academy», graduate student of the Department of Intellectual Property Law and Patent Justice

Грунь Олександр В'ячеславович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри загальної теорії права та держави

Грушевська Юлія Андріївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри журналістики, кандидат філологічних наук, доцент

Грушко Мальвіна Валеріївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри міжнародного та європейського права, кандидат юридичних наук, доцент

Гура Володимир Ігорович, Національний університет «Одеська юридична академія», кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри штучного інтелекту та математичного моделювання

Гурін Руслан Сергійович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри психології, кандидат педагогічних наук, доцент

Гуртієва Людмила Миколаївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри кримінального процесу, кандидат юридичних наук, доцент

Давидова Ірина Віталівна, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри приватного права, доктор юридичних наук, професор

Даниленко-Негара Юлія Сергіївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри адміністративного і фінансового права, кандидат юридичних наук, доцент

Данілов Олександр Дмитрович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри адміністративного і фінансового права

Дармопук Едуард Валерійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри кримінального процесу

Джежик Ольга Володимирівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри психології, кандидат психологічних наук, доцент

Дзюбенко Юлія Михайлівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри політичних теорій, кандидат політичних наук

Дика Анастасія Іванівна, Національний університет «Одеська юридична академія», асистент кафедри програмної інженерії

Добровольська Володимира Володимирівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри господарського права і процесу, кандидат юридичних наук, доцент

Дремлюга Ольга Олексіївна, Національний університет «Одеська юридична академія», завідувачка відділу НАЦ наукової бібліотеки

Дрига Єлизавета Вадимівна, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірантка кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології

Дрогозюк Крістіна Борисівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, кандидат юридичних наук, доцент

Vladyslav Dronov, National University «Odesa Law Academy», Associate Professor of the Department of International and European Law, Candidate of Legal Sciences, Associate Professor

Дрємін Віктор Миколайович, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри кримінального процесу, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України

Дудукіна Альона Олегівна, Миколаївський навчально-науковий інститут права Національного університету «Одеська юридична академія», викладач кафедри гуманітарних дисциплін

Евдокимов Денис Віталійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри кібербезпеки

Ennan Ruslan, National University «Odessa Law Academy», Associated Professor at the Department of Intellectual Property Law, PhD in Law

Еленич Світлана Ігравівна, Національний університет «Одеська юридична академія», головний бібліограф наукової бібліотеки

Єременко Олександр Михайлович, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри філософії, доктор філософських наук, професор

Yeromenko Svitlana, National University «Odesa Law Academy», associate professor of the Department of Foreign Languages, candidate of philological sciences, associate professor

Єрофеева Ольга Сергіївна, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірантка кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології

Єфремова Наталя Володимирівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри історії держави і права, кандидат юридичних наук, доцент

Жакун Маргарита Юріївна, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірантка кафедри міжнародного та європейського права

Железков Андрій Іванович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри політичних теорій

Животовська Ірина Юріївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри конституційного права, доктор філософії з права

Забавський Дмитро Олександрович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри кримінального права

Завальнюк Володимир Васильович, Національний університет «Одеська юридична академія», завідувач кафедри загальної теорії права та держави, доктор юридичних наук, професор

Завальнюк Ірина Володимирівна, Національний університет «Одеська юридична академія», асистент кафедри історії держави і права, доктор філософії в галузі права

Завальнюк Сергій Володимирович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри приватного права, кандидат юридичних наук, доцент

Завгородня Юлія Володимирівна, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри політичних теорій, доктор політичних наук, доцент

Заверзаєв Валерій Володимирович, Національний університет «Одеська юридична академія», старший викладач кафедри військової та фізичної підготовки

Заверюха Марина Михайлівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри земельного, екологічного та енергетичного права, кандидат юридичних наук, доцент

Завтур Віктор Андрійович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри кримінального процесу, кандидат юридичних наук, доцент

Загородній Андрій Ігорович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології

Загородній Віктор Євстафійович, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології, кандидат юридичних наук

Загородній Ігор Вікторович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології, кандидат юридичних наук, доцент

Задерейко Олександр Владиславович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри штучного інтелекту та математичного моделювання, кандидат технічних наук, доцент

Закаленко Олена Василівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри адміністративного і фінансового права, кандидат юридичних наук, доцент

Зарічанський Григорій Віталійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри господарського права і процесу

Згама Антоніна Олександрівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри господарського права і процесу, кандидат юридичних наук, доцент

Згода Юлія Анатоліївна, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірантка кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології

Здирко Єлизавета Михайлівна, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірантка кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції

Зільберт Валентина Сергіївна, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірантка кафедри адміністративного і фінансового права

Зубар Володимир Михайлович, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри приватного права, кандидат юридичних наук, професор

Зубрицький Олександр Олександрович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури, кандидат юридичних наук, доцент

Іванійчук Таїсія Юріївна, Національний університет «Одеська юридична академія», директор наукової бібліотеки, кандидат біологічних наук

Іванова Вероніка Петрівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук, доцент, адвокат

Іванцова Зоя Анатоліївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри конституційного права, доктор філософії в галузі права

Іванчук Віра Євстафіївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри загальної теорії права та держави, доктор філософії в галузі права

Івахненко Єлизавета Олександрівна, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірантка кафедри міжнародного та європейського права

Ігнатов Євген Євгенович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри кримінального права

Ігнатова Анастасія Сергіївна, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірантка кафедри конституційного права

Іліопол Інна Михайлівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, кандидат юридичних наук, доцент

Іоніді Костянтин Володимирович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри кримінального процесу

Калашнікова Людмила Володимирівна, Криворізький державний педагогічний університет, професор кафедри соціології та соціальної роботи, доктор соціологічних наук, професор

Калитаєв Володимир Володимирович, Миколаївський навчально-науковий інститут права Національного університету «Одеська юридична академія», аспірант кафедри кримінального права та інших кримінально-правових дисциплін

Калітенко Оксана Михайлівна, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри приватного права, кандидат юридичних наук, доцент

Калицева Олена Вікторівна, Миколаївський навчально-науковий інститут права Національного університету «Одеська юридична академія», старший викладач кафедри гуманітарних дисциплін

Каненберг-Сандул Оксана Костянтинівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри міжнародного та європейського права, кандидат юридичних наук, доцент

Канівець Людмила Анатоліївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри земельного, екологічного та енергетичного права, кандидат юридичних наук, доцент

Каприця Роман Олександрович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри політичних теорій

Капсамун Олег Георгійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри політичних теорій

Kapustian Iryna Volodymyrivna, National University «Odessa Law Academy», Associate Professor of the Department of Economics and Management, Candidate of Economic Sciences

Капустіна Надія Борисівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри філософії, кандидат юридичних наук, доцент

Karyna Karakhanian, National University «Odesa Law Academy», Associate Professor of the Department of Land, Environmental and Energy Law, PhD, Associate Professor

Каретна Ольга Олександрівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри соціології, кандидат політичних наук, доцент

Карпенко Олександр Олександрович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри трудового права та права соціального забезпечення

Касяненко Ігор Сергійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри політичних теорій

Квасніцька Ольга Олексіївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри господарського права і процесу, кандидат юридичних наук, доцент

Кирилюк Алла Володимирівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції, кандидат юридичних наук, доцент

Кисельов Вадим Костянтинович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, суддя Пересіпського районного суду м. Одеси

Кібік Ольга Миколаївна, Національний університет «Одеська юридична академія», завідувач кафедри економіки та менеджменту, доктор економічних наук, професор

Кіліміченко Анна Олегівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри трудового права та права соціального забезпечення, доктор філософії

Кіліміченко Сергій Олегович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології

Кіліміченко Христина Юріївна, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірантка кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології

Кірович Андрій Федорович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри економіки та менеджменту

Кірюхін Ігор Анатолійович, Національний університет «Одеська юридична академія», викладач кафедри оперативно-розшукової та поліцейської діяльності

Кісельова Анастасія Андріївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри прикладної лінгвістики та літературознавства, кандидат філологічних наук, доцент

Кісліцина Ірина Олександрівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури, кандидат юридичних наук, доцент

Коваленко Сергій Олегович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри приватного права

Коваль Наталія Олексіївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри морського, митного та інформаційного права, кандидат юридичних наук, доцент

Kseniia Kovalova, National University «Odesa Law Academy», lecturer of the Department of Foreign Languages

Ковальчук Андрій Трохимович, Міжнародний університет (м.Одеса), аспірант кафедри морського та міжнародного права

Ковбасюк Степан Валерійович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри загальної теорії права та держави, кандидат юридичних наук, доцент

Козак Тетяна Борисівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри іноземних мов, кандидат філологічних наук, доцент

Козаченко Олександр Васильович, Миколаївський навчально-науковий інститут права Національного університету «Одеська юридична академія», в.о. завідувача кафедри кримінального права та інших кримінально-правових дисциплін, доктор юридичних наук, професор

Козачук Діана Анатоліївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри адміністративного та фінансового права, кандидат юридичних наук, доцент

Козирь Дмитро Валерійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри конституційного права

Колкутіна Вікторія Вікторівна, Національний університет «Одеська юридична академія», завідувач кафедри журналістики, доктор філологічних наук, професор

Колодін Денис Олексійович, Національний університет «Одеська юридична академія», декан факультету прокуратури та слідства (кримінальна юстиція), професор кафедри кримінального права, доктор юридичних наук, професор

Колодіна Анна Сергіївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології, кандидат юридичних наук, доцент

Коновальчук Сергій Сергійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри кримінального права

Кормич Борис Анатолійович, Національний університет «Одеська юридична академія», завідувач кафедри морського, митного та інформаційного права, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України

Кормич Людмила Іванівна, Національний університет «Одеська юридична академія», завідувач кафедри політичних теорій, доктор історичних наук, професор

Корнієнко Ірина Валеріївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри історії держави і права, кандидат юридичних наук, доцент

Корнілова Олеся Володимирівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри економіки та менеджменту, доктор філософії з галузі знань 08 «Право», доцент

Корнута Людмила Михайлівна, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри психології, доктор юридичних наук, доцент

Костенко Сергій Костянтинівич, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури, доктор філософії у галузі права

Костев Степан Володимирович, Національний університет «Одеська юридична академія», викладач кафедри оперативно-розшукової та поліцейської діяльності

Костюк Михайло Анатолійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри адміністративного і фінансового права

Косюта Михайло Васильович, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури, доктор юридичних наук, професор

Котлубай Вячеслав Олексійович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри економіки та менеджменту, кандидат економічних наук, доцент

Кравченко Марина Олександрівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури, кандидат юридичних наук, доцент

Кравченко Сергій Петрович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри загальної теорії права та держави, кандидат юридичних наук, доцент

Кравченко Тетяна Юріївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри психології, кандидат медичних наук, доцент

Красіловський Вадим Олександрович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри кримінального процесу

Краснопольська Тетяна Миколаївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри політичних теорій, кандидат політичних наук, доцент

Крейтор Сергій Юрійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри економіки та менеджменту

Кривенко Олія Василівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри приватного права, кандидат юридичних наук, доцент

Крижановська Тетяна Олександрівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри філософії, кандидат філософських наук

Кубаєнко Андрій Володимирович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри оперативно-розшукової та поліцейської діяльності, кандидат юридичних наук, доцент

Кузнецов Сергій Сергійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри морського, митного та інформаційного права

Kuznetsova Liudmyla Valentynivna, National University «Odessa Law Academy», Assistant of the Department of Economics and Management

Кузьмін Едуард Едуардович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук, доцент, адвокат

Куклінова Тетяна Вікторівна, Національний університет «Одеська юридична академія», кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри штучного інтелекту та математичного моделювання

Кулі-Іванченко Ксенія Костянтинівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри конституційного права, кандидат юридичних наук, доцент

Курганський Олександр Валерійович, Національний університет «Одеська юридична академія», старший викладач кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури

Кухаренко Сергій Вікторович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри кібербезпеки, кандидат технічних наук, доцент

Кучеренко Геннадій Васильович, Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методики фізичної культури та спортивних дисциплін

Лабунський Микола Володимирович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри земельного, екологічного та енергетичного права

Lagutina Iryna Victorivna, National University «Odessa Law Academy», Doctor of Legal Sciences, Professor, Professor of Labour Law and Social Security Law Department

Ларіонов Владислав Сергійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції

Лесневська Катерина Вікторівна, Національний університет «Одеська юридична академія», старший викладач кафедри іноземних мов

Лисак Станіслав-Юрій Юрійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри загальної теорії права та держави

Лисяк Назар Васильович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології

Лісовенко Анна Федорівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри психології, кандидат психологічних наук, доцент

Літвінчук Ірина Сергіївна, Національний університет «Одеська юридична академія», асистент кафедри журналістики, кандидат юридичних наук

Лобода Юлія Геннадіївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри програмної інженерії, кандидат педагогічних наук, доцент

Логінова Наталія Іванівна, Національний університет «Одеська юридична академія», в.о. завідувача кафедри програмної інженерії, кандидат педагогічних наук, доцент

Лукашук Каріна Русланівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри кримінального процесу, доктор філософії з права

Львова Єлизавета Олегівна, Національний університет «Одеська юридична академія», завідувач кафедри конституційного права, доктор юридичних наук, професор

Любічанківський Ольгерд-Ілля Ілліч, Військова академія (м. Одеса), науковий співробітник науково-організаційного відділу, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри історії держави і права

Малєєва Ганна Леонідівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри морського та митного права, кандидат юридичних наук, доцент

Малюта Владислав Васильович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри адміністративного і фінансового права

Маляренко Тетяна Анатоліївна, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри журналістики, доктор наук з державного управління, професор

Мамич Мирослава Володимирівна, Національний університет «Одеська юридична академія», завідувач кафедри прикладної літератури та літературознавства, доктор філологічних наук, професор

Мамонтова Елла Вікторівна, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри політичних теорій, доктор політичних наук, професор

Манаків Сергій Юрійович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри програмної інженерії, кандидат технічних наук, доцент

Манжос Кирило Олегович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології

Мануїлова Катерина Вікторівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри міжнародного та європейського права, кандидат юридичних наук, доцент

Маркіна Анна Валеріївна, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірантка кафедри кримінального процесу

Мартинюк Іван Вікторович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції, кандидат юридичних наук, адвокат

Матійко Микола Володимирович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри приватного права, кандидат юридичних наук, доцент

Marchuk Iryna Petrivna, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри іноземних мов, кандидат педагогічних наук, доцент

Матковський Микита Сергійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри конституційного права

Мельник Олександр Володимирович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри приватного права, кандидат юридичних наук, доцент

Мельник Олександр Леонідович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри кримінального процесу

Мельничук Ольга Степанівна, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри загальної теорії права та держави, доктор юридичних наук, професор

Melnychuk Tetiana, National University «Odesa Law Academy» (Ukraine), Associate Professor at the Department of Criminal Procedure, PhD; University of Osnabrück (Germany), Visiting Researcher

Мензатул Дмитро Володимирович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри трудового права та права соціального забезпечення

Mishyna Natalia, Université nationale «Académie de droit d'Odessa», professeure au département de droit constitutionnel, docteure en droit, professeure

Мирошніченко Наталія Анатоліївна, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук, доцент

Мишак Дмитро Едуардович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри кримінального процесу

Мозгальов Віктор Юрійович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури, кандидат юридичних наук, доцент

Московчук Дмитро Олександрович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, кандидат юридичних наук, доцент

Морозова Тетяна Володимирівна, Національний університет «Одеська юридична академія», завідувачка відділу читальних залів наукової бібліотеки

Мунтяну Юліан Іванович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології

Мурашко Анастасія Сергіївна, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірантка кафедри оперативно-розшукової та поліцейської діяльності

Мурзановська Аліна Владиславівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри кримінального процесу, кандидат юридичних наук, доцент

Мусиченко Віталій Олександрович, Миколаївський навчально-науковий інститут права Національного університету «Одеська юридична академія», кафедра кримінального права та інших кримінально-правових дисциплін, магістр права

Мусиченко Ольга Михайлівна, Миколаївський навчально-науковий інститут права Національного університету «Одеська юридична академія», доцент кафедри кримінального права та інших кримінально-правових дисциплін, доктор філософії з галузі знань 08 «Право», доцент

Назаренко Оксана Миколаївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри прикладної лінгвістики та літературознавства, кандидат філологічних наук, доцент

Назарчук Анастасія Валеріївна, Національний університет «Одеська юридична академія», асистент кафедри адміністративного і фінансового права

Наньєва Марія Іванівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри трудового права та права соціального забезпечення

Насарая Артем Валерійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри морського, митного та інформаційного права

Негара Олена Віталіївна, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірантка кафедри адміністративного і фінансового права

Негара Родіон Віталійович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри адміністративного і фінансового права, доктор філософії з галузі знань 08 «Право», доцент

Неділько Сергій Миколайович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри господарського права і процесу

Немченко Станіслав Олегович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри політичних теорій

Нерубацька Лариса Миколаївна, Національний університет «Одеська юридична академія», заступник директора наукової бібліотеки

Нестерчук Лілія Петрівна, Національний університет «Одеська юридична академія», старший викладач кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури

Нечипорук Володимир Олександрович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри кримінального процесу

Новиченко Михайло Юрійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри приватного права

Овчинников Микола Юрійович, Національний університет «Одеська юридична академія», асистент кафедри штучного інтелекту та математичного моделювання

Омельченко Іван Ігорович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри міжнародного та європейського права

Омельчук Олександр Сергійович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри приватного права, кандидат юридичних наук, доцент

Опольська Тамара Іванівна, Національний університет «Одеська юридична академія», завідувачка науково-методичного відділу наукової бібліотеки

Орзів Юрій Геннадійович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри приватного права, кандидат юридичних наук, доцент

Осадчий Анатолій Юрійович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри адміністративного і фінансового права, кандидат юридичних наук, доцент

Осадчук Ілля Олегович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури

Оскілко Олексій Олегович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри приватного права, доктор філософії

Островерхий Олександр Олександрович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри міжнародного та європейського права

Павзюк Анатолій Анатолійович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри психології, доктор філософії в галузі права

Павлова Вікторія Георгіївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри приватного права кандидат юридичних наук доцент

Павлова Олександра Сергіївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри кримінального права, доктор філософії з галузі знань 08 «Право»

Павлова Юлія Сергіївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, кандидат юридичних наук, доцент

Паламарчук Олексій Олександрович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології

Панасюк Віта Миколаївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри конституційного права, кандидат юридичних наук

Панфілов Олег Євгенович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри адміністративного та фінансового права, кандидат юридичних наук, доцент

Панченко Анна Олександрівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри трудового права та права соціального забезпечення

Пеліван Оксана Костянтинівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри іноземних мов, кандидат філологічних наук, доцент

Пересипко Дмитро Володимирович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу

Перстинчик Дмитро Олегович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри кримінального права

Пишненко Ірина Юріївна, Національний університет «Одеська юридична академія», провідний фахівець відділу ліцензування, акредитації та забезпечення якості освіти, асистент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології, аспірант кафедри оперативно-розшукової та поліцейської діяльності

Підгородинська Анастасія Вікторівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри кримінального процесу, кандидат юридичних наук, доцент

Піть Ігор Юрійович, Національний університет «Одеська юридична академія», асистент кафедри адміністративного і фінансового права

Платонова Євгенія Олегівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри земельного, екологічного та енергетичного права, кандидат юридичних наук, доцент

Подцерковний Олег Петрович, Національний університет «Одеська юридична академія», завідувач кафедри господарського права і процесу, доктор юридичних наук, професор

Пожар Вадим Георгійович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри кримінального процесу, кандидат юридичних наук, доцент

Поліщук Єгор Сергійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри земельного, екологічного та енергетичного права

Полуніна Ольга Олександрівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, кандидат юридичних наук, доцент

Польовий Святослав, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри філософії

Полюк Юлія Іванівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, кандидат юридичних наук, доцент

Полянський Євген Юрійович, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри кримінального права, доктор юридичних наук, професор

Понурко Тарас Андрійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри кримінального процесу

Попович Павло Олександрович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри господарського права і процесу

Pozharova Oksana, National University «Odessa Law Academy», Associate professor of the Department of Labour Law and Social Security Law

Potenko Liudmyla, Associate Professor of the Department of Foreign Languages of the National University «Odesa Law Academy», PhD in Philology, Associate Professor

Примаченко Іван Федорович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри економіки та менеджменту, кандидат економічних наук, доцент

Притуляк Валерій Миколайович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, кандидат юридичних наук, доцент, приватний виконавець

Продун Олена Сергіївна, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри кримінального права

Прохоренко Євгенія Яківна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри соціології, кандидат соціологічних наук, доцент

Радецький Сергій Віталійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології

Раздорожний Герман Юрійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри міжнародного та європейського права

Разінкін Нікіта Сергійович, Національний університет «Одеська юридична академія», асистент кафедри штучного інтелекту та математичного моделювання

Ракіпова Інна Василівна, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри кримінального процесу, доктор юридичних наук, доцент

Редіна Євгенія Валентинівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри економіки та менеджменту, кандидат економічних наук, доцент

Редченко Ярослав Олександрович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри міжнародного та європейського права

Рєпнова Тетяна Петрівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри психології, кандидат психологічних наук, доцент

Романовський Денис Сергійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри приватного права

Ругало Богдан Андрійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри міжнародного та європейського права

Рутковська Анастасія Русланівна, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірантка кафедри кримінального права, директорка Юридичної клініки

Язанов Михайло Юрійович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри загальної теорії права та держави, кандидат юридичних наук, доцент

Салик Вадим Володимирович, Національний університет «Одеська юридична академія», капітан поліції, викладач кафедри військової та фізичної підготовки

Еміль Сальчинський, Люблінський католицький університет імені Яна Павла II, магістр права і історії, докторант докторської школи

Самара Ольга Євгенівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри психології, кандидат психологічних наук, доцент

Самойленко Олена Анатоліївна, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри оперативно-розшукової та поліцейської діяльності, доктор юридичних наук, професор

Самойлюк Дмитро Геннадійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри міжнародного та європейського права

Саранчук Олександра Валеріївна, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірантка кафедри історії держави і права

Сатановська Олена Валентинівна, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірантка кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, методист навчально-методичного відділу ЦООПАР

Сафончик Оксана Іванівна, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри приватного права, доктор юридичних наук, професор

Свида Олексій Георгійович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури, кандидат юридичних наук, доцент

Сергєєв Юрій Володимирович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри морського, митного та інформаційного права, кандидат юридичних наук, доцент

Сидорчук Владислав Васильович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри кримінального процесу, доктор філософії в галузі права

Сидорчук Інна Сергіївна, академічний фаховий коледж, викладач, магістр права

Синицин Павло Миколайович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури, доктор філософії в галузі права

Сідор Михайло Іванович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри адміністративного та фінансового права, кандидат юридичних наук, доцент

Сітніков Микита Романович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри трудового права та права соціального забезпечення

Сіянюк Павло Віталійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри економіки та менеджменту

Скалацька Олена Віталіївна, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри журналістики, доктор філософських наук, професор

Скідан Владислав Сергійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри штучного інтелекту та математичного моделювання

Скринник Руслан Алізамінович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри філософії

Слатвінська Валерія Миколаївна, Національний університет «Одеська юридична академія», асистент кафедри кібербезпеки, доктор філософії з галузі знань 08 «Право»

Слободянюк Ольга Василівна, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри економіки та менеджменту, доктор економічних наук, професор

Смазнова Ірина Сергіївна, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри філософії, доктор юридичних наук, професор, запрошений дослідник Університету Йорка (Велика Британія), департамент політичної філософії та міжнародних відносин

Снітко Андрій Сергійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу

Соколов Артем Вікторович, Національний університет «Одеська юридична академія», в.о. завідувача кафедри кібербезпеки, доктор технічних наук, професор

Соколов Дмитро Сергійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри трудового права та права соціального забезпечення

Сон Людмила Анатоліївна, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірантка кафедри оперативно-розшукової та поліцейської діяльності

Стародубов Олександр Сергійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології

Стародубов Сергій Вікторович, Національний університет «Одеська юридична академія», декан факультету адвокатури та антикорупційної діяльності, кандидат юридичних наук, доцент

Стаурська Олександра Миколаївна, Національний університет «Одеська юридична академія», завідувач Підготовчого відділення Центру організації ос-

вітньої підготовки і аналітичної роботи, асистент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології, доктор філософії з галузі знань 08 «Право»

Сташук Тетяна Ігорівна, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри іноземних мов

Степаненко Андрій Сергійович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри кримінального процесу, кандидат юридичних наук, доцент

Степаненко Оксана Василівна, Національний університет «Одеська юридична академія», завідувач кафедри кримінального права, доктор юридичних наук, доцент

Стефанчишена Тетяна Михайлівна, Національний університет «Одеська юридична академія», завідувачка відділу бібліографії та репрезентації рідкісних і цінних видань наукової бібліотеки

Стрельников Андрій Вікторович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри адміністративного і фінансового права, кандидат юридичних наук, доцент

Стрельцов Євген Львович, Національний університет «Одеська юридична академія», зав. лабораторією «Інновацій у сфері кримінальної юстиції», доктор юридичних наук, доктор теології, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України

Стрілець Михайло Ігорович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри приватного права

Строченко Леся Василівна, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри іноземних мов, доктор філологічних наук, доцент

Сугацька Наталія Василівна, Миколаївський навчально-науковий інститут права Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат історичних наук, доцент

Сушко Анатолій Іванович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри політичних теорій, кандидат історичних наук, доцент

Тавлуй Олена Вікторівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук

Татьянчиков Андрій Олександрович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри психології, кандидат психологічних наук, доцент

Ташматов Вячеслав Абдуллайович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри психології, кандидат психологічних наук, доцент

Taylor Alla Valeriivna, National University «Odesa Law Academy», Postgraduate Student at the Department of International and European Law

Телецька Тетяна Володимирівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри іноземних мов, кандидат філологічних наук, доцент

Тимофєєва Лілія Юрїївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук, доцент

Тітова Аліна Олексїївна, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірантка кафедри приватного права

Тодошак Олег Володимирович, Національний університет «Одеська юридична академія», ректор, кандидат юридичних наук, професор

Токар Людмила Вікторівна, Національний університет «Одеська юридична академія», асистент кафедри філософії

Токарева Віра Олександрівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри приватного права, доктор юридичних наук, доцент

Толокнов Анатолій Арнольдівич, Національний університет «Одеська юридична академія», асистент кафедри штучного інтелекту та математичного моделювання

Томчаковська Юлія Олегівна, Національний університет «Одеська юридична академія», завідувач кафедри іноземних мов, доктор філологічних наук, доцент

Томчаковський Олександр Георгійович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри прикладної лінгвістики та літературознавства, кандидат філологічних наук, доцент

Торбас Олександр Олександрович, Національний університет «Одеська юридична академія», завідувач кафедри кримінального процесу, доктор юридичних наук, професор

Третьякова Тетяна Миколаївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри психології, кандидат політичних наук, доцент

Трофименко Олена Григорівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри програмної інженерії, кандидат технічних наук, доцент

Туляков Вячеслав Олексійович, Національний університет «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України

Тупікова Тетяна Валеріївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри іноземних мов, кандидат філологічних наук, доцент

Ульянов Вадим Олексійович, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри психології, доктор медичних наук, професор

Ульянова Галина Олексїївна, Національний університет «Одеська юридична академія», проректор з навчальної роботи, професор кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції, доктор юридичних наук, професор

Фалінський Павло Миколайович, Національний університет «Одеська юридична академія», завідувач криміналістичної лабораторії кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології

Фартух Олександр Олександрович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри кримінального права

Фасій Анастасія Володимирівна, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірантка кафедри міжнародного та європейського права

Фасій Богдан Володимирович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри приватного права, кандидат юридичних наук, доцент

Федорчук Олександр Вікторович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології, кандидат юридичних наук

Федотов Олексій Павлович, Національний університет «Одеська юридична академія», начальник науково-дослідної частини, професор кафедри морського, митного та інформаційного права, професор, доктор юридичних наук

Федчун Наталія Олександрівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри кримінального процесу, кандидат юридичних наук, доцент

Форманюк Вікторія Василівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри міжнародного та європейського права, кандидат юридичних наук, доцент

Форостян Ольга Іванівна, Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського, доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії і методики фізичної культури та спортивних дисциплін

Фролова Євгенія Ігорівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри адміністративного і фінансового права, кандидат юридичних наук, доцент

Халайджі Світлана Владиславівна, Одеський національний технологічний університет, доцент кафедри фізичної культури, спорту та фізичної підготовки, кандидат наук з фізичного виховання і спорту

Харитонов Євген Олегович, Національний університет «Одеська юридична академія», завідувач кафедри приватного права, доктор юридичних наук, професор

Харитонova Олена Іванівна, Національний університет «Одеська юридична академія», завідувач кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України

Харитонova Тетяна Євгенівна, Національний університет «Одеська юридична академія», завідувач кафедри земельного, екологічного та енергетичного права, доктор юридичних наук, професор

Хижняк Євген Сергійович, Національний університет «Одеська юридична академія», декан факультету цивільної та господарської юстиції, доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології, кандидат юридичних наук, доцент

Хильченко Анастасія Сергіївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук, доцент

Хімченко Світлана Анатоліївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук, доцент

Храпенко Олена Олегівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури, кандидат юридичних наук, доцент

Цал-Цалко Юлія Юліївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, кандидат юридичних наук, доцент

Цвеліх Павло Володимирович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри кримінального права

Цехан Дмитро Миколайович, Національний університет «Одеська юридична академія», завідувач кафедри оперативно-розшукової та поліцейської діяльності, доктор юридичних наук, професор

Цибульська Ольга Юріївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри міжнародного та європейського права, кандидат юридичних наук, доцент, адвокат

Цитряк Віктор Ярославович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри кримінального процесу, кандидат юридичних наук, доцент

Цільмак Олена Миколаївна, Національний університет «Одеська юридична академія», завідувач кафедри психології, доктор юридичних наук, професор

Чанишев Рашид Ібрагімович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри програмної інженерії, кандидат юридичних наук, доцент

Чанишева Галія Інсафівна, Національний університет «Одеська юридична академія», завідувач кафедри трудового права та права соціального забезпечення

Chanysheva Alina Rashydivna, National University «Odesa Law Academy», Professor of the Department of Civil Law, Doctor of Law, Professor

Chepurna Olena, National University «Odessa Law Academy», Associate Professor of the Department of Cybersecurity, PhD of Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor

Черевко Євген Володимирович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри штучного інтелекту та математичного моделювання, кандидат фізико-математичних наук, доцент

Черемнова Антоніна Іванівна, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології, кандидат юридичних наук, доцент

Черниш Юрій Петрович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології

Чернов Олександр Віталійович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології, доктор філософії з галузі знань 08 «Право»

Чернявський Марк Віталійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри міжнародного та європейського права

Чертов Іван Іванович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри військової та фізичної підготовки

Чикунів Павло Олександрович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри програмної інженерії, кандидат технічних наук, доцент

Чіпко Наталія Василівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології, кандидат юридичних наук, доцент

Ciornii Inesa, National University «Odesa Law Academy», Postgraduate Student, Department of International and European Law

Чорний Максим Михайлович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури

Чубук Олег Леонтійович, Національний університет «Одеська юридична академія», старший викладач кафедри журналістики

Чувакова Ганна Михайлівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри загальної теорії права та держави, кандидат юридичних наук, доцент

Чугуніков Ігор Іванович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук, доцент

Чумак Сергій Прокопійович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології, кандидат юридичних наук

Чумаченко Інна Євгенівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри земельного, екологічного та енергетичного права, кандидат юридичних наук, доцент

Чурілова Єлизавета Вадимівна, Національний університет «Одеська юридична академія», викладач кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології

Шамота Олександр Володимирович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри приватного права, доктор філософії

Шамша Ігор Володимирович, Національний університет «Одеська юридична академія», виконувач обов'язків завідувача кафедри філософії, кандидат філософських наук, доцент

Швелідзе Лідія Дмитрівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри іноземних мов, кандидат філологічних наук, доцент

Шевченко-Бітенська Олена Валентинівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри іноземних мов, кандидат юридичних наук, доцент

Шершенькова Вікторія Анатоліївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри оперативно-розшукової та поліцейської діяльності, кандидат юридичних наук, доцент

Шипков Єгор Олексійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри приватного права

Шлентов Юрій Сергійович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри конституційного права

Шмаленко Юлія Іванівна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри психології, кандидат політичних наук, доцент

Шуталевич Ігор Васильович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри кримінального процесу

Щербатий Роман Романович, Національний університет «Одеська юридична академія», асистент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури

Щербина Юрій Володимирович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри програмної інженерії, кандидат технічних наук, доцент

Яковлев Денис Вікторович, Національний університет «Одеська юридична академія», декан факультету психології, політології та соціології, доктор політичних наук, професор

Яковлева Лілія Іванівна, Національний університет «Одеська юридична академія», професор кафедри соціології, доктор політичних наук, професор

Якушев Станіслав Ігорович, Національний університет «Одеська юридична академія», аспірант кафедри приватного права

Яніцька Інна Анатоліївна, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, кандидат юридичних наук, доцент

Ярмакі Володимир Христофорович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри міжнародного та європейського права, кандидат юридичних наук, доцент

Ярова Ліліана Вікторівна, Національний університет «Одеська юридична академія», завідувач кафедри соціології, доктор політичних наук, професор

Ясніцька Ганна В'ячеславівна, Національний університет «Одеська юридична академія», викладач кафедри іноземних мов, аспірант

Яценко Микола Анатолійович, Національний університет «Одеська юридична академія», доцент кафедри соціології, кандидат соціологічних наук, доцент

Яцкевич Руслан В'ячеславович, Національна поліція України, перший заступник начальника Департаменту внутрішньої безпеки, доктор філософії за спеціальністю 081 – Право

Наукове видання

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА
ТА ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ
В ЦИФРОВУ ЕПОХУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 2

За загальною редакцією С. В. Ківалова

Відповідальний за випуск М. Р. Аракелян

Підписано до друку 05.05.2026.
Формат 60x84/16. Ум-друк. арк. 39,76.
Наклад 100 прим. Зам. № 2605-02.

Видавець ПП «Фенікс»
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).
Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25.
e-mail: fenix-izd@ukr.net